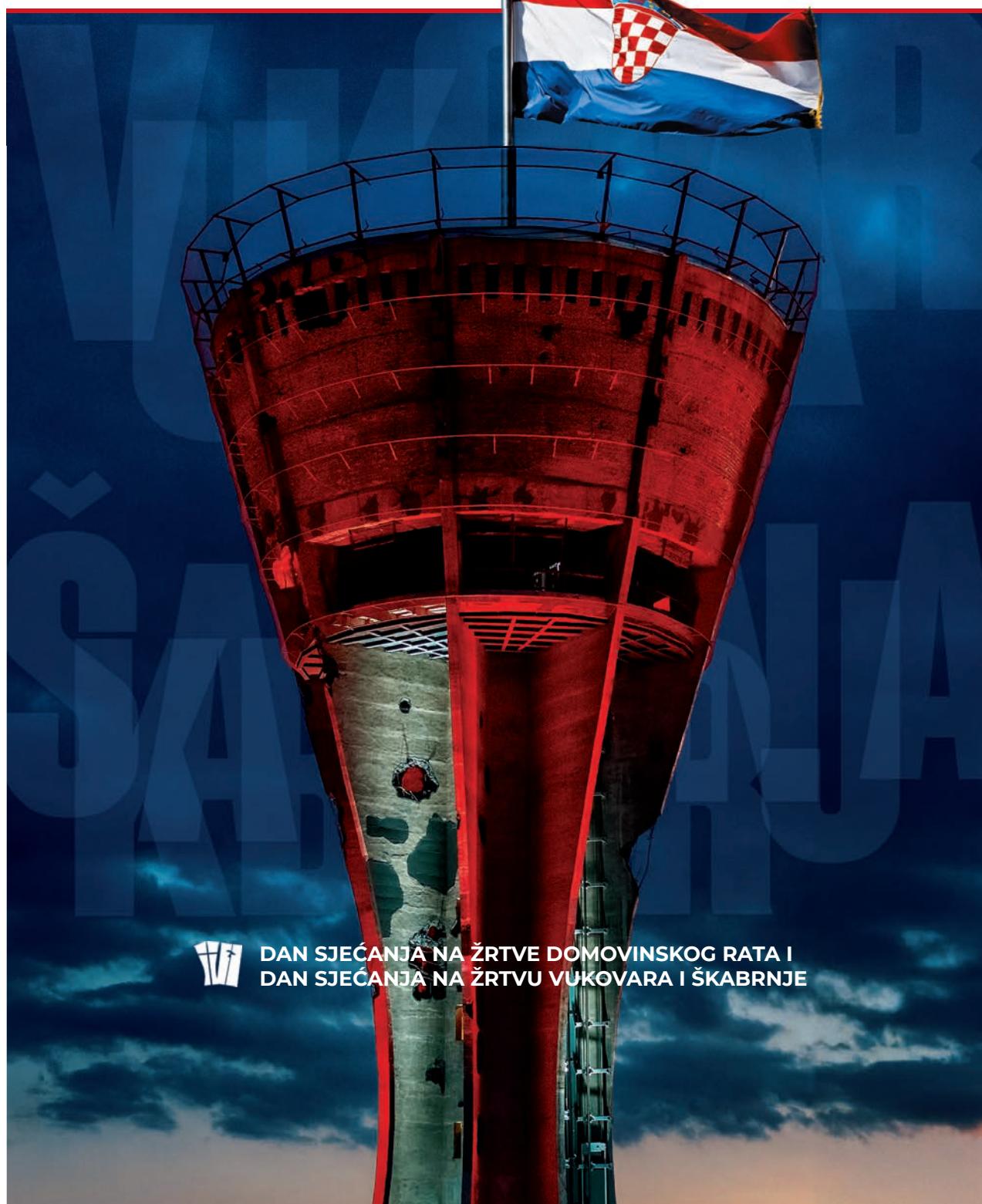

HRVATSKI VOJNIK

22. STUDENOG 2024.

BROJ | 722

CIJENA 1,33 €

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE DOMOVINSKOG RATA I
DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA I ŠKABRNJE

KOLONOM
SJEĆANJA
POVIEST
ČUVAMO ŽIVOM

PUKOVNIJA
VOJNE POLICIJE
ŠTO JE BILO
NAJTEŽE? SVE!

TIGROVI U
NAPADNOJ
OPERACIJI

BRZINA,
VJEŠTINA I
PRECIZNOST NA
DVA KOTAČA

VATRENA
PROVJERA
TOPNIČKOG
STRELJIVA

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 4724

9 7713301500003

Foto: Filip Klen

KOLONOM SJEĆANJA POVIJEST ČUVAMO ŽIVOM

Brojni su građani i ove godine 18. studenog svojom nazočnošću posvjedočili da surovi zločin koji se dogodio u Škabrnji nikad neće i ne može biti zaboravljen. Dostojanstveno i s tugom koja se osjećala u cijeloj Škabrnji prisjetili su se nedužnih civilnih žrtava i hrvatskih branitelja prigodom obilježavanja Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje

[STR. 10]

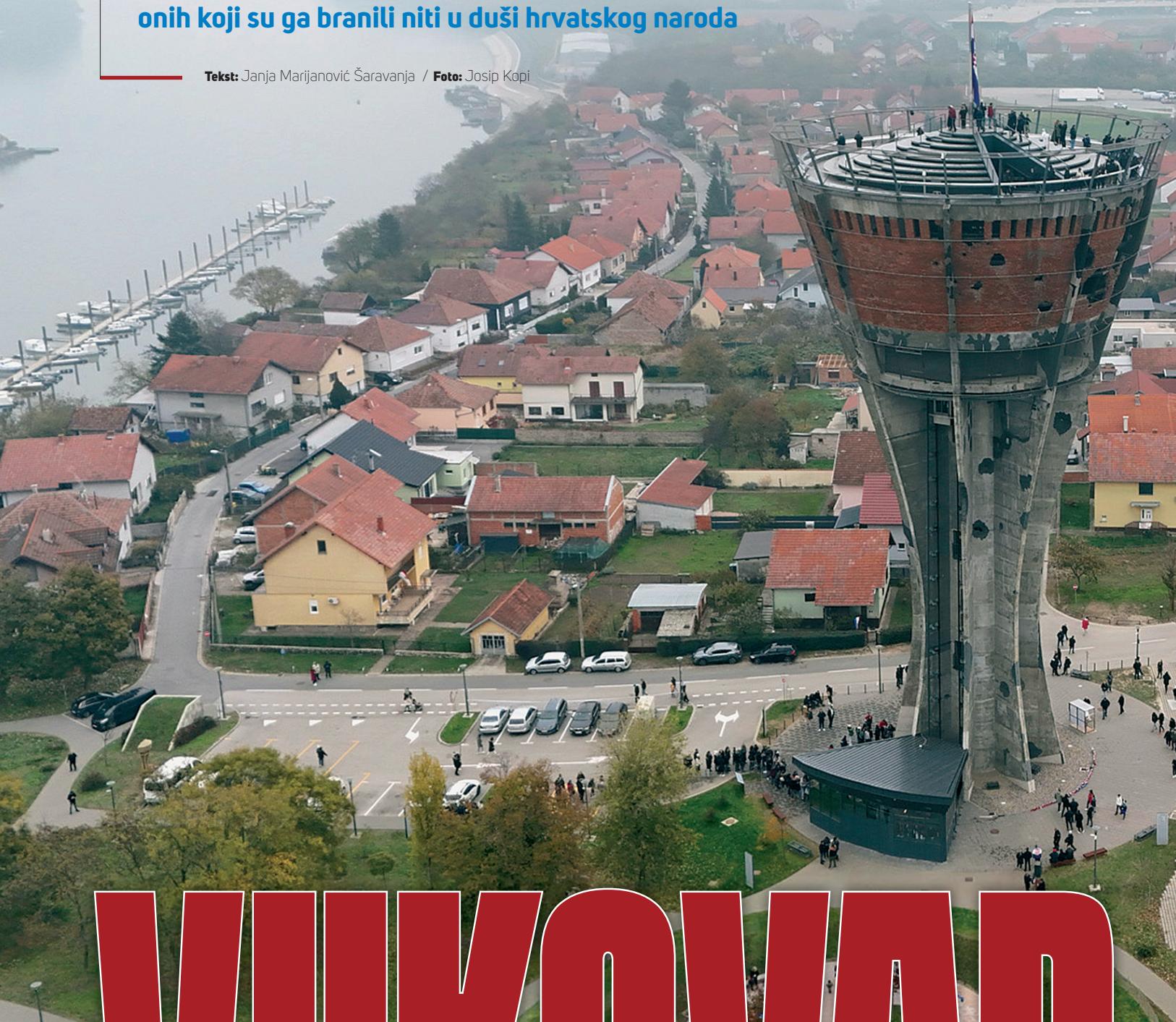
SADRŽAJ

- 4 VUKOVAR**
Vukovar – vječni simbol žrtve i ponosa
- 12 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Što je bilo najteže? Sve!
- 14 GMBR**
Tigrovi u napadnoj operaciji
- 18 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Brzina, vještina i preciznost na dva kotaka
- 22 NATO EVAC-HUN**
Vježba Brave Warrior 24
- 24 ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU**
Vatrena provjera topničkog streljiva
- 28 GMBR**
Za Hrvatsku kao Tigar
- 30 OBLJETNICA**
Njegujte vrijednosti časti, hrabrosti i poštenja
- 32 PZB**
Sljeme 24
- 34 VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija Nizozemskih oružanih snaga
- 42 MORNARIČKO PJEŠAŠTVO**
Oklop u moru
- 50 PODLISTAK**
Teške plovidbe (VII. dio):
Okrugli brodovi
- 56 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Svjetlo u ponoru
- 60 TRENUTAK SJEĆANJA**
Trajan znak poštovanja
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Spomen-soba poginulim i nestalim Tigrovima
- 66 DOMOVINSKI RAT**
Projekcija filma
Ivan Sokač – život za Hrvatsku

Domovinski rat nosi tisuće različitih priča, ali događaji iz Vukovara 18. studenog 1991. godine imaju posebno mjesto u kolektivnom pamćenju nacije. Tog dana, nakon tromjesečne opsade, grad je pao u ruke agresora. No, Vukovar nikad nije pao u srcima onih koji su ga branili niti u duši hrvatskog naroda

Tekst: Janja Marijanović Šaravanja / Foto: Josip Kopi

VUKOVAR

Foto: Goran Resovac

VJEĆNI SIMBOL ŽRTVE I PONOSA

VUKOVAR

Svake godine, u hladnim danima studenog, deseci tisuća ljudi iz svih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine dolaze u Vukovar kako bi obilježili obljetnicu jedne od najtežih tragedija Domovinskog rata. Ulice grada ispunjava Kolona sjećanja u kojoj koraci tisuća povezuju prošlost i sadašnjost. Ove godine, bijele majice s ispisanim imenima 2656 vukovarskih žrtava predvodile su Kolonu, podsjećajući na svakog pojedinca čija je sudbina utkala priču o slobodi. Domovinski rat nosi tisuće različitih priča, ali događaji iz Vukovara 18. studenog 1991. godine imaju posebno mjesto u kolektivnom pamćenju nacije. Tog dana, nakon tromjesečne opsade, grad je pao u ruke agresora. No, Vukovar nikad nije pao u srcima onih koji su ga branili niti u duši hrvatskog naroda. Postao je simbol otpora, hrabrosti i neslomljive želje za slobodom. Svaki plamen svijeće, svaka bijela majica s ispisanim imenom, svaka izgovorena molitva u Koloni sjećanja svjedoče o tome da bol i ponos žive u svakom od nas.

Danas mladi o Vukovaru ne uče samo kao o gradu na Dunavu nego kao o lekciji iz povijesti koju prepoznaju i s poštovanjem prenose dalje. Priče o njegovim braniteljima i stanovnicima uče se kao temelj vrijednosti na kojima počiva moderna hrvatska država. Oni koji su rođeni godinama nakon rata i stotinama kilometara daleko od Vukovara dolaze s upaljenim svijećama, odajući počast onima koji su dali svoje životе za budućnost ispunjenu mirom i dostoanstvom.

Prije samog početka prigodnog programa predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković rekao je kako se na Dan sjećanja na žrtvu Vukovara trebamo prisjetiti svih žrtava i iskazati zahvalnost svim hrvatskim braniteljima, tadašnjem političkom vodstvu na čelu s predsjednikom Tuđmanom i čuvati Vukovar u srcu.

Program obilježavanja Vukovar – mjesto posebnog pieteta započeo je ispred Nacionalne memorijalne bolnice "Dr. Juraj Njavro", gdje je nastupila Klapa

Ove godine, bijele majice s ispisanim imenima 2656 vukovarskih žrtava predvodile su Kolonu, podsjećajući na svakog pojedinca čija je sudbina utkala priču o slobodi

"Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice. Njihova izvedba pjesme *Ratnici svjetla* bila je posebno emotivna i izazvala je suze na oči nekima od prisutnih, dirnuvši tako srca svih koji su se okupili u znak sjećanja na vukovarske žrtve. Kao i prethodnih godina, na čelu Kolone sjećanja bio je vukovarski branitelj i umirovljeni pukovnik Ante Dugan Samuraj, noseći zastavu 204. vukovarske brigade. Njegove su korake pratili pripadnici Hrvatske vojske sa zastavama Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemske županije i Grada Vukovara. Odmah iza njih hodali su vukovarski branitelji, članovi obitelji poginulih, nestalih, ubijenih, nasilno odvedenih i preminulih hrvatskih branitelja, te pripadnici hrvatske policije koji su branili Vukovar, zajedno s brojnim sudionicima opsade grada,

prisjećajući se tih tragičnih dana. U Koloni su bili i drugi pripadnici Hrvatske vojske zajedno s mnogobrojnim pukom iskazujući poštovanje mirnim, dostojanstvenim hodom ulicama grada na Dunavu, prolazeći trasu dugu oko pet i pol kilometara. Nakon dva sata hoda oni u prednjem dijelu Kolone stižu do Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata.

VUKOVAR

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća ispred spomen-obilježja počast žrtvama Vukovara odali su predstavnici hrvatskih branitelja Vukovara, izaslanstvo Predsjednika Republike Hrvatske predvođeno predstojnikom Ureda Orsatom Miljenićem, izaslanstvo Hrvatskog sabora predvođeno predsjednikom Gordanom Jandrokovićem, izaslanstvo Vlade Republike Hrvatske predvođeno predsjednikom Andrejem Plenkovićem, izaslanstvo Vukovarsko-srijemske županije i Grada Vukovara.

Molitvu za žrtve iz Domovinskog rata predvodio je mons. Đuro Hranić, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit, a misno slavlje za sve žrtve Domovinskog rata služio je mons. Dražen Kutleša, zagrebački nadbiskup i metropolit. Tijekom propovijedi poručio je kako nas sjećanje na Vukovar može vratiti pravim vrijednostima – vjeri, obitelji i domovini, koje čine srž osobnog i narodnog identiteta. „Žrtva naših poginulih branitelja ima duboku sličnost s Kristovom žrtvom, a branitelji nas i danas pozivaju na vjernost istini, pravdi i slobodi s poukom da njihova žrtva ostaje trajna potpora u nošenju s izazovima čestitosti života”, naglasio je nadbiskup Kutleša.

Na kraju prigodnog obilježavanja, izaslanstva Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske položila su vijence i zapalila svijeće na spomen-obilježju masovne grobnice Ovčara.

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić rekao je kako se cijela Hrvatska slila u Vukovar odati poštovanje najvećoj bitki Domovinskog rata koja se dogodila upravo u Vukovaru. "Moramo svi biti svjesni žrtve Vukovara jer da nije izdržao koliko je izdržao Hrvatska se ne bi mogla obraniti i puno bi više teritorija bilo okupirano i bilo bi teže 1995. godine osloboditi Hrvatsku. Vukovar, koji je bio naša najveća rana, najveća trauma i najveća tuga polako prerasta u mjesto najveće inspiracije i ponosa", istaknuo je ministar.

Vukovar nikad nije pao u srcima onih koji su ga branili niti u duši hrvatskog naroda. Postao je simbol otpora, hrabrosti i neslomljive želje za slobodom. Svaki plamen svijeće, svaka bijela majica s ispisanim imenom, svaka izgovorena molitva u Koloni sjećanja svjedoče o tome da bol i ponos žive u svakom od nas

---

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković poručio je kako je na nama da na temeljima suvremene hrvatske države, a to je Domovinski rat, činimo maksimalne napore da se u svemu što radimo na adekvatan način oduzimo braniteljima i njihovim obiteljima i da simboli Domovinskog rata budu temelj suvremene hrvatske države.

ŠKABRNJA

KOLONOM SJEĆANJA POVIJEST ČUVAMO ŽIVOM

TEKST

Željko Stipanović

FOTO

Filip Klen

Brojni su građani i ove godine 18. studenog svojom nazočnošću posvjedočili da surovi zločin koji se dogodio u Škabrnji nikad neće i ne može biti zaboravljen. Dostojanstveno i s tugom koja se osjećala u cijeloj Škabrnji prisjetili su se nedužnih civilnih žrtava i hrvatskih branitelja prigodom obilježavanja Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje

"Imao sam šest godina kad je počeo rat, tada nismo mogli ići u školu, živjelo se po podrumima. Sjećam se straha, neizvjesnosti, ružnih scena i slika koje su obilazile televizije. No sjećam se i hrvatskih vojnika, uniforma, plakata po svojim sobama od raznih brigada, ali jednog zajedništva i domoljublja", kazao je ministar regionalnog razvoja i fondova Europske unije Šime Erlić. "Ovdje su moji korijeni, svake sam godine tu. Danas je prigoda da odamo počast svim žrtvama Domovinskog rata, svima onima koji su dali svoje žive u Škabrnji, Vukovaru i diljem zemlje. Važno je i da budućim generacijama prenosimo da ta sloboda nije nama dana, nego da smo je izborili u teškoj muci, s nadom da se ovakva mržnja i strahote nigdje ne ponove", istaknuo je potpredsjednik Vlade ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković.

U Koloni sjećanja okupljeni su potom krenuli do spomen-obilježja masovne grobnice, gdje je zajednički vijenac u ime svih izaslanstava položilo izaslanstvo Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata. U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije za sve stradale u Domovinskom ratu koncelebrirano euharistijsko slavlje predvodio je šibenski biskup Tomislav Rogić u zajedništvu sa zadarskim nadbiskupom mons. Milanom Zgrabićem, umirovljenim zadarskim nadbiskupom Želimirom Pujićem, umirovljenim šibenskim biskupom mons. Antonom Ivasom te brojnim svećenicima.

"Samo pogled na Spasitelja na križu koji osjeća kao da ga je Otac napustio i ono što će se dogoditi za tri dana, Uskrsnuće, mogu nam dati snage i ponuditi smisao da se suočimo, prihvatimo te u temelje budućnosti našeg naroda ugradimo sve žrtve i stradanja", istaknuo je u prigodnoj homiliji biskup Rogić te dodao: "Dati život, dati sebe za ljubav, za prijateljstvo, za istinu i vjeru, za obitelj i domovinu to neka bude poruka Škabrnje i Vukovara i cijelog Domovinskog rata. Učinimo i od Škabrnje mjesto gdje se uči ljubiti i po cijenu žrtve, mjesto gdje se hranimo primjerom ljubavi i žrtve velikana - naših branitelja, u želji da idemo za vrijednostima koje su nam ostavili i za koje su ginuli".

Na mjesnom groblju sv. Luke podno Središnjeg križa kod spomen-obilježja vijenče su položile obitelji poginulih branitelja i civilnih žrtava i predstavnici koordinacije svih udruga proizšlih iz Domovinskog rata, zatim izaslanstvo predsjednika Republike Hrvatske predvođeno predsjednikom RH Zoranom Milanovićem u čijem su sastavu bili i načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, generali i admirali zapovjednici grana i brigada, izaslanstvo Hrvatskog sabora predvođeno izaslanikom predsjednika Hrvatskog sabora i zastupnikom u Hrvatskom saboru Antonom Sanaderom, izaslanstvo Vlade Republike Hrvatske predvođeno izaslanikom predsjednika Vlade RH, potpredsjednikom Vlade RH i ministrom mora, prometa i infrastrukture Olegom Butkovićem u čijem je sastavu bio izaslanik ministra obrane posebni savjetnik za vojna pitanja brigadni general Ivan Zelić, predstavnici ratnih postrojbi, izaslanstvo Zadarske županije i Općine Škabrnja te drugi.

Brojni okupljeni građani svojom su nazočnošću na obilježavanju žrtava Škabrnje nedvosmisleno pokazali važnost očuvanja sjećanja na Domovinski rat i njegove žrtve. Tog dana ubijeno je 43 civila i 15 hrvatskih branitelja, a nakon rata još je šest mještana stradalo od minsko-eksplozivnih sredstava. Do Oluje u Škabrnji je ubijeno 86 osoba, a tijekom čitanja njihovih imena za svakog od njih ostavljena je ruža kao podsjetnik na podnesenu žrtvu.

Prigodnim komemorativnim skupom u Ambaru na ulazu u Škabrnju, odakle je neprijateljska kolona u 7 sati ujutro prije 33 godine krenula u svoj zločinački pohod, 18. studenog 2024. započelo je obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje.

I ove su godine ulice Škabrnje ispunile tisuće nazočnih građana iz svih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine, među kojima su bili izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Ante Sanader, izaslanik predsjednika hrvatske Vlade Oleg Butković u pratnji ministara u Vladi, izaslanik ministra obrane posebni savjetnik za vojna pitanja brigadni general Ivan Zelić, načelnik GS OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, generali i admirali Hrvatske vojske te brojni drugi.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

Tromjesečna Temeljna obuka za prijam u Satniju antiterorističke Vojne policije (ATVP) Pukovnije Vojne policije (PVP) završila je iznimno atraktivno: vježbovnom akcijom uz uporabu HRZ-ova helikoptera Black Hawk

TEKST Domagoj Vlahović // FOTO ATVP

Pogled s upravljačkog tornja na lokaciji Božići poligona "Eugen Kvaternik" kod Slunja je izvrstan. Pred očima su nam sve ceste, kao i okolno zelenilo. Oblačno je i hladno, uz ponešto magle, ali vidljivost se čini dobrom. Barem nama. Ne znamo kako je pilotima Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, čiji Black Hawk očekujemo. Naime, spremaju se završni trenuci jednog tromjesečnog ciklusa: temeljne obuke za prijam u Satniju antiterorističke Vojne policije (ATVP) Pukovnije Vojne policije (PVP). ATVP je svakako jedna od elitnih postrojbi OSRH. To je ekipa koja razvija široki spektar svojih specijaliziranih sposobnosti, ali i traži iznadprosječnu *klasičnu* vojničku spremnost i obučenost. Temeljna obuka budućih pripadnika zato zahtijeva interakciju s drugim granama i postrojbama OSRH, te se provodi na vojnim postrojenjima širom Hrvatske.

Nakon dvadesetak minuta čekanja, u daljini smo čuli prepoznatljiv zvuk helikoptera. Gotovo istodobno, s jedne od pristupnih cesta odjedanput je na strelische izbilo civilno vozilo, a slijedio ga je terenac s uključenom sirenom i policijskom svjetlosnom signalizacijom.

ŠTO JE BILO NAJTEŽE?

Velikom brzinom i oštrim manevrom, UH-60M sputio se ispred dvaju vozila i blokirao im put. Bočna vrata helikoptera otvorila su se i iz njega je izšao naoružan tim pripadnika ATVP-a. Sve se to dogodilo u nekoliko sekundi. Naime, sukladno vježbovnom scenariju, u prvom su vozilu bile osobe koje su počinile kazneno djelo. Bile su u okruženju vojnopolicijskog terenca i HRZ-ova helikoptera, te s dva tima ATVP-a. Uhićene su i sprovedene u helikopter, koji se udaljio jednako brzo kao što je i došao.

"Još od mладости јео постали припадник OSRH, а посебно једне од њезиних елитних постројби, што ATVP јео јест", истиче један од полазника обуке те додaje како му је то помогло самопоузданje и да ни у једном тренутку не сумњао у себе, jer за то нema места ako se prijavljujete u ATVP

SVE!

U SEKUNDAMA I MINUTAMA

Akcija u Božićima imala je i svoj uvod: prema scenariju, ATVP je uzbunjen preko Operativnog središta VP-a i neki od pripadnika brzo su upućeni na HRZ-ovo letjelište Lučko. Ondje ih je čekao Black Hawk i prevezao prema poligonu "Eugen Kvaternik". Trebalo je riješiti situaciju u kojoj se počinitelj kaznenog djela zaborakdirao u objektu. ATVP-ov tim

spustio se do lokacije tzv. tehnikom brzog konopa (fast rope), silom ušao u objekt i uhitio te sproveo počinitelja. Poslije je isti tim iz helikoptera pomogao drugom timu u vozilu uhititi još dvojicu počinitelja iz terenca. Taj smo dio scenarija i opisali. Dakle, sve se zajedno odigralo u najkraćem mogućem vremenu.

"Kratki film" koji smo promatrali još je jednom pokazao zaista izvanredne manevarske sposobnosti Black Hawka i činjenicu da ih HRZ-ove posade itekako znaju iskoristiti. Ali, pokazao je i da ATVP održava svoje poslovične karakteristike: uvježbanost, brzinu i preciznost. Kandidati za nove pripadnike trebali su pokazati da su i sami usvojili te sposobnosti. "Točno, u tome su i uspjeli", poslije nam kaže časnik ATVP-a, jedan od voditelja obuke. Dakle, scenarij na Božićima bio je završnica situacijske vježbe. Kandidati koji su sada definitivno zasluzili oznaku postrojbe, stigli su na kraj zaista dugog puta. Još u veljači ove godine završili su selekcijsku obuku. Kako je i ta obuka vrlo zahtjevna, dalo se naslutiti da je to kraj. No, ne i kod ATVP-a. To je, zapravo, bio tek dokaz da kandidati imaju potrebne predispozicije. U temeljnoj obuci za prijam još su ih morali usavršiti kroz specijalističke vještine i sposobnosti. U međuvremenu, morali su završiti i temeljni tečaj za ovlaštenu službenu osobu, koji im je dao certifikat za obavljanje vojnopolicijskih poslova. Zasluženo, završnu riječ dali smo jednom od polaznika. Završio je iscrpljujući put koji je trajao mjesecima. "Što je bilo najteže? Sve! Pritisak je konstantan, od početnih testiranja i selekcije pa nadalje", izravan je hrvatski vojni policajac. Još od mладости јео постали припадник OSRH, а посебно једне од њезиних елитних постројби, што ATVP јео јест. Sigurno je da mu je pomoglo i samopouzdanje, "niti u једном тренутку nisam sumnjao u себе, za то nema места ako se prijavljujete u ATVP". Doduše, priznaje da je uoči završnice bilo nešto pozitivne treme, jer korištenje helikoptera i *fast rope* ima svoju dozu opasnosti ako niste koncentrirani. Za kraj, ipak si je dopustio radost: "Uspjeh mi mnogo znači, srce mi je kao kuća! Sad sam punopravni pripadnik postrojbe i mogu se malo opustiti, no jedva čekam nove zadaće".

GMBR

Pripadnici bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) Hrvatske kopnene vojske (HKoV) provedbom bojnih gađanja na vojnom poligonu "Josip Markić" kod Knina zaključili su ciklus obuke koji je započeo prije nekoliko mjeseci osnovnim uvježbavanjem pojedinaca i timova

Vojni poligon "Josip Markić" kod Knina od 11. do 15. studenog bio je mjesto uvježbavanja i ocjenjivanja mehaniziranih vodova prve satnije Tigrova. Pripreme za uvježbavanje na poligonu počele su još u kolovozu kad je provedeno ocjenjivanje temeljnih vojničkih vještina pojedinca na svim razinama. Obučni je ciklus nastavljen uvježbavanjem i ocjenjivanjem desetina i vodova što je na kraju kulminiralo bojnim gađanjem.

TEKST
Janja Marijanović
Šaravljana

FOTO
Filip Klen

VJETAR S DINARE

Mi smo posjetili Tigrove četvrti dan njihova boravka na poligonu kad su planirana bojna gađanja na razini vodova. Dolazimo do kampa Bralovac gdje su pripadnici smješteni, a dok je većina njih već na pozicijama spremna za gađanje, dočekuju nas zapovjednik bojne i prvi dočasnik. Upoznaju nas s dinamikom dana i odvode do mjesta gdje će se provesti gađanje. Već po dolasku u kamp, vjetar s Dinare pokazao nam je svoju snagu, a mi izvlačimo sve rezervne slojeve odjeće što smo ponijeli sa sobom kako bi se izborili s gadnjom hladnoćom. Nakon pola sata vožnje iznimno lošim makadamom zaustavljamo se u podnožju Dinare pored novog spomenika pripadnicima Četvrte

TIGROVI U NAPU

Tijekom napada na objekte iskrcajne desetine gađale su iz ručnih bacača granata, podcijevnih bacača granata VHS, jurišne puške VHS, te iz novih puškostrojnica FN Minimi, a Patrije su iskrcavanje pješačkih desetina podupirale gađanjem prema ciljevima iz strojnica Browning 12,7 x 99 mm, dok je jedna gađala po cilju iz automatskog bacača granata MK19 kalibra 40 x 53 mm

DNOJ OPERACIJI

GMBR

gardiske brigade gdje stoje četiri Patrije, parkirane jedna iza druge i čekaju zapovijed za početak akcije. Penjemo se na brije do zapovjednog kadra gađanja, gdje dobivamo osnovne informacije o svemu što ćemo promatrati. Glasani razgovor i povici preko motorola jedini su način da se nadglaša snažna bura, koja nemilosrdno puše, ali Tigrovima to očito ne smeta. Prije nego započnu gađanje pravim streljivom, prvo provode cijelu akciju na suho kako bi usavršili svaki detalj, a naši fotografi koriste tu priliku za zauzimanje najboljih pozicija odakle će moći zabilježiti odlične kadrove kad počne prava akcija.

PRUŽANJE POTPORE ZA NAPAD

Pripremne su radnje gotove i počinje bojno gađanje mehaniziranog voda u čijem su sastavu četiri iskrcajne desetine s borbenim oklopnim vozilima Patrijama. Prva se Patria zaustavlja i otvara vatru prema cilju (udaljenost na 250 metara) i tako pruža potporu te osigurava uvođenje ostalih Patrija. Kad su sve zauzele svoju poziciju, otvaraju zajedničku vatru na cilj i kreću se prema njemu, što omogućuje desetinama iskrcavanje 200-tinjak metara prije cilja. Zadaća je osvojiti dva objekta napada. Otvaranjem vatre dolaze do prvog objekta i provode konsolidaciju i reorganizaciju i potom se u sekcijama prebacuju do drugog objekta. Kad su ovladali njime i uništili ga, zadaća je završena i napad je uspješno izvršen.

Tijekom napada na objekte iskrcajne desetine gađale su iz ručnih bacača granata, podcijevnih bacača granata VHS, jurišne puške VHS, te iz novih puškostrojnica FN Minimi, a Patrije su iskrcavanje pješačkih desetina podupirale gađanjem prema ciljevima iz strojnica Browning 12,7 x 99 mm, dok je jedna gađala po cilju iz automatskog bacača granata MK19 kalibra 40 x 53 mm.

OD POJEDINAČNOG DO VODNOG GAĐANJA

Dok smo s brije promatrati cijelu akciju, od prvog dočasnika satnije, stožernog narednika Željka Jurkovića

saznali smo da su prethodnih dana na ovom poligonu proveli pojedinačno gađanje i gađanje desetina u napadu nakon čega je uslijedilo gađanje tri mehanizirana voda prve satnije Tigrova. Svjedočili smo njihovu uspješnom gađanju čime su potvrdili svoju spremnost i sposobljenost za provedbu napadne operacije. Zadnji dan na poligonu ocijenjene su vještine pripadnika u bacanju ručne bombe, čime je završen obučni ciklus prve mehanizirane satnije koja ovim stječe status uvježbanošt. Kao prvi dočasnik satnije, stožerni narednik Jurković odgovoran je za spremnost svakog vojnika i u suradnji s časnicima prenosi znanja na mlade pripadnike.

STALNO OBUCAVANJE

Poručniku Juri Sertiću ovo je prvi odlazak na teren s Tigrovima i ne skriva riječi zadovoljstva svime provedenim. Došao je u postrojbu prije dva mjeseca i kao mladi časnik vrlo brzo pohvatao konce, a ovaj teren poslužio mu je da vidi kako izgleda rad

Zadnji dan na poligonu ocijenjene su vještine pripadnika u bacanju ručne bombe, čime je završen obučni ciklus prve mehanizirane satnije koja ovim stječe status uvježbanosti

"Tijekom bojnih gađanja pripadnici postanu svjesni rizika jer imaju priliku vidjeti što znači uporaba bojnog streljiva i zato počinju obraćati veću pažnju pri rukovanju s osobnim naoružanjem", ističe zapovjednik bojne Tigrova bojnik Tihomir Kastmiler

s ljudima i vozilima u terenskim uvjetima. Prije nego je došao njegov red da zapovijeda vodom u napadu pitali smo ga je li spremam, na što je on bez lažne skromnosti odgovorio kratko i jasno:

"Znam da sam spremam". Zapovjednik bojne bojnik Tihomir Kastmiler zadovoljan kao i uvijek svojom postrojbom, govori nam da su Tigrovi stalno u obucavanju jer su dužni održavati određenu razinu spremnosti. "Često smo na poligonima i koristimo svaku priliku za provedbu obuke na svim razinama, a pogotovo kad je u pitanju integriranje novih sredstava u postrojbu," rekao je bojnik. Naglasio je da je odlazak na poligon dobro iskustvo za svakog vojnika da osjeti pravi vojnički život i kako je biti 24 sata na terenu. Kad su u pitanju bojna gađanja, ističe mjerne sigurnosti kao imperativ. "Tijekom bojnih gađanja pripadnici postanu svjesni rizika jer imaju priliku vidjeti što znači uporaba bojnog streljiva i zato počinju obraćati veću pažnju pri rukovanju s osobnim naoružanjem", navodi bojnik.

BRZINA, VJEŠTINA I PRECIZNOST NA DVA KOTAČA

TEKST
Janja Marjanović
Šaravnja

FOTO
Tomislav Brandt

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

Primarna namjena motociklista u Vojnoj policiji nadzor je i regulacija vojnog prometa, pratrja i osiguranja vojnih misija, izaslanstava, vojne opreme i naoružanja, prometno izviđanje i očevid prometnih nesreća, te zadaće od posebnog interesa koje druge postrojbe Vojne policije nisu u mogućnosti izvršiti

Odlazak naše ekipe u zagrebačku vojarnu "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" obično označava izvještavanje o svečanim obljetnicama ili ispraćajima kontingenata u misiji. No, ovaj put došli smo s drugačjom zadaćom – napraviti reportažu o vojnopolicijskim motociklistima. Umjesto formalnosti i protokola, na pisti su nas dočekali pripadnici Pukovnije Vojne policije iz kojih stoje parkirana četiri snažna motocikla u bijelo-zelenim prepoznatljivim bojama Vojne policije OSRH. Nakon upoznavanja, motociklisti stavljaju zelene kacige na glavu i sjedaju na svoje moće zvijeri, teške 297 kilograma sa snagom motora od 100 kW. Razgovor prekida bruhanje motora i svi pogledi usmjeravaju se prema motociklistima koji vožnjom u formacijama pokazuju dio svojih vještina koje moraju posjedovati za obavljanje ovog zahtjevnog i opasnog posla.

TEČAJ KAO GLAVNI TEMELJ

Danas su operativni motociklisti Vojne policije raspoređeni u temeljne satnije Pukovnije Vojne policije, a mi smo imali prigodu na jednom mjestu vidjeti četiri pripadnika od kojih su dva s postavljenjem u satniji u Karlovcu, a dva u Zagrebu. Primarna namjena motociklista u Vojnoj policiji nadzor je i regulacija vojnog prometa, pratnja i osiguranja vojnih misija, izaslanstava, vojne opreme i naoružanja, prometno izviđanje i očevid prometnih nesreća, te zadaće od posebnog interesa koje druge postrojbe Vojne policije nisu u mogućnosti izvršiti. Sve te zadaće zahtjevaju posebne vještine i nije dovoljno samo biti strastveni vozač motocikla. Osim položenog tečaja za vozača A kategorije, temelj za vojnopolicijskog motociklista je i Napredni tečaj sigurne vožњe za motocikliste. Oba tečaja provode se u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova. Polaznici prvog tečaja pripadnici su koji prvi put počinju upravljati motociklom, te je naglasak na osnovnim tehnikama svladavanja i upravljanja motociklom, a drugi je tečaj namijenjen za dodatno usavršavanje i uvježbavanje već naučenih vještina. Kad se bruhanje malo stišalo iskoristili smo priliku za razgovor s poručnikom Ivanom Trlinom, zapovjednikom voda u kojem se nalazi jedan od motociklista. Objasnjava nam koliku važnost motociklisti imaju u određenim vojnopolicijskim zadaćama, pogotovo tijekom prometnih osiguranja. "Za razliku od automobila motociklisti se lakše provlače kroz kolone i zatvaraju promet, te ulaze u raskrižja što nam uvelike olakšava i ubrzava zadaće osiguranja", naglašava poručnik. Isti će da ovdje nije riječ samo o vojnopolicijskim motociklistima, nego da su to prije svega pripadnici Pukovnije Vojne policije koji po potrebi obavljaju posao motociklista. Te su potrebe znatno veće kad je sezona aktivna, odnosno kad su vremenske prilike povoljne za obavljanje zadaća na motociklu. Poručnik kaže da nove članove najčešće biraju na temelju preporuka postojećih motociklista, jer se mnogi poznaju i dobro znaju kakve tko ima vozačke vještine. Ipak, najvažnije je da kandidat izrazi želju te da i inače vozi motocikl.

Odlazimo do hangara, gdje motociklisti koriste dugačku stazu za vožnju u formacijama atraktivnim za objektiv našeg fotografa, još jednom demonstrirajući vještinu upravljanja ovim snažnim vozilima. Bruhanje je gotovo, motocikli se spremaju u garažu, a mi spremni za razgovor. Razvodnik Josip Vrhovski već osam godina obnaša dužnost motociklista u Vojnoj policiji i kaže da uživa u tom poslu jer je dinamičan i zanimljiv. Ne skriva da je riječ o jako zahtjevnom poslu za koji je potrebna iznimna psihofizička spremnost te konstantno uvježbavanje i usavršavanje. Priznaje da mu je zanimljivije voziti vojnopolicijski motocikl nego privatni jer je izazovnije i održuje neke konkretne zadaće. Isti će timski rad kao vrlo važan čimbenik ovog zanimanja, a budućim motociklistima u postrojbi savjetuje da slušaju starije koji imaju iskustva s vožnjom.

POVIJEST MOTOCIKLISTA VOJNE POLICIJE

Uporaba motocikala u postrojbi Vojne policije započela je 10. travnja 1992., kad je tadašnji ministar obrane Gojko Šušak predao prve motocikle 66. bojni Vojne policije (bVP). Iako su ubrzo uništeni u ratnim zbivanjima, motocikli su obnovljeni zahvaljujući Vilku Severu. Riječ je o modelima Moto Guzzi Falcone 500 i Moto Guzzi V35, koji su u radionici poduzeća SEVER PROMET potpuno popravljeni i vraćeni u Vojnu policiju, te je njih ukupno 37 vraćeno postrojbama Vojne policije za potrebe izobrazbe i izvršavanje operativnih zadaća. Osim modela Moto Guzzi, Sever je donirao i motocikle Kawasaki KMX 125, Kawasaki KLR 250 te Yamaha XT 350. Obuka motociklista u Vojnoj policiji počela je 1993. Provodila se u vojarni "Croatia" na tenkovskom poligonu, kao i na cross-stazi na zagrebačkom jezeru Bundek, tada potpuno zapuštenom. Vod u 66. bVP-a bila je jedina motociklistička postrojba na toj razini, ostale postrojbe VP-a imale su motociklističke desetine. Vod je vršio ophodnje na području Zagreba i Zagrebačke županije, prometna osiguranja hodnji, osiguranja trasa štićenih osoba te tekličku službu za potrebe 66. bVP i Uprave VP-a. Pripadnici su zajedno s pripadnicima MUP-a prolazili višemjesečnu obuku na kojoj su usavršavali upravljanje, kao i taktike i tehnike postupanja. Danas motociklisti, raspoređeni po satnijama Pukovnije Vojne policije, koriste motore BMW K 75 RT i BMW K 1100 LT, a po potrebi su na raspolaganju i već spomenuti Kawasaki KLR 250 i Yamaha XT 350.

PROVJERA SPOSOBNOSTI MOTOCIKLISTA

Motociklisti MUP-a i VP-a nastavili su tradiciju zajedničkog obučavanja, a organizira se i natjecanje prometnih policijaca u organizaciji Službe prometne policije Uprave za javni red i sigurnost te Službe za cijelozivotno obrazovanje Policijske akademije "Prvi hrvatski redarstvenik". Ove je godine u Puli održan 14. Memorijal "Šime Buzov". Prometni policijaci natjecali su se u pojedinačnoj i ekipnoj kategoriji, a morali su pokazati vještina manevriranja motociklom na posebno pripremljenom poligonu.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

Cilj je natjecanja provjeriti sposobnosti motociklista koji obavljaju poslove sigurnosti prometa na cestama za spretnu, sigurnu i pouzdanu vožnju službenih motocikala. Istdobno se provjerava pravilna uporaba motocikla i propisne zaštitne opreme, a do izražaja dolazi i dobra psihofizička pripremljenost policijskoga motociklista. Vojni policajci na natjecanju posebno se prisjećaju pripadnika 1. satnije VP-a razvednjika Darka Mujića, koji je tragično stradao u prometnoj nesreći na motociklu 2019. godine prilikom povratka s 9. izdanja natjecanja.

Ove je godine u Puli održan 14. Memorijal "Šime Buzov". Prometni policijaci natjecali su se u pojedinačnoj i ekipnoj kategoriji, a morali su pokazati vještina manevriranja motociklom na posebno pripremljenom poligonu. Cilj je natjecanja provjeriti sposobnosti motociklista koji obavljaju poslove sigurnosti prometa na cestama za spretnu, sigurnu i pouzdanu vožnju službenih motocikala

NATO eVABG-HUN

TEKST I FOTO
NATO eVABG-HUN

VJEŽBA

BRAVE WARRIOR 24

Sudionici vježbe uvježbavali su sposobnosti izviđanja, pokreta snaga, logističke operacije, kemijsku obranu, pružanje medicinske potpore te evakuaciju ranjenih i poginulih (MEDEVAC)

Vježba Brave Warrior 2024/2 provedena je potkraj listopada 2024., u Mađarskoj. Jedna je od najvećih međunarodnih vježbi ove godine, a okupila je postrojbe iz nekoliko članica NATO-a i partnerskih zemalja, kako bi uvježbali vojnu suradnju i interoperabilnost različitih oružanih snaga u stvarnim situacijama.

Peta rotacija borbene grupe ojačane budnosti NATO-a u Mađarskoj (NATO eVABG-HUN), sastavljena od pripadnika oružanih snaga Italije, Hrvatske, Turske, Mađarske te pridruženih pripadnika OS-a SAD-a, okupila se potkraj listopada 2024. na vježbalištu OS Mađarske Bacony Combat Training Centre (HDF BCTC), kako bi se pripremila za ocjenu borbene spremnosti kopnenih snaga, stožera i postrojbi (CREVAL). Sastavnice eVABG-HUN pristigle su dobro pripremljene i obučene na središnji poligon za gađanje i obuku mađarskih obrambenih snaga. Provedbom vježbe trebalo je postići puni spektar primjene sposobnosti i interoperabilnosti. Sudionici su prikazali svoje sposobnosti tijekom složene taktičke obuke te su uvježbavali sposobnosti izvi-

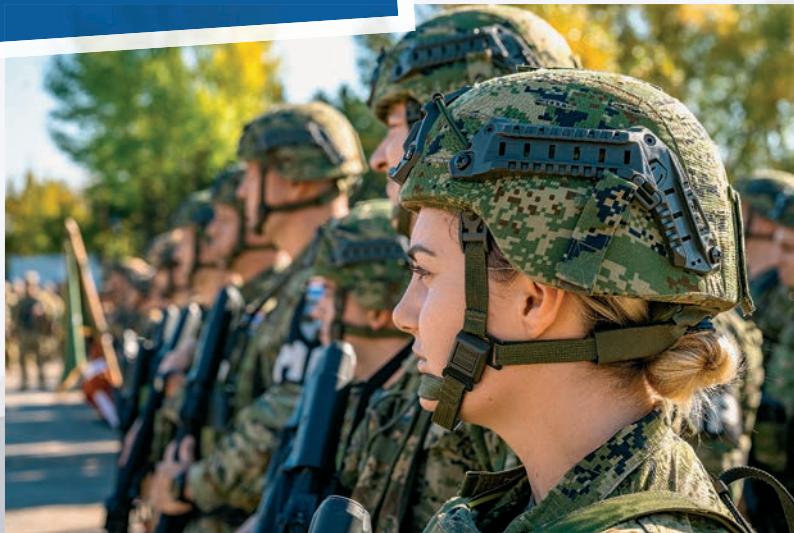

Brave Warrior 24 jedna je od najvećih međunarodnih vježbi ove godine. Sudjelovale su postrojbe iz nekoliko članica NATO-a i partnerskih zemalja kako bi uvježbali vojnu suradnju i interoperabilnost različitih oružanih snaga u stvarnim situacijama

Pripadnici 5. HRVCON-a sudjelovali su u vježbi s 57 pripadnika te s višenamjenskim vozilima M-ATV i vozilima MRAP MaxxPro Plus. Koristio se i iROBOT PackBot, u svrhu onesposobljavanja eksplozivnih naprava te teško odijelo EOD-10

đanja, pokreta snaga, logističke operacije, kemijsku obranu, pružanje medicinske potpore te evakuaciju ranjenih i poginulih (MEDEVAC). Pripadnici 5. HRVCON-a sudjelovali su u vježbi s 57 pripadnika te s višenamjenskim vozilima M-ATV i vozilima MRAP MaxxPro Plus. Koristio se i iROBOT PackBot, u svrhu onesposobljavanja eksplozivnih naprava te teško odijelo EOD-10.

Sukladno NATO-ovim standardima savezničkih snaga tim za ocjenu borbene spremnosti tijekom 72 sata operativnog vremenskog okvira procjenjivao je borbenu spremnost za razmještaj u stvarnoj situaciji.

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

Hrvatski vojnik još je jednom pratio nadzorno-tehničko gađanje u organizaciji Zapovjedništva za potporu na području akvatorija Žirje. Bila je riječ, i ovaj put, o vrlo zanimljivom događaju u koji su bile uključene i druge ustrojstvene cjeline OSRH

VATRENA PROVJERA TOPNIČKOG

Tekst: Domagoj Vlahović / **Foto:** Tomislav Brandt

Gađanja se provode u serijama, M-46 je bučan, streljivo je bojno, provjera ispravnosti je zaista vatrena. To znači da se, pojednostavljeno rečeno, ne uzimaju granate i punjenja iz jednog sanduka, nego iz više njih, kako bi se provjerilo više različitih serija usklađenog streljiva

Kad dođe studeni i turistička sezona na šibenskom području utihne, znači da je došlo i vrijeme za redovitu aktivnost Hrvatske vojske, koja se tad odvija na dva tamošnja poligona i u tri operativne domene. Na kopnenom poligonu "Zečevo" kod Rogoznice, pripadnici Zapovjedništva za potporu (ZzP) i Hrvatske kopnene vojske (HKoV) na obalne su položaje postavili topničke sustave usmjerene k moru. S njima su bili i pripadnici MORH-a, Glavnog stožera OSRH i Hrvatskog vojnog učilišta. Na obližnji pomorski vojni poligon "Žirje", u akvatoriju istoimenog otoka, došli su brodovi Hrvatske ratne mornarice (HRM). Iznad njih, u zračnom prostoru, letjeli su avioni Pilatus PC-9 Hrvatskog ratnog zrakoplovstva (HRZ). Iz svega toga je jasno: još jednom provodilo se redovito nadzorno-tehničko gađanje streljivom iz pričuva Hrvatske vojske. Ustrojstvena cjelina, koja je i organizator aktivnosti, zadužena je za provjeru ispravnosti tog streljiva. To je Odjel za nadzor ispravnosti i upravljanje sredstvima klase V (ubojitim sredstvima-UbS) Logističkog operativnog središta ZzP-a.

STRELJIVA

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

Središnji dio aktivnosti održavao se od 12. do 14. studenog. Ekipa Hrvatskog vojnika došla je na Žečevo 13. studenog, kad se provodilo gađanje iz topa M-46 kalibra 130 mm. Voditelj aktivnosti i načelnik ZzP-ova odjela bojnik Mile Tomić objasnjava nam da su prethodnog dana provjeravali ispravnost jednog zanimljivog sustava – RIZC (raketni imitator zračnog cilja). On služi kao meta na vježbama gađanja postrojbi protuzračne obrane (PZO), najčešće na tradicionalnoj vježbi Štit koja se svake godine održava na istarskom rtu Kamenjak. Pripadnici ZzP-a, među ostalim, provjeravaju intenzitet i vrijeme gorenja RIZC-ove IC (infracrvene) baklje. Sutradan je cijelu ekipu čekao drugi, još jedan pričuvni topnički sustav - LH33 Citer kalibra 155 mm, popularna Argentinka. Trebalo se provjeravati streljivo M107, također trenutno-fugasno, na dometima od osam, 12 te 15,5 km. "Očekuje se nešto bure i slabija vidljivost. No, gađanje se provodi, osim ako bura bude orkanska pa HRM-ova plovila, posebno brodice, ne bi mogla osiguravati akvatorij", njavio je bojnik.

JOŠ UVIJEK OPASAN

Mi smo se ipak posvetili topu M-46. Karakterističan po dugoj cijevi i istaknutom razbijajuću plamenu, on se baš kao i njegov topnički kalibr u Hrvatskoj vojsci nalazi isključivo u pričvu. Međutim, staro oružje izgleda jako dobro održavano i još uvijek vrlo učinkovito. Svakako i opasno, što pokazuje i korištenje tog tipa u ratu izvanom ruskom agresijom na Ukrajinu. Posada koja opslužuje top dolazi iz Topničko-raketne bojne (TRB) Gardijske mehanizirane brigade (GMBR). To je mahom ekipa koja inače radi s aktivnim vučenim haubicama D30 kalibra 122 mm. Očito je da rado prihváćaju priliku da se okušaju s drugim sustavom, pa bio on i pričuvni. Uostalom, njihova je temeljna zadaća biti na terenu i provoditi topničku paljbu. ZzP-ova aktivnost to im i omogućuje, i to u zaista jedinstvenim okolnostima – gađanje s kopna u more. Skupnik Mate Verović na dužnosti je zapovjednika za upravljanje paljbom, tj. računatelja. "Topnička su oružja dosta slična po principu rada i po drugim detaljima, to vrijedi i za D30 u odnosu na M-46. Da bismo se priviknuli na potonje oružje, nije nam potrebno mnogo obuke. Jedina mana M-46 jest što ima iznimno veliku masu, za njegovo ospluživanje treba dosta tjelesne snage i spremnosti.

No, njegov je maksimalan domet impresivan, dostiže i 27 km, a na toj je udaljenosti i vrlo precizan", nabrja skupnik. Gađanja se provode u serijama, M-46 je bučan, streljivo je bojno, provjera ispravnosti je zaista vatrena. To znači da se, pojednostavljeno rečeno, ne uzimaju granate i punjenja iz jednog sanduka, nego iz više njih, kako bi se provjerilo više različitih serija uskladištenog streljiva. Kad se ispuca jedna serija od nekoliko granata, slijedi pauza. Inače, pauze koristimo kako bismo obišli malo područje oko paljbenog položaja i vidjeli tko sve sudjeluje u aktivnosti. Naravno, osim posade topa i njihovih kolega iz postrojbe koji ih opskrbljuju streljivom i topničkim motritelja, tu su i pripadnici ZzP-ova Odjela koji očitavaju podatke svojih mјernih sustava. Sve promatraju i podatke zapisuju članovi mješovite komisije (MORH – OSRH), koji se moraju uvjeriti i verificirati da na aktivnosti sve protiče u redu i da je streljivo zaista ispravno. Zanimljivo, upoznajemo i nekoliko topničkih motritelja iz Topničko-raketne pukovnije HKoV-a. Gađanje je prilika da se uvježbavaju u svojem poslu s optičkom opremom, preciznije, sustavom za digitalno promatranje.

VELIKA POZORNOST HRM-a

S nama je i čovjek u plavoj odori - kapetan korvete Augustin Urlić. Časnik HRM-a poveznica je između topničkog položaja na Žečevu i brodova HRM-a koji osiguravaju zonu zabrane plovidbe u akvatoriju vojno-pomorskog poligona "Žirje". Iako su civilne strukture pravodobno obavještene, još uvijek se zna dogoditi da u blizinu područja zaluta kakva neoprezná civilna brodica. A to traži brzu reakciju HRM-a, a ponekad i HRZ-a, tj. posade Pilatusa koja nadzire situaciju iz zraka. Brodice po hitnom postupku moraju biti udaljene iz opasnih voda. "Stanje poligona je čisto i gađanje se može nastaviti", riječi su bez kojih nema šanse da prema moru bude ispaljena i jedna granata. HRM posvećuje veliku pažnju aktivnosti, a posebno svojoj ulozi očuvanja sigurnosti, pa na more šalje više svojih plovila. Iz Obalne straže tu su spasilački brod BS-73 Faust Vrančić, obalni ophodni brod OOB-31 Omiš te gumene brodice GB-201, GB-202 i GB-203. Flotu HRM-a predstavljali su raketa topovnjača RTOP-21 Šibenik, desantni brodovi-mopolagači DBM-81 Cetina i DBM-82 Krka, motorna roniteljska barkasa MRB-83 te jedna gumena brodica. Štoviše, uključeni su i HRM-ova Bojna

obalnog motrenja i navođenja te Mornaričko operativno središte. "Točno je, ovo je prilika i za nas da isprobamo i uvježbavamo svoje mornaričke zadaće, uostalom, za mornaricu je uvijek najbolje kad plovi", kaže nam kapetan korvete Urlić. Štoviše, tijekom aktivnosti posada RTOP-21 Šibenik imala je priliku i sama provesti nadzorno-tehničko gađanje svojim topom AK-630. Gađanje je proteklo dobro i još jedan sustav i njegovo streljivo pokazali su da su ispravni i učinkoviti. Tako je bilo i na kopnu. Posada s topom M-46 je trenutno-fugasnim streljivom za provjeru njegovih unutarnjih i balističkih značajki gađala u donjim kutovima topa te dostizala udaljenost do 17 kilometara. Preciznost je također bitna, jer se na gađanju provjerava i točnost pogodaka, odnosno rasipanja na cilju za zauzeti domet. Topnici iz Benkovca bili su i vrlo točni, a oružjem su vladali baš kao i svojim haubicama D-30.

"Zasad sve ide kako treba, rezultati su zadovoljavajući, ali konačan sud dat ćemo tek nakon detaljne analize svih parametara. Ovo je velika aktivnost, sveobuhvatna, i traži angažman dosta pripadnika OSRH. Stoga je logično da iskorištavamo priliku da se pripadnici uvježbavaju u okviru svojih specijalnosti, primjerice jedni za topničku pripremu, a drugi za nadzor akvatorija. Ovo je idealno razdoblje godine i idealna prilika, a za sve imamo dosta vremena", zaključuje bojnik Tomić.

Topničko-raketna budućnost

Na aktivnosti poput ove na Žirju neizbjegni su i razgovori koji se tiču topničke struke općenito, a ne samo nadzorno-tehničkog gađanja. Tema nam je bila – navae samohodnih topničkih sustava CAESAR i samohodnih višecijevnih lansera raketa HIMARS. Kao iznimno iskusan časnik i stručnjak, bojnik Tomić kaže nam da su samohodni sustavi sadašnjost i budućnost, imaju mnoštvo prednosti nad vučenim sustavima. "Ne dvojim da će OSRH imati moderno topništvo, samohodno i brzo pokretljivo, koje neće iziskivati brojne posade. Bez brzog manevra, brzog i snažnog vatrenog udara te opet brzog mijenjanja položaja, nema suvremenog rata. Na zalasku sam vojne karijere, no radujem se toj nabavi, a mladi kadaš koji će nas naslijediti spremno će izvršavati svoje zadaće i s novim streljivom", kaže nam bojnik. Skupnik Verović prenosi nam da se navae u Topničko-raketnoj bojni GMBR-a prate s velikim interesom: "HIMARS i CAESAR iznimno su kvalitetna, moderna oružja s velikim dometom i preciznošću. Svi, od vojnika do viših časnika, pratimo vijesti vezane uz te sustave, rado ih očekujemo u OSRH i voljeli bismo se obučavati na njima".

Posada s topom M-46 je trenutno-fugasnim streljivom za provjeru njegovih unutarnjih i balističkih značajki gađala u donjim kutovima topa te dostizala udaljenost do 17 kilometara. Preciznost je također bitna, jer se na gađanju provjerava i točnost pogodaka, odnosno rasipanja na cilju za zauzeti domet

GMBR

Bojna Tigrovi svoj dan proslavila je i s građanima, koji su na Danu otvorenih vrata u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" imali prigodu vidjeti borbenu tehniku i naoružanje s kojima danas raspolaže 1. mehanizirana bojna, koja nosi ime slavne 1. gardijske brigade

"Obilježavanje ovakvih obljetnica ne smije biti samo puka formalnost, nego podsjetnik na povijesne procese koji su se događali i koje ne smijemo ignorirati jer je povijest svjedok vremena", rekao je bojnik Tihomir Kastmiler

U vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji 7. studenog prigodnim programom obilježena je 34. obljetnica ustrojavanja 1. gardijske brigade Tigrovi i 17. obljetnica 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske. Uručena su odlikovanja, pohvale i nagrade pripadnicima 1. mehanizirane bojne Tigrovi te je izvedena pokazna vježba iskrcavanja desetine iz borbenog oklopног vozila Patria. Bojna Tigrovi svoj je dan proslavila i s građanima, koji su na Danu otvorenih vrata u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" imali prigodu vidjeti borbenu tehniku i naoružanje s kojima danas raspolaže 1. mehanizirana bojna, koja nosi ime slavne 1. gardijske brigade.

Uz pripadnike 1. mehanizirane bojne Tigrovi, svečanosti je nazario zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Blaž Beretin, zapovjednik GMBR-a brigadir Mirko Stošić, zapovjednik 1. mb Tigrovi bojnik Tihomir Kastmiler, zapovjednik 2. mb Gromovi bojnik Mirko Muhek, bivši zapovjednici i prvi dočasnici Tigrova, predstavnici udruga ratnih veterana 1. gbr Tigrovi, predstavnici MUP-a te gradske i lokalne uprave.

Bojnik Tihomir Kastmiler, u prigodnom se obraćanju posebno prisjetio svih koji su položili svoje živote na oltar domovine. "Naše su misli danas s njima i s njihovim obiteljima. Zbog toga obilježavanje ovakvih obljetnica ne smije biti samo puka formalnost, nego podsjetnik na povijesne procese koji su se događali i koje ne smijemo ignorirati jer je povijest svjedok vremena", rekao je zapovjednik. Zapovjednik GMBR-a brigadir Mirko Stošić podsjetio je kako su domoljublje i nadljudska hrabrost pripadnika bivših gardijskih brigada nedvojbeno bile temelj Hrvatskoj vojsci predstavljajući tako okosnicu njezine udarne moći u Domovinskom ratu. Čestitavši Tigrovima njihov dan, general-bojnik Blaž Beretin osvrnuo se na uspjehe 1. mehanizirane bojne. "U zadnjih 17 godina otkad postojite kao bojna, ostvarili ste i napravili niz značajnih uspjeha u domovini i inozemstvu obavljajući zadaće iz vaše misije. Republika Hrvatska je, među ostalim, zahvaljujući vama i ostalim sastavnicama Hrvatske kopnene vojske ostvarila sve značajne nacionalne i strateške ciljeve", istaknuo je general.

Svečanost je nastavljena u kapelici svetog Ilje Proroka gdje je petrinjski kapelan don Branko Čagelj služio svetu misu za sve poginule, umrle i nestale pripadnike Tigrova. U Domovinskom ratu poginulo je 367 Tigrova, nepoznata je sudbina njih šest, 201 pripadnik prošao je tortue neprijateljskih logora, a u izravnim je borbama ranjeno 1711 Tigrova. U 1. gardijsku brigadu tijekom Domovinskog rata dragovoljno je pristupilo 145 žena, od kojih su četiri poginule. Pripadnici postrojbe bili su brojni generali Hrvatske vojske, a za ratne uspjehe Tigrovi su dobili brojna priznanja i pohvale.

Slijednica slavne ratne 1. gardijske brigade danas je 1. mehanizirana bojna – Tigrovi koja se nalazi u sastavu Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

ZA HRVATSKU KAO TIGAR

TEKST

Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO

Tomislav Brandt

NJEGUJTE VRIJEDNOSTI ČA

U vojarni "9. gardijske brigade Vukovi" u Gospiću 8. studenog obilježena je 32. obljetnica motorizirane bojne Vukovi. Za postignute rezultate u radu i iznimno zalaganje u obnašanju dužnosti uručene su nagrade i priznanja najzaslužnijima te crne beretke novim pripadnicima postrojbe

Deveta gardijska brigada Vukovi osnovana je 1. studenog 1992. u Gospiću s glavnim ciljem obrane Like i sprečavanja daljnjih neprijateljskih napada tijekom Domovinskog rata. Brigada je stekla reputaciju kao elitna vojna postrojba zahvaljujući svojim hrabrim i uspješnim akcijama. Nazvana Vukovi zbog svoje odlučnosti i žestine u borbama postala je jedan od simbola otpora i borbe za hrvatsku neovisnost. Na obilježavanju 32. obljetnice uz pripadnike Oružanih snaga i hrvatske branitelje bili su i izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane savjetnik ministra Željko Živanović, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general-pukovnik Tihomir Kundid, predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Ivan Dabo, izaslanik predsjednika Vlade RH državni tajnik u Ministarstvu hrvatskih branitelja Darko Nekić i drugi visoki uzvanici.

ČUVANJE VRIJEDNOSTI DOMOVINSKOG RATA

Vukovi su sudjelovali u mnogim važnim operacijama, uključujući akcije Medački džep, Maslenica i Oluja, koje su bile ključne za oslobođanje okupiranih područja Hrvatske. Tijekom operacija, Vukovi su pokazali iznimnu hrabrost i vojnu vještina, zbog čega će uvijek biti prepoznati i poštovani. Ta hrabrost nije bila bez žrtve. Naime, tijekom Domovinskog rata postrojba je izgubila 56 pripadnika dok ih je 160 ranjeno. Vukovi su danas dobro opremljena postrojba koju čine vrhunski obučeni pojedinci, koji su i danas, kao i u vrijeme Domovinskog rata, na prvom mjestu. "Deveta brigada od svojeg je postanka prošla težak put i danas odajemo počast pripadnicima koji su svojim životom platili stvaranje i brigade, i države, i to ne smijemo nikad zaboraviti. Očuvajte taj duh postrojbe, tu ljudsku bliskost jer to je ono što čini postrojbu jakom, homogenom i vječnom", poručio je pripadnicima Vukova zapovjednik HKoV-a i njezin prvi zapovjednik general-bojnik Blaž Beretin.

Zapovjednik Motorizirane bojne Vukovi pukovnik Antonio Tokić u svojem je obraćanju rekao: "Svi vi pripadate organizaciji nevjerljivatne ostavštine, prihvativate tu činjenicu u profesionalnom razvoju, budite strastveni, postavljajte specifične, mjerljive ciljeve, sanjajte, nadajte se, ne gubite smisao za humor, njegujte vrijednosti časti, odanosti, hrabrosti, poštovanja, domoljublja, a nadasve nesebičnog služenja, pokazujte empatiju i vjerujte".

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

Odnos prema čovjeku u postrojbi na prvom je mjestu, kao i u svim drugim postrojbama OSRH, i to se može osjetiti na svakom koraku od samog ulaska u vojarnu ove bojne.

"Gardijske brigade, a među njima i 9. gardijska brigada Vukovi dokaz su da je čovjek presudan čimbenik u svemu, a što je dokazano i u Domovinskom ratu. Jedino oružje koje smo na početku imali jest domoljublje, želja i htijenje, ali uspjeli smo usprkos činjenici da tada mnogi nisu bili

OBLJETNICA

STI, HRABROSTI I POŠTENJA

"Svi vi pripadate organizaciji nevjerljivim ostavštine, prihvatićete tu činjenicu u profesionalnom razvoju, budite strastveni, postavljajte specifične, mjerljive ciljeve, sanjajte, nadajte se, ne gubite smisao za humor, njegujte vrijednosti časti, odanosti, hrabrosti, poštenja, domoljublja, a nadasve nesebičnog služenja, pokazujte empatiju i vjerujte", istaknuo je zapovjednik Motorizirane bojne Vukovi pukovnik Antonio Tokić

uvjereni u postizanje postavljenog cilja slobodne i samostalne nam domovine. Deveta gardijska brigada dala je iznimno doprinos u stvaranju samostalne i demokratske RH. Hrabrost, domoljublje, požrtvovnost i odricanje pripadnika 9. brigade u ratu trebaju biti uzor vama, mlađim generacijama, koji sada služite u slijednici ove legendarne brigade", izjavio je zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Mirko Stošić.

Pripadnici Počasno-zaštitne bojne proveli su krajem listopada vježbu na zemljištu Sljeme 24. Cilj vježbe provjera je razine uvježbanosti i osposobljenosti Bojne u provedbi zadaća određenih njezinom misijom. Naglasak je bio na zadaćama koje se odnose na osiguranje i zaštitu štićenih osoba i objekata u kojima boravi Predsjednik RH

TEKST
Petra Teklić

FOTO
Marko Beljan

SLJEME

Vježbom se nastojala procijeniti obučenost Satnije za osiguranje, Zaštitne satnije i Povremene satnije, kao primarne obučne skupine, te Posadne satnije i Satnije za potporu, kao sekundarne obučne skupine, u provedbi osiguranja štićenih osoba i objekta od posebne važnosti. Sve zadaće provedene su u koordinaciji s Upravom za posebne poslove sigurnosti Ministarstva unutarnjih poslova, kao i ostvarivanje preduvjeta za sigurno izvlačenje štićene osobe kopnenim ili zračnim putem. Osim MUP-a, potporu u provedbi zadaća osiguranja pružila je Pukovnija Vojne policije (ATVP), Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, Obavještajna pukovnija te Zapovjedno-operativno središte. Scenarij je baziran na hipotetskoj situaciji u kojoj zamišljeni protivnik ugrožava i napada teritorij koji sudionici vježbe moraju osigurati pravodobnim i točnim reakcijama. Reakcije su obuhvaćale protudiverziski pregled osoba i vozila koja su ulazila u štićeni kompleks, detaljan pregled osoba na kolnom ulazu Ureda Predsjednika, uočavanje drona vizualno ili detekcijom zvuka i

njegovo svladavanje ili lociranje operatera, pri čemu je najbitnija bila brzina reakcije. Provedeno je postupanje vezano uz neovlašteni ulazak civilne osobe u štićeni kompleks UPRH, te su prikazane sposobnosti uporabe službenih pasa zaštitne namjene te za detekciju eksploziva. U jednom dijelu vježbe provjeravalo se i vrijeme potrebno da postrojba podigne uzbunu, a simulirana je i reakcija osiguranja u slučaju napada na štićenu osobu ili objekt. Sudionici su pritom imali priliku testirati svoju brzinu i koordinaciju u kriznim situacijama. Osim navedenog, imali su i zadatku osiguranja helidroma i štićene kolone prilikom evakuacije štićene osobe.

Raščlamba nakon provedene vježbe Sljeme 24 pokazala je visok stupanj uvježbanosti svih sudionika, uključujući Počasno-zaštitnu bojnu i pridodane snage, koje su uspješno odgovorile na sve postavljene zadatke. Brigadir Tihomir Zebec, zapovjednik PZB-a, istaknuo je važnost sinergije svih sastavnica kao ključnu komponentu uspjeha i spremnosti za učinkovito djelovanje u stvarnim situacijama.

PZB

24

Vježbom se nastojala procijeniti obučenost Satnije za osiguranje, Zaštitne satnije i Počasne satnije, kao primarne obučne skupine, te Posadne satnije i Satnije za potporu, kao sekundarne obučne skupine, u provedbi osiguranja štićenih osoba i objekta od posebne važnosti

Osim MUP-a, potporu u provedbi zadaća osiguranja pružila je Pukovnija Vojne policije (ATVP), Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, Obavještajna pukovnija te Zapovjedno-operativno središte

VOJSKE SVIJETA

S obzirom na nove prijetnje u Europi, jedna od osnivačica NATO-a želi ojačati sposobnosti odvraćanja i borbenu moć svoje vojske te transformirati obrambeni sustav

MODERNIZACIJA

TEKST
Ivan Galović

NIZOZEMSKIH ORUŽANIH SNAGA

Nizozemske oružane snage (Nederlandse krijgsmacht) po završetku hladnog rata sve su se manje koncentrirale na sposobnosti vezano uz izvršavanje dvojih svojih temeljnih zadaća: zaštite vlastitog teritorija i teritorija saveznica iz NATO-a. Uglavnom su se posvetile mirovnim misijama i operacijama u cilju još jedne zadaće: pružanja stabilnosti drugim dijelovima svijeta. Treća je zadaća potpora civilnim strukturama u Nizozemskoj. Rezultat toga znatni su proračunski rezovi na polju teških borbenih sposobnosti, operativne potpore i drugih stavki iznimno važnih za prve zadaće. S obzirom na nove prijetnje u Europi, trend se promjenio i Nizozemska želi ojačati sposobnosti odvraćanja i borbenu moć te transformirati obrambeni sustav. Pokušavaju se riješiti zaostaci

prouzročeni dugotrajnim rezovima. Bijela knjiga obrane objavljena je 2022., a ažurirana 5. rujna 2024. Prema njoj, izdaci za obranu skočit će na gotovo 24 milijarde eura godišnje, što će dovesti do ispunjenja NATO-ova cilja od dva posto BDP-a za obranu. Za usporedbu, obrambeni proračun u 2022. iznosio je 12,9, a 2023. godine 15,4 milijarde eura. Za 2025. planirano je više od 22 milijarde eura.

Oružane snage čini profesionalni sastav unutar četiri službene grane: Kraljevske mornarice (Koninklijke Marine), Kraljevske vojske (Koninklijke Landmacht), Kraljevskog zrakoplovstva (Koninklijke Luchtmacht) i Kraljevske žandarmerije (Koninklijke Marechaussee). Novačenje je suspendirano 1996., a iznimka su prekomorski teritoriji Aruba i Curaçao.

Foto: NATO

Nizozemska ima više od 18 milijuna stanovnika. Ministarstvo obrane 1. rujna 2024. zapošljavalo je 74 000 djelatnika, od kojih je 42 305 profesionalnih vojnika, 24 212 civila i 7483 pričuvnika. Doktrina Nizozemskih oružanih snaga snažno naglašava međunarodnu suradnju unutar NATO-a i Europske unije. Neke nizozemske kopnene brigade djeluju i u okviru nizozemsko-njemačkih združenih postrojbi. S druge strane, stožeri nizozemske i belgijske mornarice od 1. siječnja 1996. surađuju kroz jedinstveni Admiralitet Beneluksa.

Ministarstvo obrane Nizozemske napustilo je politiku "najbolji proizvod za najbolju cijenu". U nabavi opreme naglasak stavlja na brzu dostupnost i podrijetlo proizvoda – po mogućnosti nizozemskih ili europskih. Postoje i dodatna izdvajanja od 260 milijuna eura godišnje za osoblje, s ciljem privlačenja više zainteresiranih u sustav obrane i osiguranja da u njemu i ostanu. Cilj je povećati i broj pričuvnika te dragovoljaca kroz pilot-program za dragovoljnici upis u jednogodišnju službu.

ISPRAVAK POGREŠKE

Temeljni borbeni element kopnene vojske čine tri postrojbe: 11. zračnodesantna brigada, 13. laka brigada i 43. mehanizirana brigada. Međutim, NATO traži od Nizozemske da prioritet ulaganja stavi na teške kopnene borbe sposobnosti. U tom svjetlu bit će proširene i ojačane borbe sposobnosti 13. i 43. brigade. Prva će postati teška, a druga srednja brigada.

Kad je Nizozemska 2011. rasformirala i zadnje tenkovske postrojbe, odluka je izazvala niz kontroverzija. Sposobnost je na neki način održavana od 2015., unajmljivanjem 18 tenkova Leopard 2A6MA2 od Njemačke. Oni su djelovali u nizozemskoj satniji unutar 414. njemačke tenkovske bojne. Danas Nizozemska ponovno želi ustrojiti tenkovsku bojnu unutar teške brigade. Međutim, ona se neće ustrojavati i razvijati na tradicionalnim principima, nego će se oslanjati i na uporabu besposadnih sustava (kopnenih vozila i letjelica). U skladu s ugovorom potpisanim s Njemačkom, bit će opremljena sa 46 tenkova Leopard 2A8NL, dakle, sličnim onima koje

Pripadnik zračnodesantne postrojbe nizozemskog KoV-a na NATO-ovo vježbi Swift Response u Grčkoj u svibnju 2023. Nizozemci pripremaju dodatna izdvajanja od 260 milijuna eura godišnje za osoblje

Foto: Ministerie van Defensie / Netherlands Ministry of Defence

će nabaviti i Hrvatska. Uključena je klauzula za dodatnih šest tenkova, a odluka o tome treba biti donesena do 2027., ovisno o napretku tehnologija besposadnih sustava. Prvi tenkovi trebali bi biti isporučeni do 2027., a puna operativna spremnost trebala bi se dostići do 2030.

Za potrebe teške brigade već je počela modernizacija borbenih vozila pješaštva CV9035NL. Tvrta BAE Systems potpisala je početkom 2021. ugovor o nadogradnji na sredini vijeka uporabe za 122, s mogućnosti nadogradnje još 19 vozila. Ugovor je vrijedan više od 500 milijuna dolarja. Program uključuje novu kupolu D35 iz švedske podružnice tvrtke BAE Systems Hägglunds. Top Bushmaster III od 35 mm ima novi optoelektronički stabilizacijski sustav, a uključen je i sustav aktivne oklopne zaštite Iron Fist izraelske tvrtke Elbit Systems, te lanseri protuoklopnih raket Spike LR2 izraelske tvrtke Rafael. Odabrane su i kompozitne gumene gusjenice. S novim poboljšanjima vijek uporabe CV9035NL proteže se do 2040. Bit će i drugih vozila CV90. Ministarstvo obrane objavilo je da od tvrtke BAE Systems Hägglunds nabavlja 15 samohodnih minobacača Mjölner. U kalibru su 120 mm, a bit će integrirani upravo na CV90. Očekuje

**Za potrebe
teške brigade
već je počela
modernizacija
borbenih vozila
pješaštva
CV9035NL**

se da će prva vozila biti raspoređena u operativne postrojbe do 2028. Nizozemska će nakon Švedske biti druga zemlja koja će imati takve minobacače. U vozilu je četveročlana posada, uključujući vozača. Kupola je opremljena dvjema cijevima od 120 mm, koje mogu ispaliti do 16 mina u minuti. Mjölner će zamijeniti minobacače 81 mm Hirtenberger M8 R-1365 koji se prevoze u vozilima Fennek. Novi sustavi usto su brži i precizniji, zahvaljujući podršci modernih sustava C4I (command, control, communications, computers, intelligence) i streljivu vođenom GPS-om. Posada ne mora napuštaći vozilo da bi rukovala oružjem. CV90 ima i više prostora za osoblje, streljivo i opremu.

VOZILA, VOZILA...

Sposobnosti srednje pješačke brigade bit će povećane opremanjem sa 72 borbena vozila pješaštva na kotačima Boxer,

**Nizozemska je
2011. rasformirala
i zadnje tenkovske
postrojbe.
Sposobnost je
na neki način
održavana od
2015. godine,
unajmljivanjem
18 tenkova
Leopard 2A6M2
od Njemačke.
Nizozemska danas
kupuje tenkove
Leopard 2A8NL**

Foto: Bundeswehr / Andy Meier

VOJSKE SVIJETA

koja proizvodi njemački Rheinmetall i njegova nizozemska podružnica, te tvrtka KNDS Deutschland. Besposadna kupola RCT30 naoružana je topom 30 mm (MK 30-2/ABM), spregnutom strojnicom MG5 i dvama lanserima Spike LR2. Nizozemska je 2020. nabavila više od 2000 protuoklopnih projektila Spike MR srednjeg dometa do 2500 m. No, na temelju informacija iz borbi u ruskoj invaziji na Ukrajinu, utvrđeno je da su oružanim snagama potrebeni protuoklopni sustavi većeg dometa, do 5000 m, a to može Spike LR2. Moderniziraju se i laka oklopna vozila australskog podrijetla Bushmaster. Prema trenutačnim planovima, Thales Australia do 2027. modernizirat će 102 vozila, a prva bi trebala biti prihvaćena do kraja ove ili početkom iduće godine. U floti su zapovjedna, ophodna, protuexplozivna, sanitetska i inačica za električno ratovanje. Modernizacija uključuje nove daljinski upravljljane oružne stanice, jačanje zaštite novim oklopnim elementima, poboljšanje zapovjedno-motrilacke opreme i komunikacijskih sustava, kao i dodavanje stražnje kamere za vozača. Povećana potrošnja električne energije riješit će se ugradnjom pomoćnog agregata. Masa Bushmastera je oko 15 tona, a pokreće ga dizelski motor od 300 KS. Osim vozača, može prevoziti do devet vojnika. Balistička i protuminska zaštita je do razine 3 prema STANAG-u 4569. Vojska produljuje i vijek uporabe 322 laka oklopna izvidnička vozila Fennek. Nadogradit će ih tvrtka KNDS Deutschland, a u proračunu je predviđeno 447 milijuna eura za temeljitu reviziju, integraciju novih sustava za motrenje i izviđanje te komunikacijsko-zapovjedno-informacijskih sustava. Poboljšanja stižu i u područjima zaštite, paljbene moći, mobilnosti, obuke i održavanja.

Popis nizozemskih lakih oklopnih vozila bit će proširen zahvaljujući ugovoru s tvrtkom Iveco Defence Vehicles (IDV). Ona će isporučiti 1185 srednjih taktičkih vozila (MTV) konfiguracije 4 x 4, koja u oružanim snagama nose naziv Manticore. Prvo je isporučeno 30. studenog 2023., a do 3. listopada ove godine ukupno 200. Završetak isporuke predviđen je do 2027. Nizozemska je prvi korisnik tog vozila, koje će imati nekoliko inačica: Hard Top, Soft Top, Pick-up, za transport unesrećenih, za prijevoz osoblja i zapovjedno. Manticore će zamijeniti više vozila: Mercedes-Benz 290GD u kopnenoj vojsci; Land Rover u Kraljevskim marincima; YPR-765, koji koriste zračne snage i žandarmeriju.

OD MERCEDESA DO ROBOTA

Još 19. prosinca 2022. nizozemska tvrtka Defenture dobila je ugovor za isporuku 41 taktičkog vozila za zračne desante (ATTV). Ministarstvo obrane naziva ih Vector, a namijenjena su 11. zračnodesantnoj brigadi. Defenture je predao prvo testno vozilo 13. listopada 2023. Vectori će zamijeniti vozila Mercedes-Benz G280 CDI. Ta je tvrtka 2020. dobila i ugovor za razvoj, proizvodnju i održavanje približno 300 vojnih dizelskih kvadova Scorpion, koje koriste Snage za specijalne operacije, Kraljevski marinci i 11. zračnodesantna brigada. Jedna je nabava lakih vozila i međunarodna: oružane snage Njemačke i Nizozemske zahvaljujući suradnji s Rheinmetallom dobit će zračnodesantna vozila Caracal. Višegodišnji okvirni ugovor vrijedan 1,9 milijardi eura uključuje do 2054 vozila za Njemačku i 1004 za Nizozemsku. Kao prvi ko-

JEDINSTVENI PZO

Stižu dobre vijesti i za nizozemsku protuzračnu obranu. Američka Agencija za obrambeno-sigurnosnu suradnju (DSCA) objavila je 29. kolovoza 2024. da je State Department odobrio moguću prodaju Nizozemskoj novih i nadograđenih protuzračnih lansirnih stanica Patriot M903. Predložena prodaja procjenjuje se na 224 milijuna dolara za dvije lansirne stanice Patriot M903 nove proizvodnje, kao i opreme i usluga za nadogradnju postojećih lansirnih stanica M901 na konfiguraciju M903. Ministarstvo obrane Nizozemske najavilo je i spajanje projekata za nadogradnju sustava protuzračne obrane srednjeg i kratkog dometa. Sposobnost srednjeg dometa temeljiti će se na sustavu NASAMS norveškog Kongsberga. State Department odobrio je za taj sustav moguću prodaju 174 rakete AMRAAM-ER i četiri sekcije za navođenje AMRAAM-C8, zajedno s povezanom opremom i uslugama. Ugovor je procijenjen na 678 milijuna dolara. Projektili AMRAAM-ER proizvodi Raytheon (RTX).

Ugovor za isporuku sedam radara srednjeg dometa Ground Master 200 Multi-Mission/Compact (GM200 MM/C), uz mogućnost dvaju dodatnih sustava, potpisani je s Thalesom 15. travnja 2024. Nastavak je prethodne narudžbe devet radara GM200 MM/C iz 2019., od kojih je prvi isporučen u veljači ove godine. Radar ima domet do 400 km za misije zračnog motrenja i protuzračne obrane. GM200 MM/C automatski omogućuje istodobnu detekciju, praćenje i klasifikaciju više besposadnih letjelica; raketnih, topničkih i minobacačkih (RAM) prijetnji; većih projektila i zrakoplova s fiksnim i rotirajućim krilima. Spomenuti radar u uporabi nizozemskih snaga smješten je na kamionu Scania Gryphus 8 x 8.

Trenutačni inventar PZO-a obuhvaća i sustave vrlo kratkog dometa raketa Stinger. Nizozemci ih zasad mogu lansirati iz oklopnih vozila Fennek ili ručnih lansera. Plan je da se sustavi mogu postaviti i na gusjenična vozila ACSV G5 njemačke tvrtke FFG. Jednaka će vozila nositi Kongsbergov sustav NOMADS, koji pokriva udaljenosti do 15 kilometara, a lansirat će projektili AIM-9X Sidewinder Block II tvrtke RTX.

Kako bi se zračnim snagama Kraljevine Nizozemske pružili obavještajni podaci iz svemira, još 30. lipnja 2021. lansiran je nanosatelit Brik-II. Nešto poslije, 3. siječnja 2023., u orbitu su lansirana i dva norveško-nizozemska nanosatelite Birkeland i Huygens. Nizozemski je cilj imati do 2025. početne operativne svemirske sposobnosti.

Foto: Ministerie van Defensie / Netherlands Ministry of Defence

Sposobnost srednjeg dometa temeljiti će se na sustavu NASAMS norveškog Kongsberga. Za taj sustav koristiti će se rakete AMRAAM-ER

VOJSKE SVIJETA

TOPNIČKO-RAKETNI SUSTAVI

Najmanje očekivana novina nabava je višecijevnog lansera raketa PULS izraelske tvrtke Elbit Systems u svrhu povećanja dometa topništva. Naime, u veljači ove godine objavljeno je da je State Department odobrio izvoz 20 visokomobilnih raketnih sustava HIMARS i pripadajuće opreme u vrijednosti od 670 milijuna dolara. Ministarstvo obrane provelo je istraživanje uspoređujući sustave PULS i HIMARS. Iako oba sustava ispunjavaju zahtjeve topništva, odlučili su se za PULS. Ministarstvo je priopćilo da je PULS prvi topničko-raketni sustav Kraljevske vojske nabavljen nakon što su višecijevni lanseri raketa MLRS M270 zbog rezanja obrambenog proračuna 2007. prodani Finskoj. Otad se topnička paljbeni potpori oslanja samo na 46 gusjeničnih haubica PzH 2000, koje će također biti nadograđene kako bi ostale u uporabi do 2040. Najvažnija inovacija odnosi se na novu generaciju elektronike, koja u potpunosti zamjenjuje prethodnu. PzH 2000 imat će i novi klimatizacijski sustav (ventilacija, hlađenje, grijanje), novo napajanje energijom i novu (noćnu) opremu za vozača. Poboljšan je i (krovni) oklop te sustav za punjenje streličiva. Prilagodbe su potrebne zato što sve više dijelova nije dostupno. Proizvođač KNDS Deutschland izrađuje prototip koji bi 2025. trebao biti dostupan za testiranje. Očekuje se da će nadogradnja trajati dvije godine, a 2028. trebala bi biti dovršena.

Foto: Ministerie van Defensie / Netherlands Ministry of Defence

Testiranje američkih projektila Excalibur na nizozemskim haubicama PzH 2000 provedeno je 2018. godine

rak, predana je zajednička narudžba za 1508 vozila ukupne vrijednosti oko 870 milijuna eura. Od tog je broja 508 za Nizozemsku. Caracal se temelji na komercijalnom podvozju Mercedes-Benz G-464. Proizvod je njemačkih tvrtki Rheinmetall, Mercedes-Benz AG i Armored Car Systems. Početak isporuke u serijama planiran je za početak iduće godine. Nizozemska vojska okreće se i kopnenim robotskim vozilima: domaća tvrtka BSS u suradnji s estonskim Milremom isporučila je četiri robotska autonomna sustava THeMIS (Tracked Hybrid Modular Infantry Systems) 13. Iako brigadi Kraljevske vojske, u svrhu testiranja i razvoja koncepta uporabe. Na testiranju je i Rheinmetallovo robotsko vozilo Mission Master.

AVIONI DVOSTRUKE SPOSOBNOSTI

Nizozemska je modernizaciju ratnog zrakoplovstva započela prije eskalacije krize u Europi. Najjače oružje, F-35A Lightning II, jedini su operativni nizozemski višenamjenski borbeni avioni. Stariji F-16 povučeni su iz uporabe 24. rujna 2024., nakon 45 godina. Prvi F-35A stigli su 31. listopada 2019. Kraljevske zračne snage otad su primile 40 od 52 aviona F-35A koja su prvotno naručile. Nizozemska vlada otkrila je u objavi od 5. rujna ove godine planove za kupnju dodatnih šest zrakoplova. Nizozemski F-35A sad imaju i sposobnost nošenja nuklearnog oružja, a zamjenili su F-16 u misijama Quick Reaction Alert (QRA). Usto su i operativno certificirani za nošenje termonuklearne gravitacijske bombe B61-12, što ih čini avionima dvostrukе sposobnosti. Ministarstvo obrane potpisalo je 22. srpnja 2024. s brazilskom tvrtkom Embraer ugovor o nabavi transportnih aviona Embraer C-390 Millennium. Ugovorena je zajednička nabava

Ministarstvo obrane krajem travnja ove godine proglašilo je prva četiri nadograđena helikoptera AH-64E Apache spremna za uporabu

Prema rasporedu, prvi avion, zajedno s potrebnom opremom za podršku, bit će isporučen u prvoj polovini 2027. Očekuje se da će osam aviona imati 2150 sati leta godišnje, dok će simulatori dodati još 2650 sati obuke. Cjelokupna infrastruktura omogućit će obuku do 60 pilota.

Što se tiče modernizacije i obnove flote helikoptera, Ministarstvo obrane krajem travnja ove godine proglašilo je prva četiri nadograđena AH-64E Apachea spremna za uporabu. Ostat će operativni do 2050., a podržavat će u prvom redu kopnene postrojbe i transportne helikoptere, provoditi izvidničke letove i nadzor područja. Ukupno će se nadograditi 20 helikoptera. Nizozemska ih koristi od 1997. Poboljšanja uključuju nove radarske i senzorske sustave, ažurirane radijske i navigacijske sustave, moderne kompozitne lopatice rotora i povećanu snagu motora.

s Austrijom – pet aviona za nizozemsko i četiri za austrijsko zrakoplovstvo. Zajednička kupnja omogućit će objema zemljama suradnju u područjima kao što su obuka, logistika i buduća nadogradnja platforme.

Nizozemska je 14. listopada ove godine objavila da je odbrala švicarsku tvrtku Pilatus kao dobavljača novih školskih aviona za osnovnu obuku. Novi avioni zamjenit će aktualnu flotu od 13 aviona Pilatus PC-7. Planirana kupnja uključuje osam aviona i dva simulatora, koji će omogućavati dio obuke pilota za F-35A, ali i drugih vojnih aviona koje koristi zrakoplovstvo. Iako konkretan model nije službeno objavljen, vjerojatno će to biti PC-21. Žalba jednog od konkurenčkih ponuditelja odgodila je konačno potpisivanje ugovora.

Foto: Ministerie van Defensie / Netherlands Ministry of Defence

Vojsci produljuje i vijek uporabe 322 laka oklopna izvidnička vozila Fennek. Nadogradit će ih tvrtka KNDS Deutschland

Nove i modernizirane letjelice trebaju i novo naoružanje. SAD je nedavno odobrio moguću prodaju Nizozemskoj 386 projektila zrak-zemlja AGM-114R2 Hellfire vrijednih 150 milijuna dolara, te 120 projektila zrak-zemlja AGM-158B/B-2 Joint Air-Surface Standoff Missiles with Extended Range (JASSM-ER) vrijednih 908 milijuna dolara. Nizozemsko zrakoplovstvo korisnik je raketa Hellfire, kojima su naoružani njegovi jurišni helikopteri AH-64D Apache, ali još nema JASSM, krstareću raketu koju će nositi avioni F-35A. Za avione F-35A bit će nabavljeno i 265 proturadarskih projektila AGM-88G AARGM-ER zajedno s pričuvnim dijelovima te uslugama logističke podrške i obuke. Cijeli paket procijenjen je na ukupno 700 milijuna dolara.

HELIKOPTERI UZ POSEBNOSTI

Izrazito je pojačana helikopterska transportna komponenta: 9. studenog 2023. zrakoplovstvo je preuzealo 20. Chinook, tj. američki teški transportni helikopter CH-47F MYII CAAS (Common Avionics Architecture System). Prvi je isporučen 14. travnja 2021., s tim da se pet letjelica nalazi u Teksasu i služe za obuku. Novi CH-47F odgovara standardnoj inačici Američke vojske. Nizozemska je dodala paket samozaštite sa sustavom za upozorenje na projektile i infracrvenim protumjerama, sjedala u kabini otporna na udare te posebni VHF radiouređaj za sigurnu komunikaciju s nizozemskim postrojbama. Helikopter je opremljen užetom (Fast Rope sustavom) za spuštanje pripadnika specijalnih snaga.

Helikopteri H225M Caracal paneuropske tvrtke Airbus bit će namijenjeni prije svega za specijalne operacije. Ministarstvo obrane najavilo je 2023. nabavu 14, da bi 16. listopada ove godine smanjilo narudžbu na 12 novih letjelica, koje će

VOJSKE SVIJETA

INOVACIJE PROTIV DRONOVА

Izraelski Elbit Systems objavio je 21. kolovoza 2023. da je od Nizozemske dobio ugovor vrijedan približno 55 milijuna dolara za isporuku protudronskih sustava ReDrone Counter (C-UAS). Ugovor će se realizirati u sljedeće četiri godine. Kao dio ugovora, Elbit Systems isporučit će nekoliko konfiguracija ReDrone Counter-UAS zajedno s paketom logističke potpore i obukom. Sustav ReDrone sastoji se u osnovi od DAIR radara, senzora signalne inteligencije (SIGINT) i elektrooptičkog sustava COAPS-L, koji pružaju integriranu sliku iz zraka, a onda mogu provoditi elektroničko ratovanje. ReDrone može detektirati, identificirati, locirati, pratiti i neutralizirati protivničke besposadne letjelice danju i noću, u urbanim i ruralnim sredinama te u različitim vremenskim uvjetima. Protiv dronova rabit će se i sustavi za upravljanje paljbom SMASH Anti-Drone (AD) izraelske tvrtke Smart Shooter. SMASH je razvijen za pješake, tj. puške različitih kalibara. Sustav primjenjuje kombinaciju elektrooptičkog hardvera, integriranog softvera za prepoznavanje slike i balističkog računala. Proizvođač navodi da SMASH AD nudi različite načine akvizicije ciljeva i praćenja, optimizirane za ciljeve poput besposadnih letjelica. S integriranim stabilizacijom položaja, uredaj za ciljanje može se uspješno koristiti protiv pokretnih i nepokretnih ciljeva. Strijelac ima i podršku za otkrivanje i praćenje cilja, čak i uz ograničenu vidljivost. To posebno vrijedi za vrlo male dronove.

Foto: Elbit Systems

Radar DAIR dio je Elbitova sustava ReDrone

zamijeniti transportne helikoptere Cougar. Planirano je da prelazak na nove helikoptere započne 2030. U kupnju je uključen novi paket opreme za helikoptere, zajedno sa simulacijskim paketom za obuku. Iako Airbus Helicopters ostaje primarni izvođač programa, Ministarstvo obrane Nizozemske planira i dodatne ugovore za opremanje devet helikoptera posebnim sustavima. Izraelski Elbit Systems osigurat će paket samozaštite, a američki L3 Harris komunikacijsku opremu. Airbus Helicopters, u partnerstvu s Nizozemskom i Njemačkom, razvija i novo misijsko računalo.

Za Kraljevsko zrakoplovstvo nabavljeni su i besposadni sustavi, tj. četiri američke izvidničko-borbene letjelice MQ-9A Reaper. Na njih će biti integriran novi korisni teret, uključujući pomorski radar, komunikacijski relej, spremnike goriva, mjere elektroničke potpore (ESM), ali i oružje: rakete AGM-114 Hellfire II i laserski vođene bombe GBU-12. Tijekom 2023. naručene su i četiri besposadne letjelice MQ-9A Reaper Block 5, a sve će biti u toj proširenoj razini opremljenosti. Od domaće tvrtke High Eye naručeni su besposadni zračni sustavi Airboxer VTOL zajedno sa zemaljskim sustavom upravljanja, modulima za obuku, paketima održavanja, operativnom obukom i EO/IR kamerama. Prvi kompletan sustav bit će operativan do kraja ove godine. Airboxer VTOL besposadni je helikopter dugog dometa s rotorom s tri lopatice. Može nositi različite terete i senzore ukupne mase od sedam kilograma. Dizajniran je da izdrži ekstremne temperature, visoku vlažnost i nepovoljne vremenske uvjete.

PODMORNIČKO I PROTUPODMORNIČKO RATOVANJE

Obnova pomorske flote je u tijeku. Prema Bijeloj knjizi obrane, potrebno je više brodova i mornaričkih helikoptera kako bi se zajamčila raspoloživost za opsežnije i dulje raspoređivanje. Nizozemska i NATO imaju i veću potrebu za zaštitom od podvodnih prijetnji, kao što su sposobnosti protupodmorničkog ratovanja i zaštita podvodne infrastrukture u dubljim vodama.

Nizozemska je prošle godine od domaće tvrtke Damen i francuskog Thalesa naručila dvije protupodmorničke fregate (ASWF) za 1,9 milijardi eura. Planirana je narudžba još dviju. Duge su 146 metara, a maksimalna je istinsina 6400 tona. Imat će visok stupanj automatizacije, što će omogućiti da njima upravlja relativno mala posada. Iako je njihova primarna misija otkrivanje i neutraliziranje podmornica, svaka će fregata biti opremljena i sustavima za djelovanje protiv površinskih i zračnih prijetnji. Nizozemska je od francuske tvrtke Naval Group naručila i četiri dizelsko-električne podmornice klase Orka (HNLMS Orka, HNLMS Zwaardvis, HNLMS Barracuda i HNLMS Tijgerhaai), koje se temelje na dizajnu podmornica Barracuda. Njima će zamijeniti podmornice klase Walrus iz vremena hladnog rata. Vrijednost ugovora je 5,65 milijardi eura. Ministarstvo obrane navodi da će četiri nove podmornice duljine 82 m te istisnine 3300 tona značiti veliko poboljšanje u dizajnu, a mogućnost lansiranja krstarećih projektilima uvelike će povećati udarnu moć. Nizozemska planira opremiti nove podmornice američkim RTX-ovim krstarećim projektilima Tomahawk. Nove podmornice nosit će i torpede, a bit će prikladne i za potporu operacijama specijalnih

Ilustracija: Ministerie van Defensie / Netherlands Ministry of Defence

snaga. Plovila će zbog poboljšanih senzora biti pogodna i za prikupljanje obavještajnih podataka. Zahvaljujući modernim baterijama imat će veći energetski kapacitet od klase Walrus, što će im omogućiti dulji boravak pod vodom. Naval Group isporučit će prve dvije podmornice u roku od deset godina, a planirano je da isporuka bude završena do 2037.

Mornarica će biti ojačana i brodovima za potporu u okviru programa MSS (Multifunctional Support Ship). Najavljeni su nabavci prvi dvaju, a pokažu li se učinkovitim i isplativim, možda će ih biti i više. Bit će to militarizirana inačica koncepta brzog broda za potporu tvrtke Damen, najvjerojatnije dizajna Fast Crew Supplier 5009 (duljina 53,2 m). Brod bi trebao biti i naoružan, uz ostalo, izraelskim PZO sustavom Barak ER te izraelskim lutanjućim streljivom IAI Harop. Prvi bi trebao biti isporučen 2026., a drugi 2027. Prije njih stići će prva dva od šest brodova za protuminsko djelovanje klase Vlissingen: od 2025. do 2030. svake godine trebao bi biti isporučen po jedan. Brodovi se grade na temelju koncepta tvrtke Naval Group. Nizozemska planira usto zamijeniti svoja dva velika desantna broda (LPD) te četiri oceanska ophodna broda (OPV) sa šest amfibijskih transportnih brodova nove klase. Procijenjena vrijednost te nabave iznosi od jedne do dvije i pol milijarde eura. Ministarstvo obrane navodi da se očekuje ulazak prvog od tih brodova u operativnu uporabu 2032., a zadnjeg 2038.

Nizozemska zajedno s Belgijom naručuje protupodmorničke fregate (ASWF). Duge su 146 metara, a maksimalna istisnina iznosi 6400 tona

Za mornaricu će se nabaviti i dodatni višenamjenski helikopteri NH90 NFH. Odluka o kupnji šest letjelica došla je nekoliko mjeseci nakon što je vlada u siječnju ove godine objavila da poduzima modernizaciju cijele flote od 19 tih helikoptera. Modernizacija će obuhvatiti novu komunikacijsku opremu (Link 22), poboljšan sonarni sustav i integraciju novog torpeda MK54, koji se već koristi u mornarici. Poboljšat će se i oprema za elektromagnetski nadzor i prikupljanje podataka, te sustavi potpore kao što su resursi za obuku, simulatori, planiranje misija, sustavi analize i oprema za testiranje. Prvi helikopteri NH90 NFH planirani su za modernizaciju počevši od 2028. Očekuje se da će nadograđeni helikopteri biti u uporabi dodatnih 15 godina. Ukupni investicijski proračun za srednjoročnu nadogradnju iznosi 661,6 milijuna eura.

Foto: NATO

POMOĆ UKRAJINI

Nizozemska naoružanjem i vojnom opremom uvelike pomaze napadnutoj Ukrajini. Donirala joj je, uz ostalo, avione F-16, borbenu vozila pješaštva YPR, izvidnička vozila Fennek te zglobna vozila na gusjenicama BvS10 Viking. Tenkovi Leopard 1A5/2A4 osigurani su u suradnji s Danskom i Njemačkom, a tenkovi T-72 u suradnji sa Sjedinjenim Američkim Državama i Češkom.

Na popisu su i haubice PzH 2000 te minobacači kalibra 120 mm. Sustavi protuzračne obrane uključuju lansere raket Patriot s pratećim projektilima, samohodne protuzračne topove MR-2 i Bofors L70, PZO sustave kratkog dometa Stinger te radare VERA-NG. U paketu pomoći su dronovi, pontonski mostovi, pješačko naoružanje i različito streljivo.

Pripadnik nizozemskih Kraljevskih marinaca (lijevo) priprema se za demonstraciju urbane borbe ukrajinskom vojniku (desno) na obučnom tečaju u Ujedinjenoj Kraljevini u ožujku 2023. godine

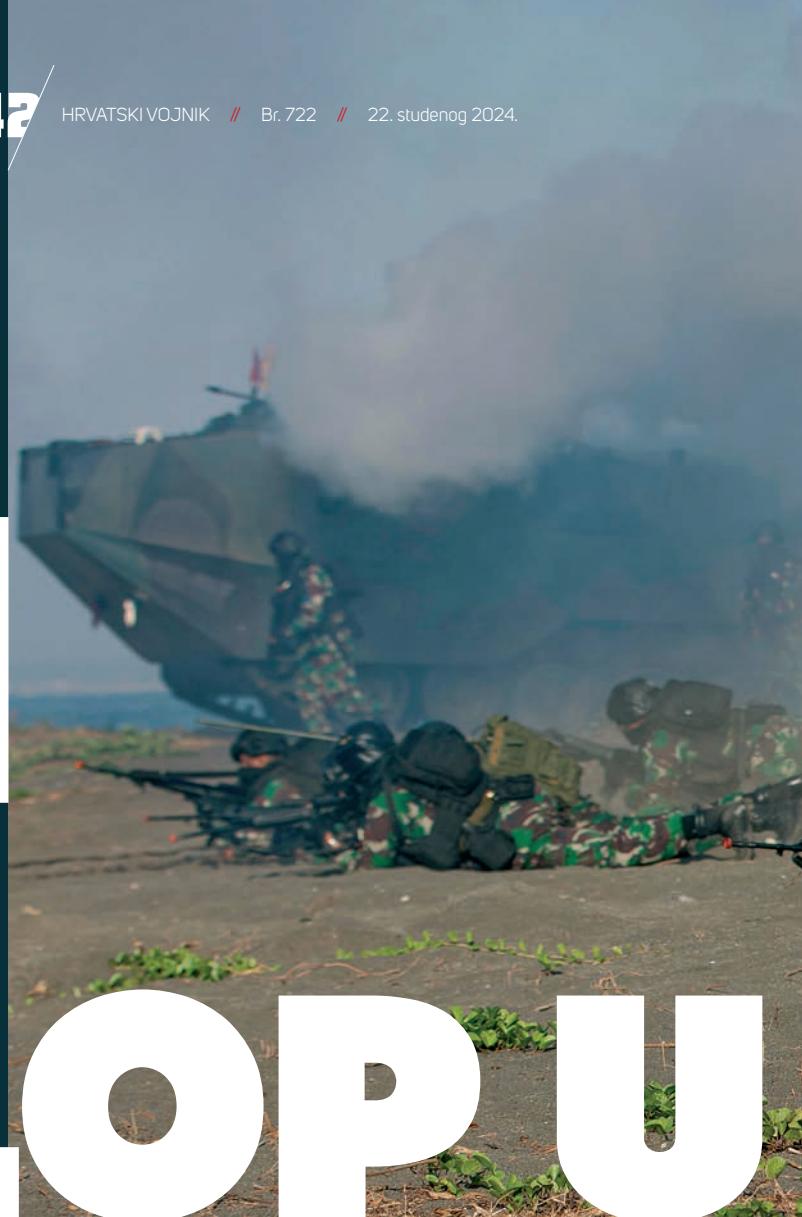
MORNARIČKO PJEŠAŠTVO

Većina suvremenih jurišnih amfibijskih gusjeničnih vozila temelji se na američkim sustavima čiji je osnovni dizajn star pedesetak godina. Rijetke iznimke dolaze iz Turske i Kine

TEKST
Marin Marušić

OKLOPU

Amfibijske operacije ili prijenos kopnenih snaga s pomorskih platformi na kopno među najzahtjevnijim su i najrizičnjim pothvatima u ratnim operacijama. Neuspjeh snaga Antante 1915. i 1916. na Galipolju još je tijekom Prvog svjetskog rata potaknuo promišljanja o novim načinima provedbe sličnih operacija. Do djelomičnog rješenja došlo se nakon dosta godina, i to u SAD-u nešto prije idućeg svjetskog sukoba. Kad je SAD planirao djelovanje svojih oružanih snaga na budućem pacifičkom bojištu, ključ koncepta bila su prva gusjenična vozila za iskrcavanje (Landing Vehicle Tracked – LVT), poznata i kao amfibijski traktori, tj. Amtrac (*amphibious tractor*). Bilo je to prvo gusjenično vozilo iz hala tvrtke Food Machinery Corporation (FMC), poznatog proizvođača poljoprivrednih strojeva, budućeg najvećeg proizvođača oklopnih vozila u SAD-u. Ta vozila isprva su se pokazala korisnim za opskrbu postrojbji na području iskrcavanja. Prvi su put operativno uporabljena u operacijama protiv Japana, na otočju Tarawiju u studenom 1943. godine. Slijedile su brojne druge različito naoružane inačice, korištene u bitkama na području iskrcavanja i desanata na Pacifiku. Do kraja Drugog svjetskog rata proizvedeno je više od 18 000 primjeraka različitih inačica vozila LVT. Koncept jurišnog amfibijskog vozila na gusjenicama, koji se tad definitivno dokazao, zadržao se do danas. Štoviše, zadnjih se dvadesetak godina povećava potreba vojski za takvim sustavima. Mnoge zemlje iskazuju želju za višom razinom zaštite i nadzora te obrane svojeg obalnog pojasa i bliskih otočnih arhipelaga. Moderne mornarice ustrojevaju broj plovila koja omogućavaju amfibijske operacije.

Iako plovnost nije tako rijetka sposobnost oklopnih borbenih vozila, razvoj i proizvodnja specijaliziranih amfibijskih oklopnih vozila velik je izazov. Ona moraju zadovoljiti znatno veće kriterije, poput kopnene i plovidbene pokretljivosti, broja pripadnika iskrcajnog (desantnog) dijela i pripadajuće opreme, te djelovanja u morskom okružju pri različitim stanjima mora. Ne iznenađuje da je broj modela takvih vozila na svjetskom tržištu zapravo jako malen. Većina suvremenih jurišnih amfibijskih gusjeničnih vozila temelji se na američkom sustavu LVT/AAV-7, čiji je osnovni dizajn star pedesetak godina. Puno vozila potječe i od mlađih kineskih sustava iz serije Type 05 (ZBD-05). Rijetke su iznimke izvorni turski projekt ZAHA i američki program amfibijskih vozila na kotačima (Amphibious Combat Vehicle – ACV).

LEGENDARNA SEDMICA

Amerikanci su na temelju iskustava s desantnim gusjeničnim vozilima iz Drugog svjetskog rata dizajnirali vozilo LVTP-5/6. U uporabu je ušlo početkom 1960-ih, a u intenzivnijoj mjeri u Vijetnamskom ratu. Iako se pokazalo svestranim i korisnim i još ga se i danas može naći u operativnoj uporabi, uočeni su i njegovi brojni nedostaci. Najveći su bili velike dimenzije, slaba pokretljivost i teže održavanje. Marinski korpus SAD-a (USMC) već 1964. podnio je zahtjeve za novi sustav LVTP (Landing Vehicle Transport Personal). Posao je dodijeljen iskusnoj tvrtki FMC i njezinu odjelu za borbene sustave. Tijekom 1967. izrađeno je 15 prototipova, koji su predani Marinskemu korpusu. Na vozilima su uskoro provedena brojna

MORU

Foto: U.S. Army / Spc. Wyatt Moore / 28th Public Affairs Detachment

testiranja, probe i ispitivanja. Prošli su zadovoljavajuće i naručena su prva 942 vozila. Od 1971. počinje serijska proizvodnja, a u prve postrojbe stižu od srpnja 1972. godine. Istodobno sa završetkom serijske proizvodnje 1974. godine, okončana je i uporaba starijih vozila LVTP-5. U odnosu na prethodnika, novo se vozilo pokazalo puno boljim, posebno što se tiče pokretljivosti te troškova i lakoće održavanja. Jedina loša strana manji je broj pripadnika koje je mogao prevoziti. U odnosu na prethodnika koji je prevozio više od 30 vojnika, novi ih je LVTP-7 uz tri člana posade mogao prevesti 25. Njihova sjedala raspoređena su u unutrašnjosti vozila u tri reda. Klupe se mogu uklanjati i preklapati, tako da se dobije teretni prostor s nosivošću od 4500 kg. Naoružanje se sastojalo od teške strojnica 12,7 mm instalirane unutar male kupole. Vozilo je raspolagalo sa 1000 metaka, a 400 je bilo trenutačno raspoloživo. LVTP-7 može ploviti bez ikakvih priprema, s pomoću dva hidromlazna motora koja zajedno mogu

Oružane snage Indonezije među brojnim su korisnicima vozila AAVP-7/LVTP-7. Fotografija prikazuje njihove pripadnike, snimljene 10. rujna 2023. na vježbi Super Garuda Shield na plaži Banongan na otoku Javi

istisnuti više od 100 000 litara u minuti. Pri plovidbi razvijaju najveću brzinu od osam čvorova. Plovidba je moguća i bez njihove aktivacije, samo s gusjenicama, ali tada je maksimalna brzina prepolovljena. Kopneni motor tvrtke Detroit Diesel s osam cilindara razvijao je 400 KS i omogućavao maksimalnu brzinu na kopnu od 72 km/h. Dizajniran za jednostavno održavanje, motor je mogao biti zamijenjen u 45 minuta, te pokretan za potrebe testiranja i izvan vozila. Za potrebe posade i osoblja pripremljene su grijalice za djelovanje u uvjetima do -32 stupnja. Međutim, vozilo nije bilo opremljeno sustavom nuklearno-biološko-kemijske (NBK) zaštite.

VIŠE MODERNIZACIJA – VEĆA MASA

FMC je 1977. dobio posao modernizacije i uvođenja novog standarda vozila. Kroz taj program prošlo je prvi 14 prototipova, koji su dobili oznaku LVTP-7A1. Fokus poboljšanja bilo je povećanje snage ugradnjom novog motora Cummins VT400. Dodana je i sposobnost stvaranja dimne zavjese, bolji sustav protupožarne zaštite, poboljšanje hidrauličkih i električnih sustava, bolji sustav ovjesa i novi komunikacijski sustav. Upravljanje i djelovanje olakšano je pasivnim sustavima za noćno motrenje i gađanje te boljim ventilacijskim sustavom. Od 1982. do 1986. modernizaciju je prošla cijela flota vozila u sastavu Marinskog korpusa. Usporedno s tom konverzijom promijenjena je i oznaka vozila: LVTP-7A1 postao je AAVP-7A1. (AAVP pokrata je od Assault Amphibious Vehicle Personal, u prijevodu: jurišno amfibijsko vozilo.) Uz modernizaciju, započela je i ponovna serijska proizvod-

MORNARIČKO PJEŠAŠTVO

EFV JE TREBAO BITI VRH

Da je sve išlo prema planu, Expeditionary Fighting Vehicle (EFV) bio bi po svemu izvanredno amfibijsko vozilo bez premca do danas. U pješačkoj inačici (EFVP) imalo je masu od 30 tona, ili 36 tona u borbenom standardu. S tročlanom posadom moglo je učinkovito prenijeti iskrcajni dio od 17 pripadnika mornaričkog pješaštva pod balističkom zaštitom dovoljnom i za teške strojnike kalibre od 14,5 mm. Vozilo je imalo i vrijednu elektroničku opremu s glavnim i pomoćnim računalima povezanim sa svim bitnim sustavima vozila, kao i kvalitetnu komunikacijsku opremu. Za potonju su bili osigurani radiouredaji u VHF i UHF pojasevima, kao i UHF satelitska veza za koju se planiralo dodatno proširenje sposobnosti. Impresivne su bile performanse vozila, postizane zahvaljujući snažnom dizelskom motoru njemačke tvrtke MTU. Oznake MT 883, imao je maksimalnu snagu od 850 KS na kopnu i čak 2700 KS u plovilidbenom režimu. Dok je maksimalna brzina na kopnu iznosila 72 km/h, plovilidbena je iznosila čak 25 čvorova (46+ km/h)! Takva brzina mogla se postizati zahvaljujući ravnom dnu trupa i pružala je više operativnih prednosti, kao što je vrijeme prijevoza, veće iznenadenje za protivnika i veća udaljenost desantnih brodova od obale, a time i veća sigurnost. Nedostatak plosnatog dna veća je ranjivost na djelovanje protutenkovskih mina i improviziranih eksplozivnih naprava, što je tijekom razvoja bila velika potencijalna prijetnja.

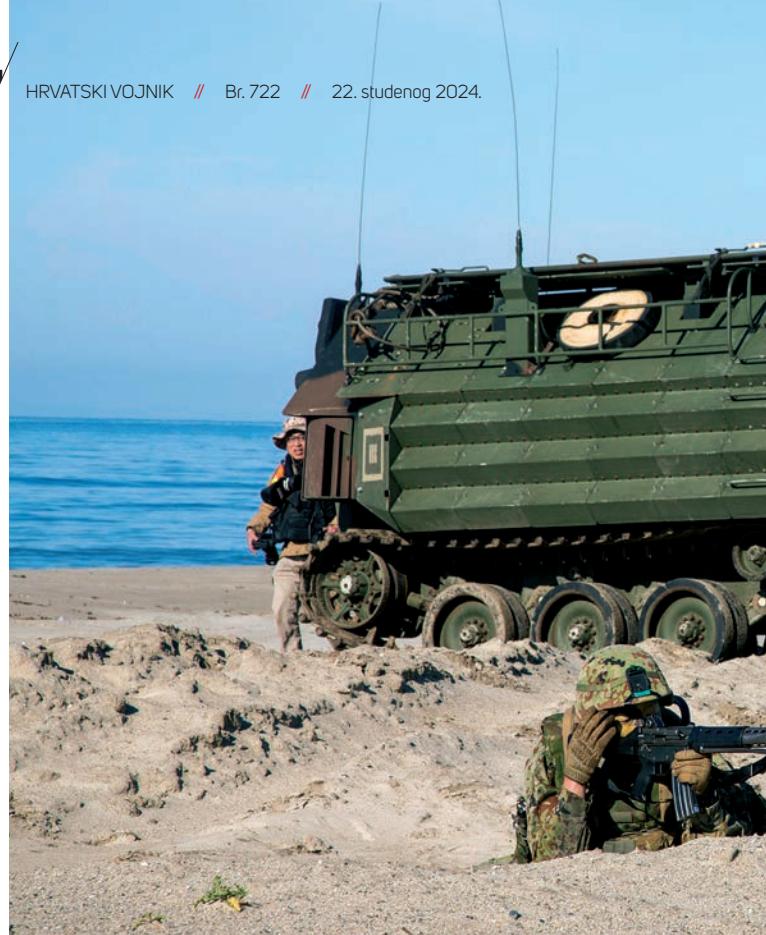
Foto: U.S. Marine Corps via Wikimedia Commons

Dok je maksimalna brzina EFV-a na kopnu iznosila 72 km/h, plovilidbena brzina iznosila je čak 25 čvorova (46+ km/h)

nja nekoliko stotina vozila u novom standardu, koja je trajala do 1986. godine. Uslijedio je projekt povećanja vatrenе moći vozila. Prepušten je tvrtki Cadillac Gage, koja je danas dio koncerna Textron. Rezultat je ugradnja novih kupola s oružnim stanicama UGWS (Up-Gunned Weapon Station), a poslije i modificiranih dnevno/noćnih daljinomjera i ciljnika. Uz tešku strojnici 12,7 mm i sposobnije ciljnice, vozilo je dobilo i bacač granata Mk19 kalibra 40 mm. Pozornost je potom usmjerenja na povećanje sposobnosti preživljavanja. Za to je 1989. odabran izraelska tvrtka Rafael s rješenjem

Detalj fotografije iz Drugog svjetskog rata: američko vozilo Amtrac opremljeno topom od 30 mm izlazi iz desantnog broda na južnopacifički otok Novu Britaniju tijekom bitke kod rta Gloucestera

pasivne oklopne zaštite. Paket EAAK (Enhanced Applique Armor Kit) ili poboljšani komplet dodatnog oklopa donio je povećanu zaštitu bočnih strana trupa, krova i gornjih otvora za posadu. U samo nekoliko godina kompleti su ugrađeni na više od tisuću vozila u sastavu USMC-a. Kompleti su povećali ukupnu masu, ali dobivena je korisna zaštita uz neznatno gubljenje performansi. Oklop je omogućavao gotovo potpunu zaštitu od djelovanja metaka kalibra 12,7 i 14,5 mm, i to protuoklopnih. S vremenom su poboljšanja i modifikacije doveli do znatnog povećanja mase, koja je počela utjecati i na operativne sposobnosti vozila. Zbog toga je 1997. započeo program RAM/RS (Reliability, Availability and Maintainability / Rebuild to Standard). Cilj je bio remont i obnova s povećanjem pouzdanosti, operativnosti i održivosti vozila, ali i dovođenje na novi standard. Posao je dodijeljen tvrtki BAE Systems. Ona će 2005. i preuzeti tvrtku United Defense, koja je kao nasljednica FMC-a proizvodila vozila AAV. Glavna je promjena instalacija novog turbodizelskog motora Cummins VT-903T povećane snage, tj. 525 KS, kako bi se vratio početni odnos snage i mase. Radi se o inačici motora koji se koristi na borbenim vozilima pješaštva Bradley. Program RAM/RS ostao je standard do danas i polazišna točka za sve buduće

**CAPE GLOUCESTER USMC PHOTO
No.4-17**

Foto: U.S. Marine Corps

Foto: U.S. Marine Corps / Lance Cpl. Tyler Byther

korisnike koji nabavljaju rabljena vozila ili žele modernizirati vlastitu flotu AAV-a.

KORISNICI U SVIJETU

Američka jurišna amfibijska vozila standard su za takav sustav, pa su se našla u brojnim oružanim snagama uz dugu povijest borbenih djelovanja. Jedan je od prvih korisnika Argentina. Nabavila je 21, od toga 19 u osnovnoj pješačkoj inačici. U proljeće 1982. sudjelovala su i u prvim valovima invazije na Falklandske otoke, prevozeći postrojbe mornaričkog pješaštva. U uporabi su i danas, a gotovo pola flote modernizirala je tamošnja tvrtka MECATROL. Uz preinake i obnovu, ugrađen je snažniji motor Caterpillar C7 snage 455 KS. Vozila AAV koristi i Brazil, koji ih je nabavljao u više navrata. Prvu narudžbu činilo je 12 vozila, a od 1995. do 1997. nabavljeno je dodatnih 14 u modernijim inačicama. U najnovijem poslu s tvrtkom BAE Systems kupljena su 23 vozila standarda AAV7 RAM/RS. Vozila su u uporabi brazilskog mornaričkog pješaštva, a moglo ih se vidjeti u operacijama unutarnje sigurnosti protiv organiziranih kriminalnih skupina. Jedan je od prvih europskih korisnika Italija sa 24 primjerka, kojima je potom dodano devet rabljenih iz zaliha USMC-a. U

Vozilo AAV-7A1 tijekom vježbi Marinskog korpusa SAD-a i japanskih snaga. Japan je među novijim korisnicima tog vozila, popularnog u više azijskih zemalja

Foto: U.S. Marine Corps

Amerikanci su dizajnirali i vozila LVTP-5 i LVTP-6, koja se počinju intenzivnije koristiti početkom 1960-ih, a u još većoj mjeri u Vrijetnamskom ratu. Na fotografiji je LVTP-5 tijekom vježbe u travnju 1968. godine

sastavu su postrojbi KoV-a, mornarice i brigade San Marco sa sjedištem u Brindisiju. Talijanska vozila među prvima su modernizirana na standard RAM/RS, ali sad su pri kraju vijeka uporabe. Uskoro će biti zamijenjena vozilima na kotačima SuperAV, koja proizvodi domaća tvrtka Iveco. Među mediteranskim su korisnicima vozila AAV i postrojbe mornaričkog pješaštva Španjolske. Većina od 19 vozila i danas je operativna. Na viši su ih standard modernizirale domaće tvrtke u suradnji s ugovarateljima iz Južne Koreje. Ta je istočnoazijska zemlja najveći korisnik spomenutog sustava nakon SAD-a. Inicijalno je 1990-ih nabavila 61 vozilo u inačici LVT, a slijedila je potom nabava 42 u naprednijoj inačici AAV-7A1. Ta su vozila proizvedena u Americi, ali onda je Južna Koreja na temelju licencije započela proizvodnju u ogranku korporacije Samsung. Od 1997. do 2001. proizvedeno ih je šezdesetak. Danas se procjenjuje da ih je operativno više od 160, i to u službi mornarice i mornaričkog pješaštva. Još jedan azijski korisnik vozila je Tajland, koji ih je nabavljao u nekoliko serija. Prvo su nabavljena vozila ranije (12 primjeraka), a potom i naprednije inačice (21). Početkom 2022. za njihovu je modernizaciju odabранa domaća tvrtka Chaiseri, koja ih je dovela do standarda RAM/RS. Manji je korisnik i Venezuela, koja raspolaže sa 11 primjeraka. Zanimljivo je da Tajland i Venezuela istodobno koriste jurišna amfibijska vozila američkog i kineskog podrijetla. Marinski korpus SAD-a najveći je korisnik vozila AAV. S vremenom ih je nabavio više od 1300 u više inačica. Korištena su u brojnim operacijama, primjerice u Libanonu 1982., u Grenadi 1983., u Zaljevskom ratu 1991., u Somaliji 1992. i 1993. itd. Vrhunac uporabe vjerojatno je bio 2003. u operaciji Iračka sloboda. Tad su bila dio prodora USMC-a, koji je završio u samom središtu Bagdada. Međutim, u tim sukobima te u ulogama za koje nikad nisu ni bila dizajnirana, vozila AAV doživjela su i relativno velike gubitke prouzročene protivničkom vatrom i improviziranim eksplozivnim napravama, ali i prijateljskom vatrom. Iako se njihov broj u USMC-u smanjuje, i dalje su prisutna; s oko 1200 primje-

MORNARIČKO PJEŠAŠTVO

raka u više inačica. Osim što ih SAD rashoduje, stanovit broj određuje za prodaju postojećim ili novim korisnicima. Tragičan događaj iz srpnja 2020. jasno naglašava potencijalne rizike amfibijskih operacija, ali i potrebu za iznimno pažljivim održavanjem starijih platformi tog tipa vozila. Naime, tijekom obučno-vježbovnih aktivnosti 15. marinske ekspedicione postrojbe blizu otoka San Clementea na jugu Kalifornije dogodila se nesreća. Prilikom ulaska u more jedno je vozilo potonulo na 270 metara dubine. Smrtno je stradalo osam pripadnika USMC-a i jedan pripadnik mornarice. Usljedila je istraga i dugo razdoblje zabrane korištenja tih vozila na moru, osim u hitnim situacijama.

RELEVANTAN I DANAS

Nakon više od pet desetljeća operativne uporabe, AAV-7 i danas je u samom vrhu sustava u svojoj kategoriji. Korisnici ga se teško održu i uglavnom se odlučuju za programe modernizacije. Štoviše, lista korisnika se i povećava. Jedan od novih korisnika postat će Grčka, koja je zatražila nabavu vrijednu oko 268 milijuna dolara. U zahtjevu se spominje ukupna

Taktičko-tehnički podaci

	LVTP-7	AAVP-7A1	EFV	ZBD-05	ZAH
Zemlja podrijetla	SAD	SAD	SAD	Kina	Turska
Proizvođač	FMC	BAE Systems	G. Dynamics	Norinco	FNSS
Početak proizvodnje	1972.	1984.	2010.	2005.	2020.
Duljina (m)	8,16	8,15	10,67	9,5	8,3
Širina (m)	3,27	3,28 (3,66)	3,66	3,36	3,3
Visina (m)	3,31	3,30	3,28	3,04	3,8
Masa (t)	23	29	36	26,5	30
Posada	3	3	3	3	3
Desant	25	21	17	10	18
Motor	Detroit Diesel	Cummins	MTU	Deutz diesel	Diesel
Snaga motora (KS)	400	525	850	550	600
Maks. brzina (km/h)	64	72	72	65	70
Maks. brzina pri plovidbi (km/h)	13	13	46	25	13
Radius djelovanja (km)	480	320	520	500	500
Naoružanje	Str 12,7 mm BG 40 mm	Str 12,7 mm BG 40 mm	top 30 mm Str 7,62 mm	top 30 mm Str 7,62 mm	Str 12,7 mm BG 40 mm

Napomena: motor vozila ZBD-05 u plovidbenom režimu može razviti snagu od 1475 KS, a motor vozila EFV maksimalnu snagu od 2700 KS.

Jedan od prototipnih primjeraka vozila EFV na ispitivanju u bazi Camp Pendleton u Kaliforniji u srpnju 2010. godine

nabava 76 jurišnih amfibijskih vozila AAV-7. Od toga bi 63 pripadala inačici za prijevoz pješaštva (AAVP-7A1), devet zapovjednoj inačici (AAVC-7A1) i četiri inženjerijskoj inačici za izvlačenje (AAVR-7A1). U poslu koji je u ožujku 2023. odobrila Vlada SAD-a spominju se i prateći sustavi. Oni uključuju termovizijske ciljničke sustave (M36E T1), bacače granata Mk 19, teške strojnice kalibra 12,7 mm, dodatni poboljšani oklop (EAAK), pričuvne dijelove i drugu opremu za potporu. Već iduće godine zahtjev za nabavu AAV-7 izrazila je još jedna europska članica NATO-a – Rumunjska. U srpnju 2024. zatražila je nabavu 21 vozila: 16 u inačici za prijevoz pješaštva, tri zapovjedna i dva vozila za izvlačenje. Vrijednost posla procijenjena je na nešto više od 120 milijuna dolara. Kao i u primjeru Grčke, uz vozila je osigurana dodatna oprema s potrebnim sustavima potpore i pričuvnim dijelovima. Taj program nabave dobio je u rujnu ove godine i nastavak. Ministarstvo obrane Rumunjske zatražilo je od

Foto: U.S. Marine Corps / Sgt. Marcy Sanchez

Foto: U.S. Marine Corps / Master Sergeant Edward D. Kniery / via Wikimedia Commons

Vrhunac USMC-ove uporabe vozila AAV vjerojatno je bio u operaciji Iračka sloboda 2003. godine. No, tada su doživjela i relativno velike gubitke, prouzročene protivničkom vatrom i improviziranim eksplozivnim napravama, ali i prijateljskom vatrom

Zastupničkog doma odobrenje za udvostručenje planirane nabave. Prema novom planu bila bi nabavljena 44 vozila, ali nije naveden broj pojedinih inačica. Ukupna vrijednost nabave bila bi oko 210 milijuna dolara, a dio je većeg plana obrane Rumunjske do 2040. godine. Vozila će OS-u Rumunjske osigurati nove sposobnosti, koje su bitne zbog geografskih karakteristika te zemlje. Posebno važna zona djelovanja bit će prostor delte Dunava, najveće u Europi nakon delte Volge, s razvedenom obalom, mnogim jezerima i močvarama. To je jedan od razloga zbog kojih Rumunjska ima jednu od najvećih ratnih riječnih flotila na svijetu. Korisnik vozila bit će 307. pukovnija mornaričkog pješaštva Heraclea.

Kako se tenzije u istočnoj Aziji, pogotovo na Južnokineskom moru, povećavaju, tamošnje se zemlje pojačano naoružavaju. Primjerice, prije nekoliko godina vozilo AAV-7 ušlo je u uporabu Japanskih samoobrambenih snaga (JSDF). Popunilo je prazninu u njihovim sposobnostima prijevoza pješačkih snaga od brodova do obala, a time i sposobnosti obrane tzv. južnih otoka. Nabavljeno je 58 vozila, i to 46 u pješačkoj inačici, šest u zapovjednoj i šest u inačici za izvlačenje. Nabava je uslijedila nakon kraćeg testiranja nekoliko primjeraka, a konačna odluka donesena je 2016. s isporukama tijekom 2017. godine. Sva vozila rabljeni su primjerici USMC-a, ali obnovljeni kroz program povećanja pouzdanosti, dostupnosti i održavanja (RAM/RS). Bitnije preinake i poboljšanja uključuju novi snažniji motor i sustav ovjesa te druge sustave kojima se poboljšava pokretljivost, umreženost vozila i mogućnosti njihova održavanja. Primarni korisnik unutar JSDF-a je Amfibijska brigada za brzo raspoređivanje (Amphibious Rapid Deployment Brigade – ARDB), relativno nova postrojba, ustrojena 2018., koja je većinu obuke i znanja preuzela od USMC-a. Program nabave vozila odvijao se paralelno s razvojem postrojbe koja će izvršavati slične misije s identičnom opremom kao i USMC. ARDB ima više od 2500 pripadnika. Zapovjedništvo je kod grada Saseba u prefekturi Nagasaki na otoku Kjušuu. Filipini su relativno nov azijski korisnik AAV-a. Osam primjeraka za mornaričko pješaštvo nabavili su 2019. iz Južne Koreje. Ta vozila u kombinaciji s novim desantnim brodovima klase Tarlac znače povećanje postojećih i uvođenje novih sposobnosti.

OBEĆAVAJUĆI I PROPALI NOVITET

Američki stručnjaci za amfibijsko ratovanje procijenili su 1990-ih da bi se za vozilo AAV-7 morala pronaći bolja zamjena. Zaključili su i da bi AAV-7 do završetka razvoja novog sustava postao prilično zastarjela platforma s tri desetljeća operativne uporabe. Glavni zadatak novog vozila trebao je biti kao i prethodnikov: prijevoz postrojbi od broda do obale. No znatna razlika bila bi u načinu izvršavanja tog zadatka i operativnim zahtjevima koji su podrazumijevali puno učinkovitiju platformu s moćnim performansama. Početni naziv projekta/vozila bio je napredno amfibijsko jurišno vozilo (Advanced Amphibious Assault Vehicle – AAAV). Ugovor o razvoju dodijeljen je u lipnju 1996. tvrtki General Dynamics i njezinu odjelu za kopnene sustave. Pristup programu bio je ambiciozan i uključivao je naizgled neobične aktivnosti. Primjerice, 1997. cijeli je tim za razvoj sustava, koji je uključivao zaposlenike glavnog izvođača i njihove suradnike, sudjelovalo na testiranjima tako da je bio izložen stvarnim uvjetima korištenja vozila. Inženjeri, menadžeri, programeri i drugi bili su na vježbama amfibijskog iskrcavanja, na desantnim brodovima s pripadnicima USMC-a, te su ih prevozili u amfibijskim vozilima. Vjerovalo se da će to znatno utjecati na njihovo razumijevanje potreba, potpore, održivosti i spremnosti vozila koja će koristiti USMC.

DVIJE KINESKE INAČICE

Kineski Type 05 još je jedno poznato gusjenično amfibijsko vozilo. Dizajniranje je pokrenuto početkom tisućljeća, a djelo je velikog koncerna Norinco (China North Industries Group Corporation Limited). Vozila su prvi put predstavljena na smotri u listopadu 2009. godine. Kao i na neuspjelom američkom projektu EFV, u dizajniranju je primijenjen trup s ravnim dnom te pogon od dvije vodene mlaznice. Zbog manjih ambicija u odnosu na američke, dostignute su nešto skromnije performanse, ali i puno veća pouzdanost, koja je na kraju omogućila serijsku proizvodnju i operativnu uporabu. Postignuta je velika maksimalna brzina plovidbe od 16 čvorova (30 km/h), što je dvostruko više nego na drugim sličnim sustavima. Maksimalna brzina na kopnu je 65 km/h, zahvaljujući dizelskom motoru koji ondje razvija 550 KS, a u plovidbenom režimu čak 1475 KS. Jedna od žrtava te brzine, vjerojatno ocijenjena kao prihvatljiva, jest mali iskrcajni dio: deset vojnika. Kina je imala ideju o zamjeni starih tipova amfibijskih vozila, ali i dodatnom opremanju pomorskih desantnih snaga, koje su u zadnja dva desetljeća znatno povećane i osnažene. Razvijeno je desetak inačica, ali dvije osnovne pripadaju inačici ZTD-05, koja je zapravo amfibijski tenk s topom kalibra 105 mm, te inačici amfibijskog borbenog vozila pješaštva ZBD-05. Pješačka inačica u kupoli ima automatski top od 30 mm i spregnutu strojnici od 7,62 mm. Imala i mogućnost korištenja protuoklopnih projektila HJ-73C. Za razliku od drugih vojski, većinu vozila ne čini inačica za pješaštvo, nego su dvije inačice otprije jednako zastupljene. U kopnenoj vojsci i mornarici ima ih više od 1800. Ti brojevi znatno premašuju ukupne kapacitete kineskih namjenskih i specijaliziranih brodova za amfibijske operacije. Međutim, od 2019. do 2023. primjećen je novi trend uporabe i prijevoza tih vozila na većim kineskim pomorskim vježbama. Uočena je i uporaba civilnih roll-on/roll-off (RO-RO) brodova koji se ne koriste samo za logističke operacije sa dostupnih dokova i luka nego i za pokretanje izravnih amfibijskih operacija.

Foto: Dan / Wikimedia Commons / CC BY 2.0

Amfibijsko oklopno vozilo ZBD-05, izvozne oznake VN-18, u sastavu je mornaričkog pješaštva i KoV-a Kine te mornaričkog pješaštva Venezuele

MORNARIČKO PJEŠAŠTVO

Program se zadovoljavajuće odvijao, s prihvatljivim troškovima, i bio čak mjesecima ispred zadanih rokova. U dva je navrata i nagrađen kao jedan od najboljih programa nabave unutar Ministarstva obrane, ponajprije zbog niskih troškova. No taj status uskoro se promjenio, i to nagore. Ured za upravljanje programom naručio je 1998. izradu 14 prototipova, čiji su isporuka i testiranje trebali početi 2000. godine. U tome se uspjelo, no kad je vozilo ušlo u fazu razvoja i demonstracije, započeli su prvi ozbiljniji problemi. Isporučeni prototipovi nisu ispunili očekivanja, a najviše problema bilo je vezano uz njihovu pouzdanost. Stoga je program dvaput mijenjan, a tražila su se i zahtjevnija ispitivanja, koja su dovela do većih pomicanja rokova. Program AAAV preimenovan je 2003. u ekspedicjsko borbeno vozilo (Expeditionary Fighting Vehicle – EFV). Daljnja testiranja donijela su nove probleme, ali s elektronikom i računalnom obradom podataka, tj. elementima zaduženim za pokretljivost vozila, pomoćne sustave te sustave zapovijedanja i upravljanja. Nedostaci su bili ozbiljni – ponekad bi se uočili u plovidbi, kad bi komande postale beskorisne. Testiranja su prekinuta, uzroci su analizirani, te su nastavljena u siječnju 2005. godine. No, počeli su problemi sa softverom, u kojem je količina kodova od početka narasla za 238 posto. Bilo je problema i s drugim sustavima, poput pramča-

Turska amfibija ZAHA na fotografiji koju je objavio proizvođač, tvrtka FNSS. Pri plovidbi postiže maksimalnu brzinu od sedam čvorova (13 km/h), a na kopnu 70 km/h. Sigurnosti plovidbe pridonosi ugrađeni sustav za samoispunjavanje

nih zakrilaca. Vozilo je 2006. uspješno prošlo samo dva od 14 planiranih testiranja. Tražilo se da između dva redovita održavanja prosječno prođu 43,5 sata, no vozilo se u operacijama kvarilo prosječno svaka četiri i pol sata. Ured za nadzor isplativosti državnih troškova (Government Accountability Office – GAO), procijenio je da je program, vezano uz postizanje inicijalne operativne sposobnosti vozila, tad već kasnio četiri godine. I troškovi su premašili sve planirane okvire. Od projekta koji je trebao stajati oko osam milijardi dolara, u desetak se godina planirana cijena udvostručila na 15,9 milijardi, a tri milijarde već su bile potrošene. Planirana cijena po vozilu skočila je na visoka 22 milijuna dolara. Tadašnji ministar obrane SAD-a Robert Gates je 2011., u zadnjoj godini mandata, preporučio ukidanje cijelog programa EFV, što je 2012. i učinjeno. S jedne je strane potencijal vozila EFV bio velik, a kratko je vrijeme obećavalo i kvantni skok u operacijama USMC-a. Sjedinjene Države još se uvijek nisu usudile pokrenuti nešto slično. Doduše, u tijeku je projekt amfibijskog borbenog vozila (Amphibious Combat Vehicle), no traži se vozilo na kotačima i zasad je znatno skromniji. Za razvoj je zadužen tim tvrtki BAE Systems i Iveco, a rješenje se temelji na spomenutom vozilu SuperAV. U svakom slučaju, USMC još se uvijek oslanja na dobri stari AAV-7.

AAV-7 dokazao se i u polarnim uvjetima. Primjer su vježbe američkih marinaca u Norveškoj u studenom 2021. godine

Foto: US Marine Corps / Cpl. William Chockley

AMBICIOZNA ODLUKA TURSKE

Turska je jedna od rijetkih zemalja koja se odlučila za samostalan razvoj i domaću proizvodnju oklopnih amfibijskih vozila na gusjenicama. Projekt razvoja mornaričkog jurišnog vozila (Marine Assault Vehicle – MAV) pokrenulo je tamošnje Tajništvo obrambenih industrija (Secretariat of Defence Industries – SSB) kako bi se zadovoljile potrebe oružanih snaga. Trebalo je pronaći sustav kojim će biti opremljena amfibijska pješačka brigada u sastavu mornarice. Posao je pokrenut potpisivanjem ugovora u ožujku 2017. i dodijeljen dobro poznatoj domaćoj tvrtki FNSS Defence Systems. Danas tvrtka u ponudi ima na desetke tipova oklopnih vozila na gusjenicama odnosno kotačima te nudi rješenja za njihovo naoružanje, pogon ili modernizaciju. Najveći zamah donijelo joj je usvajanje licencijske proizvodnje i daljnje usavršavanje borbenih vozila pješaštva koja su potekla od poznatog američkog transportera M-113. Novo vozilo nazvano je oklopno

Foto: FNSS

amfibijsko jurišno vozilo (Zırhli Amfibi Hükümlü Aracı – ZAH). Po performansama i mogućnostima trebalo je premašiti prethodnike: ukrcavati veći broj vojnika, imati veću nosivost, bolju balističku i protuminsku zaštitu te razvijati veću brzinu na kopnu i prilikom plovidbe. Nakon dvije i pol godine razvoja projekt je krajem 2019. zadovoljio kritički pregled dizajna. U iduće su dvije godine provedena kvalifikacijska testiranja vozila i podsustava te je pripremljena proizvodnja prototipa. Kvalifikacijska testiranja uključivala su provjeru 44 različita podsustava, a dovršena su do veljače 2023. Suradnjom SSB-a i Zapovjedništva mornaričkih snaga ubrzo je pokrenuta i serijska proizvodnja. Već sredinom 2023. isporučena su sva naručena vozila ZAH, koja su uključivala tri inačice: osnovnu za prijevoz mornaričkog pješaštva (23 vozila); zapovjednu (dva); i inačicu za izvlačenje vozila (dva). Tijekom razvoja testirana je i inačica konfigurirana za protuminsko djelovanje, koja je opremljena sustavom s linijskim eksplozivnim punjenjem za razminiranje. Osnovna i najbrojnija inačica za prijevoz pješaštva podrazumljeva tročlanu posadu: vozača, zapovjednika i ciljača. U stražnjem dijelu zajedno s teretom može prevoziti iskrcajni odjeljak od 18 vojnika. Masa ZAH-a je oko 30 tona, a odnos pogonske snage i mase 20 KS/t. To je omogućeno dizelskim motorom od 600 KS s potpuno automatskom transmisijom. Maksimalna brzina na kopnu je 70 km/h, čime se ZAH svrstava među najbrža gusjenična oklopna vozila u OS-u Turske. Prilikom plovidbe spomenuti motor s pomoću dvije vodene mlaznice omogućava maksimalnu brzinu od sedam čvorova. Zajedno s motorom integriran je uredaj za stvaranje dimne zavjese, koja se može podignuti i s pomoću osam lansera dimnih kutija.

IMPRESIONIRAO NA VJEŽBI

Vozilo je opremljeno zasad nepoznatom razinom balističke i protuminske zaštite, a posjeduje i sustav za obranu od NBK ugroza. Ugrađen je i sustav za samoispravljanje vozila dođe li do njegova preokretanja prilikom plutanja ili plovidbe, a tu je i automatski protupožarni sustav. U svrhu boljeg uvida u situaciju, osim standardnog vizualnog pokrivanja unutar 360 stupnjeva osiguran je i navigacijski sustav te sustav upravljanja bojišnicom. Komunikacijski sustavi uključuju radiouređaje u VHF i UHF pojasevima i interni sustav komu-

Korisnici amfibijskih jurišnih oklopnih vozila na gusjenicama*

Zemlja	Tip	Primjeraka	Tip	Primjeraka	Ukupno
Italija	LVT-7	25	AAVP-7A1	10	35
Španjolska	AAV-7A1	19			19
Argentina	LVT-7	21			21
Brazil	AAV-7A1	26	AAVP-7A1	23	49
Venezuela	LVTP-7	11	VN-18/VN-16	20	33
Turska	ZAH	27			27
Južna Koreja	AAV-7	61	(K)AAV-7A1	98	159
Japan	AAV-7A1	52			52
otok Tajvan	LVTP-5A1	150	AAV-7A1	52	52
Tajland	LVT/AAV-7A1	33	VN-16	3	36
Filipini			KAAV-7A1	8	8
Indonezija	LVTP-7A1	10			10
SAD	AAV-7A1	~1200			~1400
Grčka**	AAV-7A1	76			76
Rumunjska**	AAV-7A1	44			44
NR Kina****	ZBD-05	750 (240)***	ZTD-05	750 (80)***	1820

Napomene: * Podaci su prikupljeni iz više izvora (Janes, Military Balance,...).

** Grčka i Rumunjska buduće su korisnice.

*** U zagradama je naveden broj vozila u sastavu kineske mornarice i mornaričkog pješaštva.

**** Navedene su oznake za izvozne inačice vozila Type 05. VN-18 kineska je oznaka za ZBD-05, dok je VN-16 oznaka za ZTD-05.

nikacije za posadu. Još prilikom dizajniranja mislio se na što bolju prilagodljivost i interoperabilnost s budućom glavnom bazom, tj. amfibijskim jurišnim brodom / nosačem letjelica TCG Anadolou. S tim na umu razvijeni su kompatibilni komunikacijski sustavi, a kapacitet broda omogućuje prijenos svih 27 vozila. Desantni brod TCG Anadolou potpuno je novo plovilo turske mornarice, isporučeno u travnju prošle godine. Turska je počela koristiti vozilo ZAH na većim vojnim vježbama. Navodno je impresioniralo promatrače na vježbi Efes 2024 u svibnju ove godine. Radi se o jednoj od najvećih vojnih vježbi u regiji, na kojoj je u Izmirskom zaljevu sudjelovalo 11 000 pripadnika vojnog osoblja iz 49 zemalja. Glavno naoružanje vozila smješteno je unutar kupole / daljinski upravljane oružne stanice ČAKA, također proizvoda tvrtke FNSS. Unutar stanice mase 700 kg integrirana je teška strojnica M2 kalibra 12,7 mm i automatski bacač granata 40 mm. Smještanjem cijelog sustava izvan trupa vozila dobiveno je na unutarnjem prostoru. Kupola je upravljava daljinski iz unutrašnjosti vozila, pokreće je električni pogon, a polje djelovanja je 360 stupnjeva po vodoravnoj ravnini i -7/+45 stupnjeva po elevaciji. Stanica za integrirana oružja omogućuje stabilizaciju po obje osi, a u hitnim situacijama moguće je i ručno opsluživanje te uporaba oružja. Učinkovitost i preciznost vatrenog djelovanja osigurane su ugradnjom više sustava, koji uključuju dnevne i termovizijske kamere, sustav za automatsko praćenje cilja, sustav za stabilizaciju slike, balističko računalo, laserski daljinomjer i indikator pokretnih ciljeva. Osigurani su i popratni sustavi kao što je indikator male količine preostalog streljiva te algoritmi blokade otvaranja paljbe ili pokretanja kupole. Potonji sustavi korisni su prilikom djelovanja na dokovima, palubni ili u unutrašnjosti desantnih brodova. Proizvođač tvrdi da su daljinski upravljana kupola kao i cijelo vozilo ZAH izrađeni s maksimalnom zaštitom u odnosu na pomorsko okruženje. Velika pozornost posvećena je brtvljenju i otpornosti na koroziju primjenom katodne zaštite. Nije poznato hoće li nekoliko desetaka turskih vozila biti jedini primjerici ili slijede i nove narudžbe. Zasad nema naznaka o inozemnim kupcima, ali još bi vozila moglo biti naručeno za domaće potrebe. Sljedeća bi slična serija mogla poslužiti za opremanje broda TCG Trakya. Radi se o sestrinskom brodu TCG Anadolua, no on je još u fazi planiranja.

PODLISTAK

Okrugla plovila nisu novost. Povjesničari smatraju da su i neki od prvih čamaca bili okrugli.

Gdjekoji su preživjeli sve do danas, iako odavno više nisu u masovnoj uporabi. Pa zašto je onda ideja da se naprave takvi brodovi bila tako loša?

TEŠKE PLOVIDBE (VII. DIJ)

OKRUGLI BRO

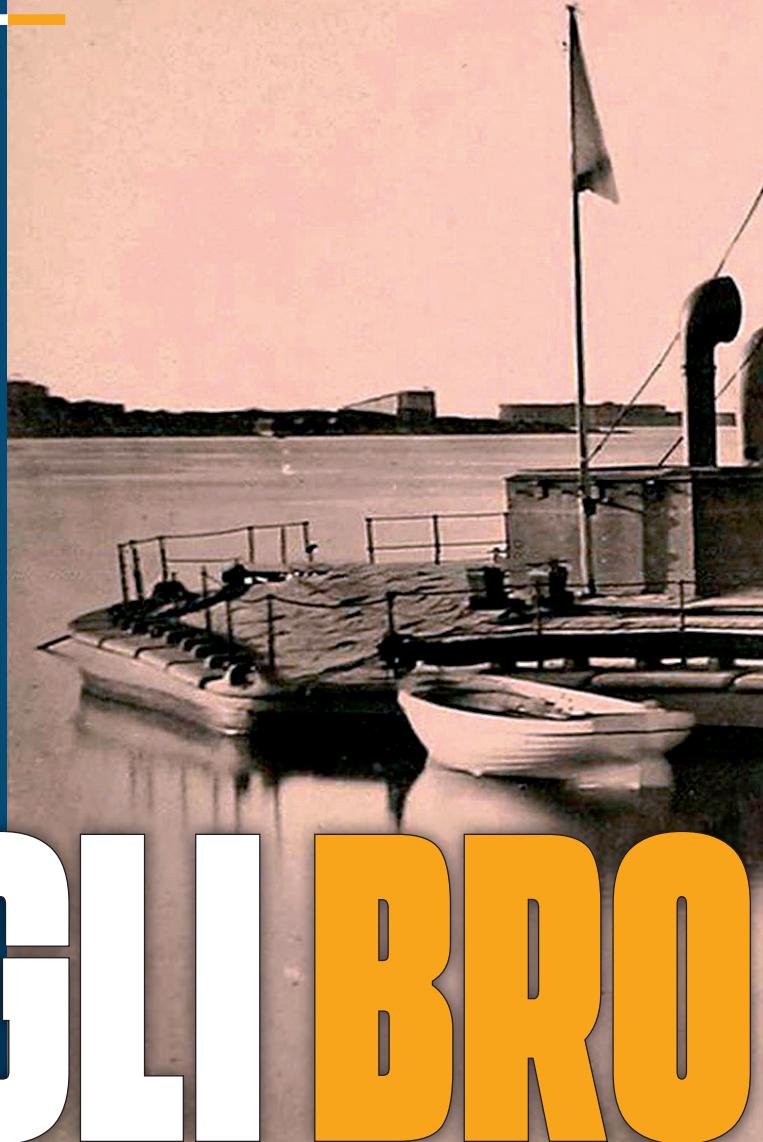
Krimski rat izbio je 1853., kao odgovor Osmanskog Carstva, Velike Britanije, Francuske, Habsburške Monarhije i Pruske na pokušaje širenja Rusije prema Balkanu. Jedna od posljedica gotovo je potpuno uništenje ruske flote na Crnom moru. Rat je okončan Pariškim mirovnim sporazumom potpisanim 30. ožujka 1856. Dio odredbi odnosio se na to da niti jedna strana (ruska i osmanska) neće graditi pomorske baze ili brodogradilišta, te jačati ratnu mornaricu na Crnom moru.

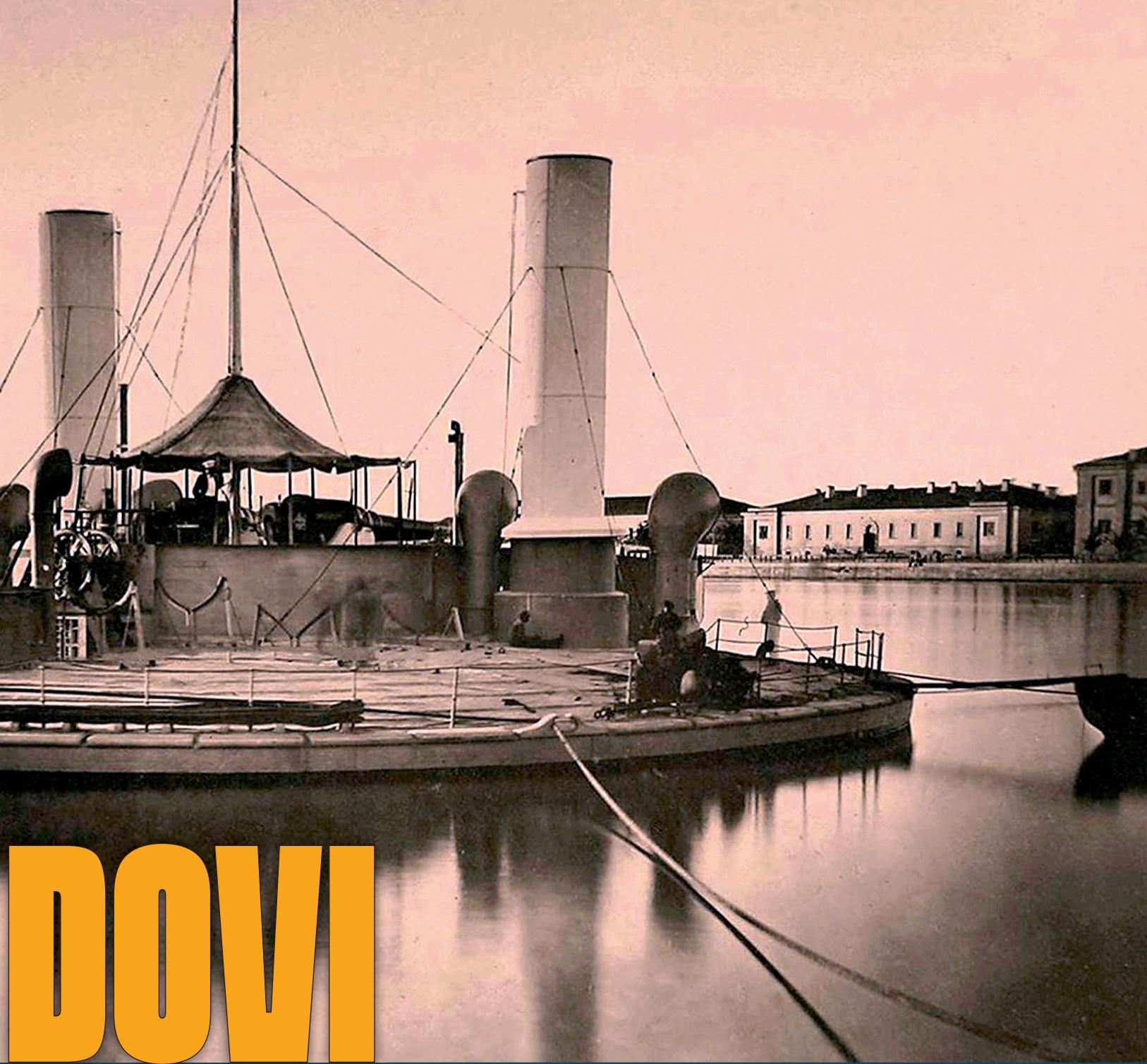
Iako se to isprva čini kao dobra i izbalansirana odluka, zapravo je jako išla u korist Osmanskog Carstva. Ono ionako nije imalo velika brodogradilišta na Cr-

TEKST
Mario Galić

nom moru, već na Sredozemlju. Osmanskoj ratnoj mornarici nije usto bio nikakav problem prebacivati ratne brodove iz Sredozemlja u Crno more. Nadzirala je, naime, jedina dva prolaza: Bospor i Dardanele. Ruska ratna mornarica nije imala tu opciju. Jedina joj je opcija bila prebacivanje manjih ratnih brodova preko rijeka, jezera i umjetnih kanala iz Baltičkog mora ili s riječnih brodogradilišta.

Andrej Aleksandrovič Popov (1821. – 1898.), kontraadmiral s iskustvom Krimskog rata i zapovijedanja ruskom Tihooceanskom flotom, smislio je plan kako zaobići ograničenja Pariškog mirovnog sporazuma. Predložio je gradnju okruglih ratnih brodova, koje bi ruska mornarica označila kao ploveće obalne bitnice. Razvoj takve vrste obrane na Crnom moru nije Rusiji bio zabranjen. Brodovi bi trebali biti dovoljno veliki da se na njih smjestite topovi najvećeg kalibra. Popov je namjeravao staviti takve topove na okretnu platformu na samoj sredini plovila, što bi omogućavalo paljbu u svim

DOMI

smjerovima. S ugrađenim parnim pogonom, trebali su biti prikriveni ratni brodovi.

PREVELIK ČASNIKOV UTJECAJ

Planovi za izgradnju prvog broda, nazvanog Novgorod, odbreni su 1870. godine. Izgradnja je započela 1871., iako su baš te godine ograničenja razvoja ruske flote, u skladu s Pariškim mirovnim sporazumom, ukinuta. Utjecaj kontraadmirala Popova bio je prevelik da bi se rusko ministarstvo obrane usudilo odustati od gradnje. Kobilica je položena 29. prosinca 1871., no gradnja se oduljila. Radnici su se jako mučili s čeličnim pločama koje je trebalo zagrijavati kako bi se mogle oblikovati u skladu s formom trupa. U pravilu su svaku ploču morali nekoliko puta nanovo zagrijavati dok ne bi dobili željenu zakriviljenost kako bi odgovarala drugim pločama. Iako su radnici s vremenom stekli iskustvo i bili brži, sve je to ipak jako usporavalo gradnju. Novgorod je stoga porinut tek 2. lipnja 1873. Bila je

Novgorod
fotografiran nedugo
nakon porinuća
1873. godine.
Trebao je biti prvi
u klasi od deset
brodova, ali ostao
je jedini

Foto: Wikimedia Commons

to preduga gradnja za plovilo koje je imalo promjer od samo 30,8 metara. Budući da je Novgorod bio okrugao, duljina i širina bile su jednakе. Gaz je bio prilično velik, čak 4,1 m. Sve to zajedno rezultiralo je ne baš malom istisninom od 2531 t, poput današnjih srednjih korveta Gowind 2500.

Novgorod je trebao biti prvi u klasi od deset brodova. Ostao je, međutim, jedini. Već su prva maritimna testiranja pokazala da je projekt totalni promašaj. Unatoč ugrađenom pogonu s čak osam parnih kotlova ukupne snage 2510 kW, vršna brzina bila je mizernih 6,5 čvorova. Iako je bilo ugradeno kormilo, ono je zbog male brzine plavidbe, a još više

PODLISTAK

zbog oblika trupa, bilo praktički neuporabljivo. Stoga se usmjeravanje broda moralо obavljati preko šest brodskih vijaka, prilagođavanjem brzine okretaja. Na otvorenom moru to je još bilo prihvatljivo s obzirom na to da se brod ionako jedva vukao. Međutim, u luci je takav način upravljanja bio rizičan te je isključivo ovisio o sposobnostima strojara. Utjecaj kormilara bio je pritom gotovo nikakav.

Da bi sve bilo još gore, pogon se često kvario, zbog čega je Novgorod operativni vijek više proveo privezan nego u plovidbi.

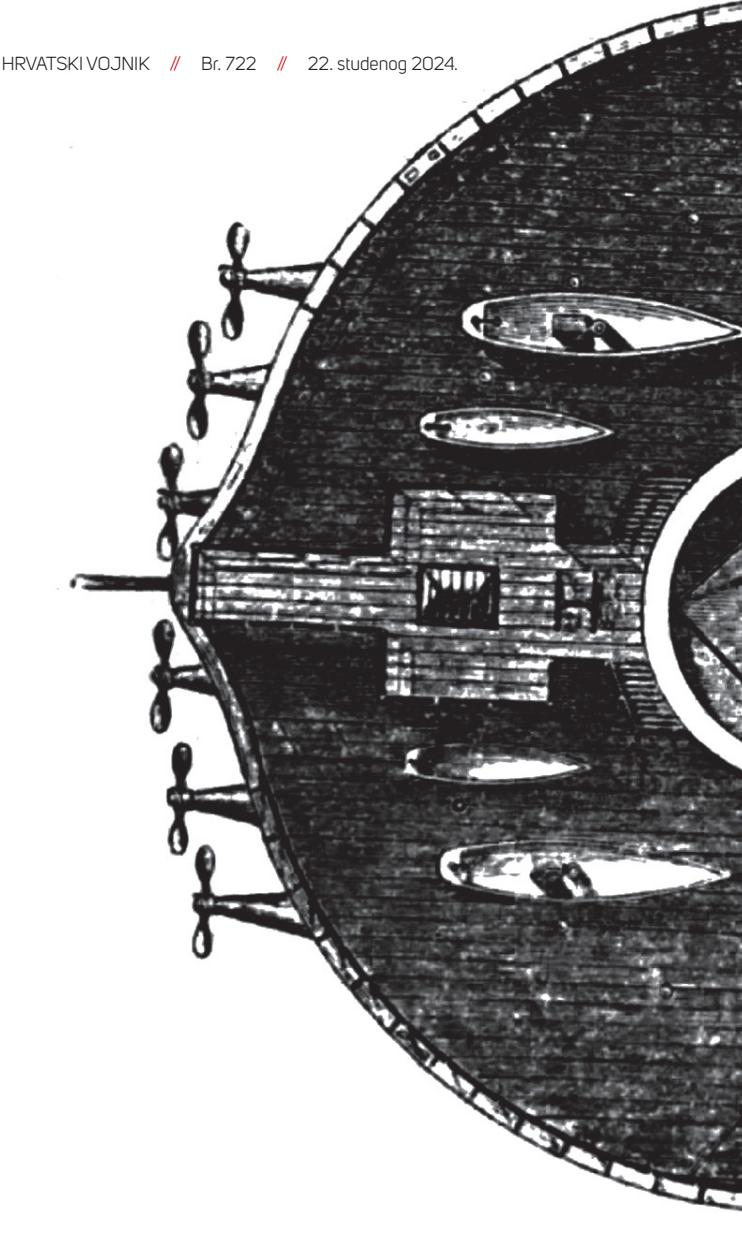
I to nije bilo ono najgore. Potpuno neочекivano za Popova, Novgorod nije imao nikakvu stabilnost, iako je on tvrdio da će biti sasvim suprotno. Čak i valovi najmanje visine snažno su ga ljaljali. Problem je bio u tome što nije postojala klasična kobilica, a polukružni oblik trupa pružao je potpuno jednak otpor valovima bez obzira na njihov smjer. Stoga vožnja u ili niz vjetar nije davala nikakav željeni efekt povećanja stabilnosti kao kod brodova s klasičnim trupom. Zbog svega toga, val visine samo jedan metar podigao bi brod za toliko – jedan metar.

ŠTO VRIJEDE TOPOVI, KAD...?

Kako je kormilo vrlo malo utjecalo na smjer plovidbe, Novgorod je volio skretati s kursa, pa je držanje ravne brazde bilo nemoguće. Osim što je to jako uzrujavačko zapovjednika i navigacijskog časnika, imalo je i sasvim konkretnu posljedicu – topnička paljba bila je neprecizna. Kombinacija konstantnog valjanja i skretanja onemogućavala je

Nacrt palube Novgoroda. Crtež je izradio engleski mornarički časnik Sydney Eardley-Wilmot (1847. – 1929.), a objavljen je 1892. u knjizi Razvoj ratnih mornarica

Brod Viceadmiral Popov u suhom doku u Mikolajivu (današnja Ukrajina) 1878. godine. Crtež je objavljen u britanskom časopisu The Graphic. U odnosu na Novgorod, istinsna broda bila je veća čak 1127 tona

topnicima da naciljuju cilj. Kad bi nekako i uspjeli cilj držati u ciljniku, valjanje broda izazvalo bi prebačaj ili podbačaj. Danas bi se to moglo relativno jednostavno riješiti stabilizacijom topa po dvije ravnine, ali govorimo o 1873. godini. S topovima na sredini plovila bio je još jedan problem. Popov je tvrdio da će moći nesmetano gađati u svim smjerovima. Teoretski bi to bilo tako, ali u praksi su imali golema ograničenja. Prvo su ograničenje bila dva velika dimnjaka brodskog pogona, po jedan na svakom boku, koji su smetali i ograničavali mogućnosti topovske paljbe.

Osam parnih kotlova jako je zagrijavalo relativno mali trup, koji je gotovo cijeli bio ispod razine mora. Da bi se riješio taj problem, uz četiri standardna hvatača vjetra, smještena kraj dimnjaka, dodana su još najmanje tri na krmenom dijelu. Koliko ih je zaista bilo teško je reći, jer dostupne fotografije pokazuju da se taj broj mijenjao. Hvatači vjetra su, da bi bili učinkoviti, veličinom bili viši od postolja za topove, te su stoga ograničavali smjerove paljbe. Na kraju je jedan golemi smješten na topovsku platformu i to između topova. Zapovjedni most smješten je na krmi, iza topova. Time se željelo smanjiti njegov negativan utjecaj na ograničavanje smjera paljbe. Nakon što je između topova dodan veliki hvatač vjetra, vidljivost sa zapovjednog mosta drastično se smanjila.

Novgorod je bio naoružan s dva topa 28 cm L/20 M67 projektirana u njemačkoj tvrtki Krupp. U ono vrijeme bio je to

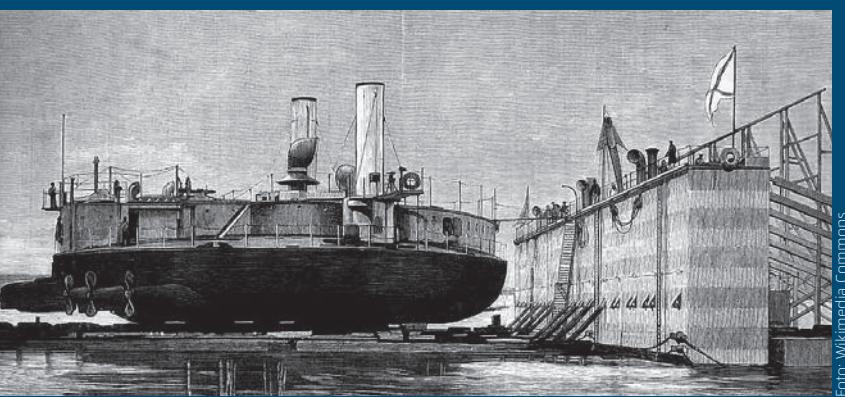

Foto: Wikimedia Commons

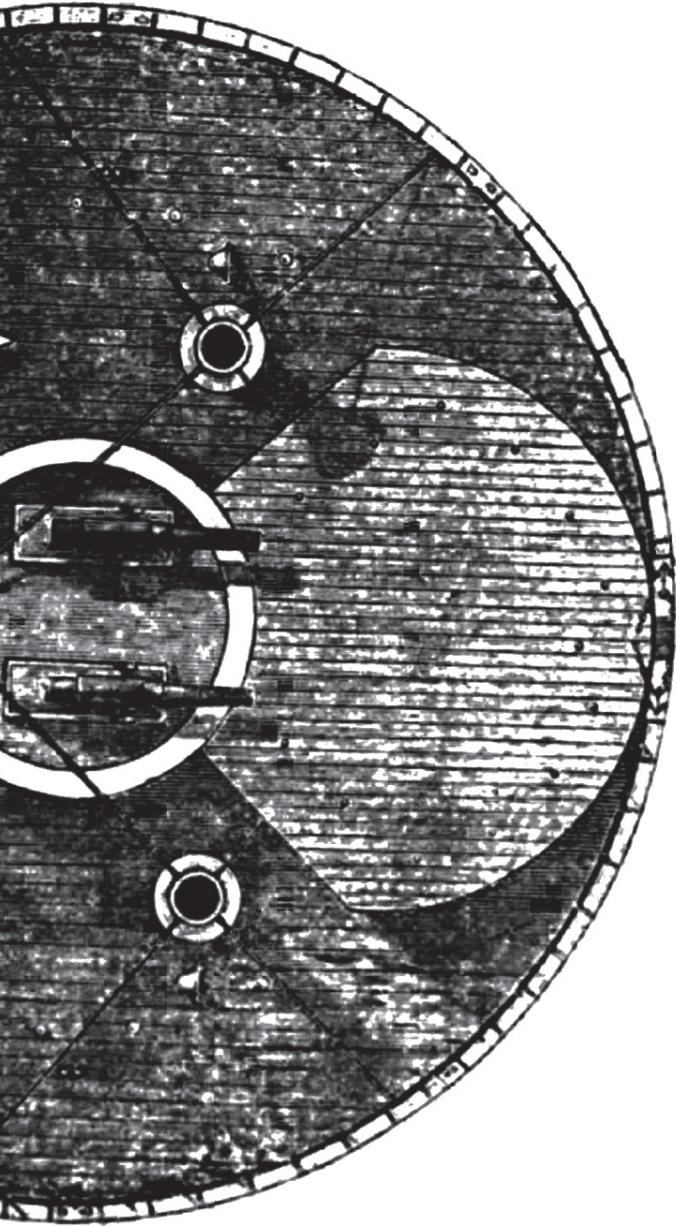

Foto: Wikimedia Commons

suvremen brodski top sa zatvaračem, koji je mogao na udaljenosti od 1000 metara probiti trupove i najbolje zaštićenih ratnih brodova. Za potrebe ruske mornarice te je topove proizvodio Državni zavod Obuhovski u Petrogradu. Topovi su bili odlični, ali što je to vrijedilo kad su bili na plovilu koje je bilo sve samo ne stabilno.

Nakon što je Novgorod dovršen 1874. godine, predan je ruskoj mornarici. Već su prva maritimna testiranja pokazala da je Crnomorska flota dobila gotovo neuporabljivo plovilo. Nakon toga sve bi ratne mornarice odustale od projekta, ali ne i ruska. Kontraadmiral Popov nije želio priznati da je pogriješio, već je tvrdio da su svi problemi s Novgorodom posljedica isključivo toga što je premalen. I tu su se stvari dodatno zakomplikirale.

PROBAT ĆEMO S VEĆIM BRODOM...

Gradnja drugog okruglog broda, nazvanog Kijev, započela je u siječnju 1872., po jednakom projektu kao i gradnja Novgoroda. Onda su sredinom te godine radnici prebačeni na gradnju Novgoroda, čija se gradnja otegla. Dakle, Novgorod je bio porinut početkom lipnja 1873., a potpuno dovršen godinu poslije. Već do kraja 1873. bilo je jasno da ima itekakvih problema sa stabilnosti pa je kontraadmiral Popov odlučio promijeniti nacrte i povećati idući brod – Kijev. Da bi se to moglo napraviti, brodograditelji su morali praktički rastaviti

Kijev i početi iznova. Car Aleksandar II. (1818. – 1881.) odobrio je nove planove 25. kolovoza 1873., da bi 21. listopada te godine donio odluku da se brod više neće zвати Kijev, već Viceadmiral Popov, po njegovu u međuvremenu promaknutom cijenjenom časniku i inovatoru.

Svečanost polaganja kobilice Kijeva održana je 8. rujna 1873., iako je brodski trup bio na navozu dulje od godine. Preimenovan u Viceadmiral Popov, porinut je 7. listopada 1875.

Sve provedene preinake znatno su poskupile gradnju. Novgorod je stajao 2 830 000, a Viceadmiral Popov 3 260 000 rubalja. Budući da je viceadmiral Andrej Aleksandrovič Popov tvrdio kako su svi problemi s Novgorodom nastali samo zato jer je premalen, Kijev je imao polumjer od 38,7 i gaz od čak 5,8 m. U odnosu na Novgorod, istisnina je bila veća čak 1127 tona, dakle, iznosila je 3658 t. To je više no što danas iznosi istisnina neke suvremene korvete.

Ugrađeno je čak 12 parnih kotlova te je snaga pogona bila 3340 kW. Zadržana je pogonska konfiguracija sa šest brodskih vijaka. Usprkos povećanju snage pogona, vršna brzina i dalje je bila vrlo mala, tek 8,5 čvorova. To je bilo samo dva čvora više od brzine Novgoroda. Usto, ne baš kvalitetno izrađeni stupni parni strojevi stalno su se kvarili.

Najgore od svega je da stabilnost Viceadmirala Popova nije bila ništa bolja od stabilnosti Novgoroda. Kad je 1875. izbio novi rat između Rusije i Osmanskog Carstva, brod Novgorod, a od iduće godine i Viceadmiral Popov, dobili su zadatac zaštite Sevastopolja. Tijekom 1877. osmanski brodovi u nekoliko su se navrata približili toj luci. Međutim, prespori Novgorod i Admiral Popov niti jednom ih nisu uspjeli sustići da bi zametnuli boj. Stoga ne čudi da je posebno povjerenstvo zaključilo kako su brodovi beskorisni na otvorenom moru te su pretvoreni u nepokretne topničke utvrde. Kad su bili čvrsto usidreni u plitkom moru, Novgorod i Viceadmiral Popov bili su relativno iskoristivi. Doduše, pri svakom malo nemirnijem vremenu valovi bi se prelijevali preko glavne palube, često dopirući sve do topničke platforme. Stoga je jasno zašto su mornari služenje na njima smatrali kaznom.

CARSKA JAHTA

Ali tu priči nije kraj. Viceadmiral Popov uspio je nagovoriti cara na izradu carske jahte s okruglim trupom. Car je pristao, ali pod uvjetom da bude dvaput brža od Novgoroda. Jahtu su nazvali Livadija. Izgleda da se ništa nije željelo prepustiti slučaju, pa je izgrađena u brodogradilištu Fairfield u Škotskoj. Livadija je imala vršnu brzinu od 14 čvorova i bila je, prema carevoj želji, dosta brža od Novgoroda. Usprkos tome, nije dugo ostala u službi.

Priča o okruglim brodovima Andreja Aleksandroviča Popova završila je 13. ožujka 1881., nakon smrti Aleksandra II. u atentatu. Naslijedio ga je sin Aleksandar III. (1845. – 1894.) i uveo novosti. Doduše, Popov je promaknut u admirala, no uskraćena mu je mogućnost nastavka gradnje okruglih plovila. I ne samo to. Nikad više nije sudjelovao u planiranju budućnosti ruske mornarice i razvoju projekata novih brodova. Novgorod i Viceadmiral Popov branili su Sevastopolj dosta dugo, do 1903. godine. Jahtu Livadija potihno su otpisali 1883. godine te je *radni vijek* skončala kao brod za prijevoz ugljena.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24 – u daljnjem tekstu Zakon), članka 4. stavka 2. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na ospozobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13) i Plana prijma osooblja za 2024. godinu u Hrvatsku vojsku, s Planom promjena kategorija vojnog osooblja, KLASA: 022-03/24-42/03, URBROJ: 50301-29/23-24-2 od 14. ožujka 2024., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

**za prijam doktora medicine / specijalista grana medicine,
doktora veterinarske medicine, magistra farmacije,
kandidata za časnike zdravstvene službe
i ponovni prijam časnika.**

Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski rod.

Ministarstvo obrane prima 6 kandidata za časnike, i to:

- 4 doktora medicine ili specijalista grana medicine
- 1 doktora veterinarske medicine (mjesto rada Knin, pod jednakim uvjetima prednost imaju kandidati s "B" vozačkom kategorijom)
- 1 magistra farmacije (mjesto rada Zagreb)
- 5 kandidata za ponovni prijam u skladu s člankom 34.b Zakona.

Kandidati moraju ispunjavati opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske, koji su propisani člankom 34. Zakona, te ne mogu biti primljene osobe za čiji prijam postoje zapreke iz članka 35. Zakona.

Dobna ograničenja:

Kandidati pod rednim brojem 2 i 3 mogu imati najviše navršenih 30 godina života do kraja 2024. godine.

Kandidati pod rednim brojem 4 ako nisu stariji od 40 godina i ako posjeduju ili mogu dostići potrebnu razinu vojne izobrazbe za rod, službu ili struku u skladu s uvjetima propisanim Zakonom.

Za kandidate pod rednim brojem 1 doktore medicine ili specijaliste grana medicine nema dobnog ograničenja.

Svi kandidati uz vlastoručno potpisano prijavu moraju priložiti:

- životopis
- dokaz o odgovarajućem stupnju obrazovanja (ovjerena preslika diplome)
- potvrdu odnosno ispis iz elektroničkog zapisa podataka iz područja radnih odnosa koji vodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- dokaz o državljanstvu RH (preslika domovnice ili osobne iskaznice)
- rodni list
- dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od 6 mjeseci).

Prije upućivanja na osposobljavanje kandidati prolaze posebni odabirni postupak.

Kriteriji i postupak za utvrđivanje uvjeta propisani su Zakonom, Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24) i Pravilnikom o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13). Ministarstvo obrane će u postupku odabira isključivati kandidate koji nisu ispunili neke od uvjeta.

Kandidati koji nisu završili program dragovoljnog vojnog osposobljavanja bit će upućeni na dragovoljno vojno osposobljavanje po skraćenom programu u **prosincu 2024.**

Odabrani kandidati za časnike bit će upućeni na Temeljnu časničku izobrazbu **30. prosinca 2024.**

Kandidati će nakon završetka Temeljne časničke izobrazbe biti primljeni u djelatnu vojnu službu, dodijelit će im se časnički čin poručnika te će biti raspoređeni na časničku dužnost u Oružane snage RH.

Kandidatima za časnike koji su doktori medicine dodjeljuje se časnički čin natporučnika, a kandidatima za časnike koji su doktori medicine specijalisti grane medicine dodjeljuje se čin bojnika.

Mjesto osposobljavanja i mjesto službe: za zanimanja pod rednim brojem 1 je teritorij Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja dostavljaju se na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne informacije kandidati mogu dobiti na tel.: 01 / 3784-813 i 3784-814.

Rok za podnošenje prijava na javni natječaj je osam dana od dana objave u Narodnim novinama.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koj se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo četvrtu od ukupno sedam pohvaljenih priča učenika iz Bosne i Hercegovine

SVIJETLO UPONORU

Dogodilo se. I bit te riječi ujedno je najjednostavnija, ali i najkomplikiranija stvar. Duboka je ta riječ. Předuboka. Jer to nije samo još jedna ispričana bajka, nije to legenda, nije to nagomilavanje pustih riječi koje bi trebale izazvati suošjećanje, to nije samo priča. To je bila njihova stvarnost. Stvarnost preko 1500 osoba iz samo jednog malog mesta, koje su nemilosrdno ubijene, mučene, spaljene, stvarnost svih nedužnih ljudi iz okolice koji su svoju slobodu skupo platili. Preskupo. Bio je to samo još jedan sasvim običan dan. Dan kao i svaki drugi. Očekivali su da će doći sutra kada će ponovno otvoriti svoje oči, očekivali su da će doći večer kada će ih ponovno poslati na počinak, do nekog novog jutra. I došlo je sutra, ali sutra koje je nosilo neku novu stvarnost. Surovu stvarnost. Stvarnost koja je obilježila njihovu prošlost i budućnost. Velik je trag i veliku bol taj dan ostavio na srcima i u životima svih stanovnika sela Lug. Bilo je to naseljeno mjesto u Bosni i Hercegovini. Kuće raštrkane i razbacane uz nekadašnje korito rijeke Rame. Selo kao i svako u to doba, na prvi pogled siromašno, no ako bismo samo malo bolje zavirili uvidjeli

Marija Soldo,
učenica
4. razreda
Srednje
strukovne
škole Široki
Brijeg

bismo koliko bogatstvo su posjedovali tadašnji stanovnici Luga. Njihova vanjština uistinu je bila siromašna, no imali su ono bogatstvo kojem bismo svi mi danas trebali težiti. Bogatstvo koje često ne cijenimo, a trebali bismo zahvaljivati na njemu bez prestanka. Bili su bogati duhom, bogati vjerom, bogati mirom, bogati obitelji, puninom srca, bogati djecom, bogati slobodom. Čudno je to kako smo mi ljudi nezahvalni u trenucima kada bi naša srca trebala klicati od radosti, a u onim trenucima kada izgubimo ono što nam je najdraže zahvaljujemo na onome što nam je ostalo. Uzimamo život i ljude oko nas zdravo za gotovo. Kao da se podrazumijeva da ćemo se sutra probuditi mi, naši prijatelji ili u ovom slučaju cijela obitelj. Kao da nam se podrazumijeva da će se naše dijete sutra probuditi. Velika je istina da nekoga počinjemo cijeniti tek kad više nije pored nas i nešto tek kada to izgubimo. Iako uvjeravamo sami sebe da cijenimo sve što imamo, zapitajmo se u dubini svojih duša je li to uistinu tako? Ljubimo li dovoljno? Čujemo često i svjedoci smo silnih ratova, razaranja, sukoba i nemira u svijetu. Uvijek mislimo da se to događa tamo negdje daleko od nas i naših obitelji. Čujemo kada netko izgubi majku, oca, sina, kćer, osjetimo bol zbog njihovog gubitka, a onda opet nastavimo živjeti svoje živote jer se nama nije dogodilo ništa.

A što kada se na nama prelomi takav gubitak? Muževi misle da ne mogu nastaviti živjeti bez svojih boljih polovica, majke pak ne vide smisao življenja nakon što čedo svoje utrobe po posljednjem put obuku u onu bjelinu, kada svoje najmilije i najvrijednije blago zatvore u hladni sanduk i isprate na vječni počinak. Djeca s druge strane ne žele živjeti bez svojih roditelja, ljudi koji su im oslonac, utjeha, sigurna luka. A ipak, dogodi se. Dogodilo se to i ovim ljudima, muževima koji su izgubili žene, majkama i očevima koji su krvarili tugu zbog gubitka voljenog djeteta, dogodilo se to svoj djeci koja su moralā nastaviti živjeti bez onih koji su ih donijeli na svijet. Zar su to zasluzili? Zaslужuje li to itko na ovom svijetu...?

Njihov svakodnevni život nimalo se nije razlikovao od našega. Naravno, ako pritom zanemarimo tehnologiju i razvoj u kojem mi danas živimo. Rekla bih da je njihovo vrijeme tu u prednosti nad našim. Zašto? Jednostavno – uživali su jedni u drugima. Danju svakodnevni poslovi koji nikoga nisu štedjeli, a uvečer krunica, molitva i počinak. Tako nekako izgledao je i svakodnevni život obitelji Pavković. Majka Janja brine o životinjama, otac Ilija obavlja one "muške poslove", a zajednički su odgajali i usađivali prave vrijednosti svojoj djeci Ivici, Milici i Anici. A kako je to prije uglavnom i bio običaj, s njima je živjelo i ono dvoje starijih, Ivan i Anica. Ne bih mogla toliko govoriti o njihovom suživotu i njihovim odnosima, međutim rekla bih da su bili blagoslovljeni jedni drugima. S jedne strane majka i otac koji umiru sebi da bi njihova djeca živjela, a s druge strane zahvalna dječja srca kojoj nije trebalo puno za sreću i osmijeh. A temelj njihove i svake obitelji toga vremena bila je vjera. Vjera u Boga držala ih je na okupu. Crkva je imala ključnu ulogu u društvu. Sjetimo se samo svih molitvi koje su nas učili naši stari, đedovi, baki, pa čak i oni prije njih. Nisu to bile neke molitve čisto radi reda. Bile su one iz srca. Prenosile se s koljena na koljeno, s oca na sina, s generacije na generaciju. Njegujemo li ih mi danas? Biti zahvalni za ono što imaju, čak i ako je nedovoljno za njihove potrebe bio je njihov recept za sreću. Mislim da su oni u isto vrijeme i živjeli i preživljivali. Živjeli su jer su znali voljeti, jer su znali cijeniti, jer su znali zahvaljivati. Kažu da su djeca roditeljima sve, dakle Janja i Ilija živjeli su zbog njih. A opet u isto vrijeme i preživljivali. Ponovno zbog njih. Sigurna sam da im nije bilo lako, ta, kako bi i moglo biti lako, bez adekvatnog puta, bez struje. Bez vode u kućama u kojima je ognjište bilo mjesto okupljanja. U malim, trošnim

kućicama nije bilo niti jedne jedine mašine. Niti jednog današnjeg uređaja. Mi danas trošimo neograničene količine vode, a oni, koliko li su morali pješačiti za samo jednu posudu vode? Jedan fenjer u cijeloj kući, a vanjski se vjerujem nije ni palio, trebalo je štedjeti. Sve ovo bile su brige onih odraslih članova obitelji. No, što je s ovim mlađim? U školu nisu išli, bili su nepismeni zbog nemogućnosti školovanja. Nije li nama danas onda griježaliti se jer imamo mogućnost pohađati škole? Koliko to samo oksimoronski zvuči.

Zaliti se na nešto što nama čini dobro. Ali to smo mi ljudi koji nismo i Bogu hvala da nismo iskusili rat. Po pričama naših starijih kojima je rat prekinuo život možemo zaključiti da je život bio toliko težak da se ni opisati ne može. Jedino u što su se ljudi uzdali bio je ponovno Bog. Vjera u dragoga Boga i Njegovu zaštitu živjela je u njima i toga dana. Tog kobnog listopadnog dana kada je izvršen pokolj diljem naše lipe Hercegovine. Majka Janja, ne sluteći ništa i toga dana odlazi s kravama u planine, dok ostatak obitelji ostaje kod kuće. Prema riječima koje su nam prenesene, a koje je prepostavljam Janja ispričala odmah nakon samog tog jezivog događaja, s Janjom je htjela poći jedna od njezine tri kćeri. Janja joj govorи da ostane s ocem, te nestaje u smjeru planine. Nije Janja znala da je to posljednji put da gleda oči svoje kćeri. Nije ona znala da će toga dana ostati bez troje voljene djece, bez muža i njegovih roditelja. Nije mogla ni naslutiti da će toga dana nestati svijet koji je do tada poznavala. Nije znala. Ali oni koji su ubili njih i još toliki broj života dobro su znali što čine. Ili ipak možda nisu? Ne znam. Lakše bi nam bilo prihvatiti i pokušati shvatiti i oprostiti ako mislimo da nisu znali što čine. "Bože oprosti im, ne znaju što čine." I tako, dok je Janja bila daleko od obiteljske kuće, u selo upadaju i ubijaju, muče i pale. Bez milosti. Nisu gledali je li staro ili mlado, nije ih bilo briga što će toga dana nastradati ogroman broj ljudi, ogroman broj djece. A što su oni ikome mogli učiniti?

Zar su uopće imali grijeha? Ruka "pravde" nije zaobišla nikoga pa tako ni obitelj Pavković. Što su im učinili? Grozne stvari. Zapalili su ih žive. Bez trunke griznje savjesti zapalili su Iliju, Ivana, Anicu, Iovicu, Milicu i malenu Anicu, koja je po svemu sudeći nosila ime svoje bake. A djeci dajemo imena naših roditelja, baka i đedova, kako bi ih oni s ponosom nosili kada ovih starijih jednoga dana više ne bude. Ali njoj to nisu dopustili. Sunce u Lugu toga dana nije značilo život, već smrt. Izlaskom sunca neprijatelj se pripremao napasti i ubijanje je moglo početi. Do tada zvuk sreće, cika i smijeh radosne djece, miris lipe i beskrajni nebeski svod što je ukazivao na ljeputu i beskonačnost njihove ljubavi. A nakon toga? Strava. U najdubljem smislu te riječi.

Fijušnuo bi snajperski hitac, odjeknula minobacačka granata ili bi nebo obasjala svjetleća raketa, tek toliko da upozori one što su još živi da još nije kraj, da nisu svršili. Ulicama je odjekivala tišina. Ona glasna, jeziva, bolna tišina. Dječja radost nije se više čula. Nije se ni mogla čuti. Djeca koja su samo dan ranije sanjala život, usnula su smrt. A u njima toliko čežnje, želje, ljubavi, toliko slomljenih krila, izbrisanih osmijeha, nedosanjanih snova. U njima toliko neproživljenih dana, nedočekanih rođendana,

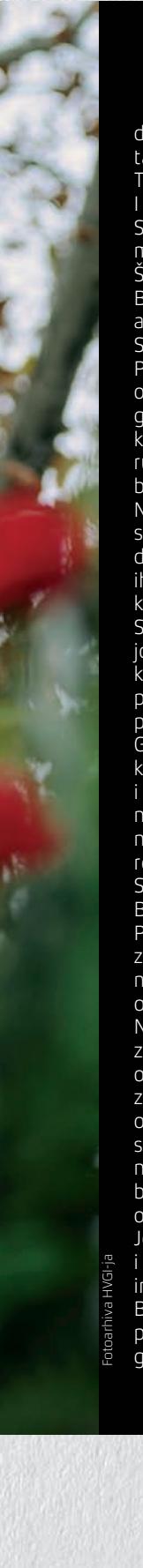
PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

nedoživljenih ljubavi. Nisu im dopustili da odraštu. Nisu stigli zasnovati svoje obitelji, pretvoriti dječja maštanja u život. Tek su počeli živjeti, a već su im to uskratili. Pa Bože, to su samo djeca. Nevina, nedužna djeca. Zar su oni uopće znali što je rat, zar su znali za mržnju? Nisu. Nisu sigurno! Ali su osjetili mržnju na svojim tijelima. Mržnja ih je ubila. Mržnja brata čovjeka. Ubila je oca Iliju koji je, sigurna sam, posljednjim snagama štitio djecu, majku i oca.

Ubila je ona i ovo dvoje starijih koji su itekako znali što je rat. Mržnja u obliku plamena kojega su na obiteljskoj kući toga dana zapalili, ubila je i najstariju kći Ivcu. Nezamislivo je da je ona bila najstarija među djecom, a tek joj je bilo 6 godina. Nije mržnja poštredjela ni mlađe joj sestre Milicu, sa tek napunjene 4 i bakinu mezimicu Anicu od nevine 2 godine. A tko zna, možda je tek bila prohodala? Je li znala govoriti? Kako li je izgledala? Kako su svi oni izgledali? Odgovora nema. Ostao je zapaljen zajedno s njima tog kobnoga dana. Ostao je odgovor zatrpan negdje pod ruševinama starih trošnih kuća, pod crijevima i urušenim stablima. Izgubio se negdje u morbidnom mirisu paljotine. Sve ovo dočekalo je Janju po povratku iz planine. Strava i užas. Vjerovatno je očekivala da će joj djeca potrčati u zagrljav, ali nisu. Ni toga dana, ni nikada više. Barem ne na ovom svijetu. Umjesto zagrljava djece, obgrnila ju je tuga, njihov osmijeh zamijenile su suze, večernji razgovor s mužem zamijenio je gromoglasan muk. Čim je vidjela kuću, sve joj je bilo jasno. Znala je da ih je izgubila. Znala je da su spaljeni u ostacima njihove kuće. Mač boli probijao je njezino majčinsko srce. Ostati bez onoga najvrjednijeg ... bez svoje dice. Što joj je bilo u glavi? Ne znam. Možemo samo prepostaviti.

Slijedeće što znam je da se nakon tog užasnog prizora, nakon te horor scene uputila u selo Izbično majci i ocu. Mnogo je tu pitanja ... kako je znala put? Koliko je trebala pješačiti? Kako je uopće zadрžala zdrav razum i bistrinu? Od kuda je crpila snagu? Kako je izgledao susret s roditeljima? Opet možemo samo prepostaviti da riječi nisu dovoljno jake za opisati taj susret. Vjerovatno samo zagrljav bez riječi. Ratu tu nije bio kraj. Ni toga dana, ni te godine. Naime, s druge strane, u selu Donja Britviča živi Slavko sa svojom ženom Šimom i njihovih petero djece. Po dogovoru, Šima s ostalim ženama iz sela odlazi u Slavoniju za kukuruzom. Izbivala je jedan određeni period iz kuće, ali trebala se vratiti. Trebala. Nažalost to se nikada nije dogodilo. Poginula je na putu kući

dok se nalazila u Sarajevu. Pogodila ju je granata bačena iz zraka i usmrtila ju na licu mesta. Tako i Slavko ostaje sam sa svojih petero dice. I što im je ostalo? Iskusili su besmisao življenja. Slavko svojoj djeci pokušava nadoknaditi gubitak majke. Janja pokušava smoći snage živjeti. Iza Šime ostaje petero djece, 3 sina i 2 kćeri; Vlado, Bože, Marinko, Ljubica i Blagica. Najstarijem 10, a najmlađem djetetu tek 2 godine. I tako rat ubija Slavka i Janju koji su mislili da su preživjeli rat. Pucalo se i dalje, a njihovo jedino i najsnajnije oružje bila je krunica u rukama. Bolno im je bilo gledati kolonu ljudi, preživjelih obitelji koja pokušava očuvati goli život u nadi da će nekada na ruševinama svojih domova izgraditi bolju i sretniju budućnost. Istina je bila da su fizički preživjeli rat. No, što je bilo sa stanjem njihove duše? Kako li su izdržali toliko boli? Takve gubitke? Daj Bože da nikada ne mognemo razumjeti. Međutim, Bog ih je nagradio zbog njihove vjere. I Bog nekada krvom crtom piše pravo. Tako je spojio i Janju sa Slavkom i njegovih petero djece. Kasnije su dobili još dvoje, Gojka i moju baku Dragicu. Prema bakinim riječima bili su kao jedno. S knedlom u grlu prisjeća se djetinstva i govori kako nikada nije postojala razlika između njezinog rođenog brata Goje i polubraće i polusestara. "Ma svi smo mi bili k'o jedno eto, никакve razlike. Mater jednaka bila i prema nas dvoje njezinih i ovih pet što nisu bili njezina krv. Čaća isto tako. Nije tu ni bilo ovoga nas dvoje i njih petero. Bilo je samo nas sedmero. Odnosno nas devetero s materom i čaćom. Svi jednaki. Nikada se mi nismo ni svadali ništa, Bogu fala, eto."

Posljedicu rata ova obitelj osjetila je i kada je rat završio. Točnije, njihov sin Marinko osjetio ju je na vlastitoj koži. Dva brata čuvala su krave, jedan od njih našao je bombu koja je ostala iz rata. Ne znajući što je, počinje tući po njoj iz dječje značajke. Bomba se aktivirala i odnijela mu oči, ozlijedila ga po čitavom tijelu i tako ga obilježila za cijeli život. Bilo mu je 16 godina. Kako je rano ostao slijep, uvijek je morao imati nekoga pored sebe. Po bakinu priči, u početku su to bili roditelji, no Janja ubrzo umire, Slavko nešto kasnije, pa brigu o njemu vode braća i sestre. Tu se ponovno očitovalo to jedinstvo o kojem mi je baka pričala. Još mi je nadodala kako se on uspio i školovati i cijelog života raditi, kako ona kaže "kao da je imao oba zdrava oka".

Bol i jauk koji su osjetili i doživjeli prenosi se na pokoljenja. O tome nam svjedoči susret obitelji na grobu Ilije, Ivana, Anice, Ivice, Milice, Anice i Janje

nakon toliko godina. Pokojno Šimi, koja je život izgubila u dalekim ulicama Sarajeva, ni dandanas, nakon toliko godina ne zna se za kosti. A ne možemo ni zamisliti koliko ih još takvih ima. Koliko je god strašno stajati na grobu, znajući što se i kako događalo tih dana, još je strašnije ne imati grob nekoga voljenog. Nakon 80 godina na njihovom grobu stojé i mole se za njih njihova djeca, nikada upoznata braća i sestre, djeca njihove djece. Rodbina sa svih strana. Prizor koji u isto vrijeme ledi krv u žilama i daje nam nadu da njihovo trpljenje nije bilo uzalud. "Trpjete ćeš, a to trpljenje drugima će donijeti puno dobra." Možda na prvi pogled nejasna rečenica, jer, zašto bi ijedno trpljenje bilo dobro. No sjetimo se Kristove muke na križu. Trpio je i strpio za nas. I Njegovo trpljenje donijelo je nama puno dobra, donijelo nam je otkupljenje naših grijeha, donijelo nam je Vječni život. Trpljenje je neizbjegljivo, a katolička nas vjera uči kako svako trpljenje ima smisla. I ono zbog grijeha, i ono zbog milosti. Trpljenje zbog grijeha ima smisla, jer nas dijeli od zla i privodi nas bliže Bogu. Trpljenje zbog milosti je, pak spasenosno i donosi spas i nama i našim bližnjima te je uvjek uključeno u Kristovo trpljenje. Isus nas svojom mukom nije oslobođio od trpljenja i smrti, već je učinio da nas oni ujedinjuju s njegovim otkupiteljskim djelom. U *Svetom pismu Knjiga o Jobu* temeljito razrađuje ovaj problem. Jobov slučaj nam pokazuje da također pravedni i nevin pate. Referirajući se na ove riječi, sveti Ivan Pavlo II. napisao je: "Ako je istina da patnja ima smisla kao kazna kada je povezana s krivnjom, nije istina, naprotiv, da je svaka patnja posljedica krivnje i da ima aspekt kazne." Zapravo, za Joba je njegova patnja značila kušnju njegove vjere, iz koje je izašao osnažen. U određenim situacijama, Bog nas kuša, ali uvjek nam daje milost da pobijedimo i traži način kako bismo mogli rasti u ljubavi, što je konačan smisao dobra. Mislim da je i njihovo trpljenje bilo tako. Ne kao kazna, više kao milost. Teško je povjerovati da smo u najvećoj milosti u trenucima najveće boli i patnje. No upravo tada sjeđinjujemo se s onim Gore. I mislim da će naše trpljenje ili u ovom slučaju njihovo biti i za njihovo dobro. Ali samo ako tu bol prepustimo Bogu. Naša bol biti će manja, a naše suze biti će blagoslovljene. I tako ćemo lakše živjeti bez onih koji su nam "oduzeti" i samim time naš ponovni susret biti će konačno sjedinjenje i nastavak trenutka kada je sve stalno. Samo ovoga puta zauvijek. Obitelj se sastala na njihovom grobu, a vjerujem da su svi oni čije kosti leže u tom grobu, ponovno negdje gore na okupu. Ponovno su svi skupa. A gore ne trebaju strahovati od rata, jer toga tamo nema. Sada ponovno uživaju beskonačnost i smisao Ljubavi. Vjerujem i da su Janji u zagrljav pohitali i muž i djeca nakon što im se pridružila na poljanama Raja. Vjerujem da je i Šima sa osmijehom dočekala svoga muža. Svi oni što su trpili s Ljubavlju, zavrijedili su ljepote beskraja. S Andelima sada dijele stanovanje. Naša zadaća je da se za njih molimo, da ih se sjećamo i ne dopustimo da se ovaj zločin zaboravi. Na nama je i da oprostimo onima koji su im to učinili. Na nama je da budemo nastavak započetih priča svih onih čiji su život nemilosrdno prekinuti tih dana i tih godina. Oni će živjeti i u ovom svijetu sve dok ih se mi budemo sjećali, za njih se molili i o njima pričali. Neka oni budu naše svjetlo u ponoru. Naša čežnja za Nebom.

TRENUTAK SJЕĆANJA

TRAJAN ZNAK

U selu Dvorišću otkriven je spomenik hrvatskim braniteljima i civilnim žrtvama iz Domovinskog rata te stradalima u Drugom svjetskom ratu. Uz obitelji žrtava, na otkrivanju spomenika uime predsjednika Vlade Andreja Plenkovića i ministra hrvatskih branitelja Tome Medveda bio je državni tajnik u Ministarstvu hrvatskih branitelja Zlatan Bašić

TEKST
Ministarstvo hrvatskih
branitelja

FOTO
Sisačko-moslavačka
županija

Spomenik je postavljen na inicijativu Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Gline, a predsjednik Udruge Marko Sremić zahvalio je Ministarstvu hrvatskih branitelja i Gradu Glini na realizaciji projekta. Istaknuo je kako je u Dvorišću tijekom Drugog svjetskog rata stradalo gotovo deset posto stanovništva, a u Domovinskem ratu još i više. Stoga je spomenik trajan znak poštovanja prema onima koji su svojim životima i žrtvom pridonijeli slobodi i miru u našoj domovini.

Obraćajući se okupljenima državni tajnik Zla-

tan Bašić poručio je: "Ponosan sam što je Ministarstvo hrvatskih branitelja sudjelovalo u podizanju ovog spomenika. Zahvaljujem Gradu Glini i Udrizi dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Gline, kao i svima koji su pridonijeli podizanju spomenika kao simbola zajedničke volje da se sjećanje na naše branitelje i žrtve nikad ne zaboravi."

Bašić je istaknuo da spomenik nije samo znak sjećanja na prošlost već i simbol trajnog poštovanja prema hrvatskim braniteljima i civilnim stradalnicima, koji su podnijeli veliku žrtvu za

POŠTOVANJA

slobodu Hrvatske. Dodao je kako Vlada putem Ministarstva hrvatskih branitelja kontinuirano poboljšava njihov položaj kroz zdravstvenu i socijalnu skrb, stambena prava i projekte veteranskih centara diljem Hrvatske.

Na svečanosti je bio i sisačko-moslavački župan Ivan Celjak

kao izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića. "Ni jedan spomenik ne može ispričati tugu koju osjećaju majke, supruge i djeca naših poginulih heroja. Stoga je naša dužnost da prenosimo istinu o Domovinskom ratu na mlađe generacije", poručio je.

Gradonačelnik Gline Ivan Janković naglasio je važnost spomenika za obitelji poginulih. "Naša domovina krvlju je plaćena i ovo je najmanje što možemo učiniti, da obitelji imaju kamo doći i zapaliti svjeće, pomoliti se za svoje mrtve", rekao je. U sklopu programa kod spomenika su položeni vijenci i zapaljene svjeće u spomen na sve poginule, a u kapeli sv. Antuna Padovanskog služena je misa, koju je predvodio sisački biskup mons. Vlado Košić.

Spomenik, u čijoj je izgradnji sudjelovalo Ministarstvo hrvatskih branitelja, Grad Gline i Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Gline, trajan je znak poštovanja prema onima koji su svojim životima i žrtvom pridonijeli slobodi i miru u našoj domovini.

DOMOVINSKI RAT

SPOMEN-SOBA POGINULIM I NESTALIM TIG

"Vlada je zahvaljujući inicijativi ministra Medveda, razumijevanju, strpljenju te neizmjerenoj snazi i energiji kroz sve ove godine nastojala riješiti sve ono što je, zbog različitih okolnosti, na neki način prije bilo propušteno, a što se moglo i trebalo bolje urediti i popraviti – od zakonskih i proračunskih okvira do konkretnih projekata, koji su realizirani", istaknuo je premijer Plenković

TEKST
Ministarstvo hrvatskih branitelja

FOTO
Dario Njavro / MHB

ROVIMA

Uz ratne zapovjednike Jedinice za posebne zadatke MUP-a Rakitje i 1. gardijske brigade Tigrovi generale Darka Rukavinu i Josipa Lucića te brojne Tigrove, na svečanosti je bio predsjednik Vlade Andrej Plenković, potpredsjednici Vlade – mini-

"Glavna misao vodilja naše Vlade je da dignitet Domovinskog rata mora biti u našem fokusu, mora ostati u fokusu hrvatskog čovjeka i hrvatskog društva, bez obzira na protek vremena", rekao je premijer Andrej Plenković na otvorenju spomen-sobe i uime cijele Vlade zahvalio Tigrovima, njihovim obiteljima i svim hrvatskim braniteljima

star hrvatskih branitelja Tomo Medved i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora saborski zastupnik Ante Deur, glavni ravnatelj policije Nikola Milina, savjetnik ministra obrane Božo Kožul, gradonačelnica Samobora Petra Škrobot, predsjednik Odbora za branitelje Gradske skupštine Grada Zagreba Mislav Herman te predstavnici drugih gardijskih brigada i udruga iz Domovinskog rata.

DIGNITET DOMOVINSKOG RATA MORA BITI U FOKUSU

"Današnje otvorenie spomen-sobe još je jedan važan događaj kojim se svi zajedno posvećujemo onima koji su za Hrvatsku dali najviše. Bez hrvatskih branitelja, policijaca i vojnika danas ne bi bilo slobodne i demokratske Hrvatske", rekao je premijer Plenković te istaknuo hrabrost, herojstvo i ljubav prema domovini koju su pripadnici Tigrova pokazali u Domovinskom ratu. Dodao je da su zbog toga ovakvi trenuci, bez obzira na to što je to 34 godine nakon ustrojavanja Tigrova, važni za generaciju onih koji su stvarali Hrvatsku, ali najviše za generacije koje dolaze.

Posebno je zahvalio potpredsjednik Vlade i ministru hrvatskih branitelja Tomi Medvedu. Naglasio je da je on najdugovječniji ministar branitelja, koji je najviše učinio za hrvatske branitelje i stradalnike Domovinskog rata.

DOMOVINSKI RAT

“Vlada je zahvaljujući inicijativi ministra Medveda, razumijevanju, strpljenju te neizmjernoj snazi i energiji kroz sve ove godine nastojala riješiti sve ono što je, zbog različitih okolnosti, na neki način prije bilo propušteno, a što se moglo i trebalo bolje urediti i popraviti – od zakonskih i proračunskih okvira do konkretnih projekata, koji su realizirani”, rekao je premijer.

“Glavna misao vodilja naše Vlade je da dignitet Domovinskog rata mora biti u našem fokusu, mora ostati u fokusu hrvatskog čovjeka i hrvatskog društva, bez obzira na protek vremena. Postoje referentni temelji na kojima baziramo naš identitet i rad u današnjem vremenu i vremenu koje dolazi”, poručio je Plenković. Podsjetio je da su Hrvatsku, kao što i govori sastav više od 11 tisuća pripadnika Tigrova, branili dragovoljci iz svih njezinih krajeva, ali i iz Bosne i Hercegovine te iseljeničstva.

U mandatu Vlade Andreja Plenkovića i ministra Medveda izgrađena su četiri velika veteranska centra: u Šibeniku, Sinju, Petrinji i Daruvaru. Najavlјena je izgradnja još pet centara, i to u Osijeku, Virovitici, Krapini, Senju i Biogradu. To je konkretni pokazatelj primjerenog odnosa prema hrvatskim braniteljima i njihovim obiteljima.

Premijer je istaknuo da su poruke poštovanja važne, jer ono je danas temelj onoga što Vlada želi da bude način komuniciranja u hrvatskom društvu,

a posebno vodi računa o tome da ga primjenjuje kad je riječ o hrvatskim braniteljima.

“Zato uime cijele Vlade zahvaljujem Tigrovima, njihovim obiteljima, zahvaljujem na slobodi koju su zajedno s drugim hrvatskim braniteljima i postrojbama u Domovinskom ratu dali svima nama”, rekao je Andrej Plenković.

Istaknuo je da njihova žrtva obvezuje i utkana je u sve Vladine politike i sve temeljne akte, te zaključio: “Vodit ćemo računa da se i branitelji i njihove obitelji poštuju i da su na adekvatnom mjestu koje zасlužuju u hrvatskom društvu.”

RAKITJE STAVITI NA KARTU BITNIH MJESTA KOJA SU USPOMENE NA DOMOVINSKI RAT

Najavio je kako će Vlada nadalje unapređivati i proširivati Spomen-dom Tigrova te će predložiti ministru obrazovanja da se Rakitje stavi na kartu važnih, bitnih mjesta koja su uspomene na Domovinski rat te da bude dio širokog programa kojim će nove generacije osvijestiti hrvatski identitet. Potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, koji je tijekom Domovinskog rata bio pripadnik

"Prva gardijska brigada bila je u svemu prva i iznijela najveći teret u Domovinskom ratu i, uz sve uspjehe, imala je i strahovito velike žrtve. Da ih se ne zaboravi, finansirali smo spomen-sobu, koju je osmisnila Udruga Tigar 90/91 Rakitje, a pokazuje ratni put postrojbe", rekao je ministar Medved zahvalivši premijeru na potpori

---

Prikazan je i film o Tigrovima, u režiji djelatnika našeg časopisa Hrvatski vojnik. Premijer je naglasio da je film dokumentirao hrabrost, herojstvo i ljubav prema domovini koje su pripadnici te postrojbe Hrvatske vojske pokazali u Domovinskom ratu

---

Uime Udruge Tigar 90/91 Rakitje, koja je nositelj projekta, Petar Bajan uručio je biskupu Bogdanu zahvalnicu i plaketu, a predsjedniku Vlade zahvalnicu i monografije Tigrova.

Prikazan je i film o Tigrovima, u režiji djelatnika našeg časopisa *Hrvatski vojnik*. Premijer je naglasio da je film dokumentirao hrabrost, herojstvo i ljubav prema domovini koje su pripadnici te postrojbe Hrvatske vojske pokazali u Domovinskom ratu. U sklopu prigodnog programa nastupila je Klappa "Sveti Juraj" HRM-a i sopranistica Barbara Suhodolčan Vrbički u pratnji pijanistice Brigitte Vilić. Nakon svečanosti premijer Plenković zajedno s generalom Darkom Rukavinom i drugim uzvanicima obišao je spomen-sobu, koju je projektirala arhitektica Sunčica Mastelić.

Jedinice za posebne zadatke MUP-a Rakitje i 1. gardijske brigade Tigrovi, istaknuo je da je spomen-soba otvorena u znak sjećanja na 367 poginulih i šestoricu nestalih Tigrova, a kroz njezin postav mladim naraštajima omogućena je spoznaja o veličini žrtve koju su podnijeli.

"Prva gardijska brigada bila je u svemu prva i iznijela najveći teret u Domovinskom ratu i, uz sve uspjehe, imala je i strahovito velike žrtve. Da ih se ne zaboravi, finansirali smo spomen-sobu, koju je osmisnila Udruga Tigar 90/91 Rakitje, a pokazuje ratni put postrojbe", rekao je ministar Medved zahvalivši premijeru na potpori.

Prigodnim riječima okupljenima se obratila i gradonačelnica Samobora Petra Škrobot te predsjednik Udruge Tigar 90/91 Rakitje Petar Bajan, a spomen-sobu blagoslovio je vojni ordinarij biskup Jure Bogdan.

DOMOVINSKI RAT

PRIPREMLI

HVU, Željko Stipanović

FOTO

Marija Sever

PROJEKCIJA FILMA *IVAN SOKAČ – ŽIVOT ZA HRVATSKU*

Na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman" održana je 5. studenog na inicijativu Kluba varaždinskih branitelja 1991-1995 Varaždin projekcija dokumentarnog filma *Ivan Sokač – život za Hrvatsku*. Film govori o hrabrosti i predanosti pripadnika 104. brigade ZNG-a/HV-a u obrani RH, posebno kroz život i ratni put pukovnika Ivana Sokača

Na projekciji je bio prodekan HVU-a brigadir Miro Čolić, izaslanik Ministarstva hrvatskih branitelja umirovljeni general-pukovnik Dragutin Repinc, saborski zastupnik Josip Đakić, predsjednik Kluba varaždinskih branitelja 1991-1995 Varaždin Vladimir Leskovar, kadeti OSRH, polaznici Temeljne časničke izobrazbe te djelatnici HVU-a. Film govori o hrabrosti i predano-

sti pripadnika 104. brigade ZNG-a/HV-a u obrani Republike Hrvatske, posebno kroz život i ratni put pukovnika Ivana Sokača, koji je poginuo na pakračkom području obnašajući dužnost zapovjednika te postrojbe. Scenaristi su povjesničari Borna Marinić i Ivan Zvonimir Ivančić, te Vladimir Leskovar, koji je ujedno i redatelj. Film je dobio pozitivno stručno mišljenje Agencije za

odgoj i obrazovanje te suglasnost nadležnog tijela za prikazivanje u srednjim i osnovnim školama.

USTROJAVANJE 104. BRIGADE

Zapovjednik 104. varaždinske brigade pukovnik Ivan Sokač do sredine 1991. radio je u Teritorijalnoj obrani, usporedno djelujući na ustrojavanju i opremanju prvih

Film je dobio pozitivno stručno mišljenje Agencije za odgoj i obrazovanje te suglasnost nadležnog tijela za prikazivanje u srednjim i osnovnim školama

Ivan Sokač sa skupinom branitelja 28. prosinca 1991. na Gavrinici u Pakracu prilikom dovođenja novih snaga iz ivanečke 2. bojne na lijevi bok varoždinske 1. bojne nailazi na neprijateljski tenk. Ondje pogiba zajedno s još trojicom branitelja

vojnih postrojbi na području tadašnje Zajednice općina Varaždin. Kad je u ljeto 1991. ustrojena 104. brigada Zbora narodne garde, otvoreno se stavio na raspolaganje Republici Hrvatskoj.

Njegove vještine do osobitog su izražaja došle u rujnu 1991., kad su se odigrale bitke za vojarne u Varaždinu i Međimurju. Predvodio je svoju postrojbu u oslobođajućim akcijama šireg pakračko-lipičkog područja. Tijekom akcije Alfa 91. (riječ je o akciji u sklopu drugog dijela napadne operacije Orkan '91, koja je trajala od 26. do 29. prosinca 1991. s ciljem oslobođanja mjesta istočno i jugoistočno od Pakraca te nastavka prema Okučanima), ciljevi, nažalost, nisu ostvareni. Taj je kraj oslobođen tri i pol godine poslije, u VRO Bljesak. Ivan Sokač sa skupinom branitelja 28. prosinca 1991. na Gavrinici u Pakracu prilikom dovođenja novih snaga iz ivanečke 2. bojne na lijevi bok varoždinske 1. bojne nailazi na neprijateljski tenk. Ondje pogiba zajedno s još trojicom branitelja.

Predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoran Milanović posmrtno je odlikovao pukovnika HV-a i zapovjednika 104. varoždinske brigade Ivana Sokača Redom kneza Domagoja s ogrlicom, za pokazanu osvjeđočenu hrabrost i junaštvo u Domovinskom ratu.

Na svečanosti održanoj 21. studenog 2022. u vojarni "7. gardijske brigade Pume" u Varaždinu, predsjednik Milanović uručio je odlikovanje obitelji Sokač. Pritom je rekao da odlikovanje dodjeljuje za ono veliko što je Ivan Sokač još 1991. godine dao Hrvatskoj – svoj život, a koju, nažalost, nije dočekao kao slobodnu.

